

A szocialista ujságíróképzés pedagógiai követelményei
különös tekintettel a magyarországi helyzetre

/bölcsészdoktori értekezés/

Irta: Gerelyes Endréné

1979.

Tartalom

	oldal
Bevezetés	2
Az újságíróképzés korunk követelménye	10
A hazai újságíróképzés rövid története	20
Az újságíróval szemben támasztandó személyi követelmények	25
A magyar újságíróképzés sajátosságai, feltevélei	38
A magyar újságíróképzés követelményei, tartalma és módszerei	50
Irodalom	84

Mellékelve külön kötetben:

A MUOSZ Oktatási Igazgatóság Újságíró Iskolája tematikája, programja és irodalomjegyzéke az 1979/80-as tanévre:

I. Általános tematika

II. - " - - " -

III. Szakpolitikai tematikák

- belpolitikai szak
- külpolitikai szak
- gazdaságpolitikai szak
- művelődéspolitikai szak
- lapfőredelő és képszerkesztői szak
- fotóriporter szak

A fejlett szocialista társadalom építése és így a tudat növekvő szerepe új követelményeket támaszt a tájékoztatás tartalmával és formáival szemben. A gazdasági, gazdaságpolitikai kérdések, a kibontakozó szocialista életmód, a lakosság életszínvonalának, művelődési igényeinek növekedése, a népesség demográfiai összetételének, területi megoszlásának változása megköveteli a tudatformáló tevékenységek javítását, az összefüggések elmélyült elemzését, a minden vonatkozásban differenciált munkát.

Korunk legátfogóbb küzdelmének, a világméretű osztályharcnak, a békéért, az enyhülésért, a biztonságért, a békés egymás mellett élés elveinek érvényesítéséért, a népek és az államok kölcsönös bizalmának megerősítéséért vívott harcnak egyik fegyvere a tömegkommunikáció. Indokolt, hogy a feladat nagysága, taktikai változatossága miatt a tömegkommunikáció is állandóan fejlődjék, korszerűsödjék.

Mikszáth Kálmán véleménye volt: ahogy a "kismacska" nem kell megtanítani egeret fogni, az ujságírás sem tanulható. Mikszáth korára, Mikszáth Kálmánra és az azóta híressé vált kiváló ujságírókra ez érvényes lehetett, de nem érvényes törvényszerűen a hazánkban évente ujságíró pályára kerülő százötvet-kettőszáz fiatalra. A pályán lévő négyezer ujságíró közül is sokan megszenvedték a pályakezdést, erről felmérések tanúskodnak. Ennek ellenére a vita folyik, gyakran szélsőséges eszközökkel, mintha az ujságíró tehetségéből elvenne a szakképzettség. Érdekes feszültség alakult ki: az ujságíró társadalom még elismeri, értékeli az östehetséget, a

a szenvedélyes amatőröket, mint általában a kivételes, különös /mondhatnánk úgy is: szenzációs/ jelenségeket, de a tömegkommunikációnak már tömegkommunikációs szakemberre van szüksége.

Ennek a dolgozatnak az a célja, hogy bemutassa az újságírói szakképzettség oktatható összetevőit, az újságírói képességek kifejlesztésének, vagy továbbfejlesztésének útjait-módjait, mivel az újságíró képzésnek igen kevés pedagógiai támpontja van a többi szakképzés irodalmához viszonyítva.

Nem vállalkozhatom azonban arra, hogy a tömegkommunikáció elméleti kérdését, beleértve az agitációt és propagandát, részletesen tárgyalja. Nem tárgya továbbá a pályaalakmasság és a hatékonyság-beválás kérdéseinek elemzése sem.

Az a paradox helyzet érvényes az újságíróképzésre, hogy az oktatás több mint háromszáz éve felismerte a sajtó szerepét a képzésben, de a sajtó nem mindig találja meg a neki megfelelő oktatási formát saját utánpótlása felkészítésére. Comenius Johannes Amos Sárospatakon 1651-ben közzétett Panszofikus Iskola Tervvázlatában a következőket írta: "Felvethetünk egy órát /például hétfőn közvetlenül az ebédet követően/, amelyben az egész iskola coetusának a közönséges kereskedelmi újságokat olvastatnánk fel, amennyiben ilyenek vannak. Ha ezek nem volnának, úgy a "Francia-Belga Merkur"-ból is olvastathatnánk fel és megmagyarázhatjuk, hogy a legutóbbi félév alatt mi minden megemlékezésre méltó történt valahol a Földön."/Berger-Leutbecher, 1874./

Dolgozatomban egy keveset szeretnék törleszteni az újságíró-
képzők adósságából.

A szocialista sajtó és az ujságírás

A szocialista sajtó és az ujságírás

A sajtó - egy adott kor terméke és tükrözője - hűségesen vall a társadalomról, amelyben születik, a társadalomban lévő osztályokról, azok egymáshoz és az államhatalomhoz való viszonyáról, a különböző társadalmi rendszerek és államok egymáshoz való viszonyáról, a társadalmi fejlődés tendenciáiról, a hatalom megszerzésére, illetve megtartására irányuló törekvésekről, tehát a politikáról.

A politika, a társadalmi fejlődés aktív tényezője, az osztályharc különböző formái között a sajtóban lelte meg egyik legfontosabb eszközét, terjesztőjét, ez a feladat magát a sajtót is gazdagította; távlatot, értelmet adott neki.

A politika adja a tartalmat, a sajtó - korszerű formájában tömegkommunikáció - adja hozzá az egyik formát: a módszer-, eszköz- és kelléktárat. Nemcsak közvetíti a tömegnek a politikát, de a politikának vissza is küldi azokat a jelzéseket, amelyeket "antennái" fognak és intézményrendszere feldolgozni képes.

A politika tartalmának világos, célzatos formában kell eljutnia a tömegekhez, hogy azok megértsék azt, és kialakult véleményüket cselekvésre, permanens politikai tevékenységre változtassák. A politikának létérdeke, hogy önmagát közzétegye, tehát a közzététel egyik eszköze, jelenlegi társadalmi funkciójában, addig marad fenn, amíg a politika megkívánja. Ez a funkció a politika és

és a tömegek közvetett kapcsolatának társadalmi intézményrendszer keretében történő működése, mely kapcsolat sokrétűségét a közvetített anyag gazdagsága és a befogadók heterogenitása eredményezi.

A politika és a tömegek közötti közvetett kapcsolat milyensége szerint megkülönböztetjük egymástól a gyors hatásra törő, rövid távra dolgozó, céltudatos agitációt és az alaposabban kidolgozott célrendszerű, hosszú távú tudatformálásra tervezett propagandát. Közös céljuk, hogy a politikát képviselő erők szélesebb körben ujratermeljék a politikájukat képviselő erőket, fejlettebb szinten: ez a szocialista társadalomban azt jelenti, hogy létrejön a társadalmi cselekvéshez szükséges szocialista tudatszint. Ennek a tevékenységnek egyik fontos terepe a tömegkommunikációs rendszer.

A tömegkommunikációs rendszernek a tudatformálásban nincs monopol helyzete; vele egyenértékű funkciókat végez az agitáció és a propaganda komplex eszközrendszere és a párt belső tájékoztatási rendszere is.

A politika döntően meghatározza a tömegkommunikációs rendszer mozgásterét, rányomja bélyegét a formákra, és ha a sajtó túllépi ezt a mozgásteret, már torzíthatja a továbbítandó feladatot. Ezen a ponton működik a sajtóirányítás, amely a társadalmi tevékenység mozgása és a tömegkommunikációs tevékenységek alakulása közötti korrekciót folyamatosan elvégzi. A párt osztatlan és elvi irányító munkát végez. Eszerint kizárólag a párt különböző vezető testületei hozhatnak a sajtó tartalmi-érdemi munkájára vonatkozó határo-

zatokat, adhatnak ki irányelveket, viszont a párt saját határozatait az intézményes és demokratikusan működő fórumok /az Agitációs és Propaganda Osztály, a Tájékoztatási Hivatal, a különböző sajtóosztályok, a szakszervezetek és mozgalmak stb./ segítségével továbbítja; de a politikából reájuk háruló feladatokat a szerkesztőségek önállóan oldják meg, sajátos profiljuknak megfelelően.

A sajtó legáltalánosabb funkciója kétirányú

- csatorna a tömegekhez /tájékoztat, terjeszti a marxista ideológiát, meggyőz stb./,
- csatorna a vezetéshez /tükrözi a valóságot, közvetíti az igényeket, rámutat a megvalósítás hiányosságaira, mindezzel segíti a döntések előkészítését/.

Konkrét funkciói a következők:

- tájékoztató funkció,
- agitációs /vagy meggyőző/ funkció,
- kulturális /vagy közművelődési/ funkció,
- szórakoztató funkció,
- oktató funkció

E funkciók megvalósításának arányait ugyancsak a politika állapítja meg. A pártirányítás sajtóra érvényes formája, a sajtóírányítás az anyagi-technikai feltételek ismeretében a mindenkori helyzet aktuális politikai célkitűzései fontossági sorrendjének elemzésével állapítja meg a sajtó struktúráját.

Kizárólag politikai döntés kérdése, milyen tömegkommunikációs eszközök szóljanak a nemzetközi vagy hazai fórumokhoz, a társadalmi és csoport érdekek képviselőihez, a közműveltség különböző szintjén lévőkhez.

Politikai és gazdaságpolitikai eszközök egyeztetése szükséges annak meghatározásához, hogy a fenti irányultságú orgánumok megjelenési gyakoriságát /napi, heti stb./, terjedelmét, imágóját és terjesztési hatókörét szabályozzák.

Magyarországon 1978-ban ezerhatszáznál több engedélyezett sajtótermék jelent meg: ebből politikai napi- és megyei lap 2,951.721, politikai hetilap, RTV ujság és egyéb jelentős lapok példányszáma 6,501,423, a rádió és a televízió előfizetőinek száma 2,5 millió, ill. 2,63 millió volt.

A Prágában székelő Nemzetközi Ujságíró Szövetség megállapítása szerint Magyarország, lakóinak számához viszonyítva, valódi sajtónagyhatalom.

Az újságíróképzés - korunk követelménye

Korunkban az osztályharc ideológiai síkra tevődött át: a jelen legtöbbet forgatott fegyvere a szó.

A különböző társadalmi rendszerű országokban a tömegkommunikáció elméletével és gyakorlatával különbözőképpen foglalkoznak, jelentőségét azonban nem becsülik le sehol, sőt, esetenként túlbecsülik. Tömegkommunikációról csak a kapitalizmus kialakulása óta beszélhetünk, mivel a társadalom kommunikációs rendszerének alapfunkciója /a társadalom minden tagjához el kell juttatni a társadalmi ujratermeléshez szükséges információkat/ ekkor teljesedett ki, ekkor vált elkerülhetetlenné a továbbító eszközök, illetve eszközrendszerek kidolgozása. A történetileg meghatározható, és a társadalmi kommunikációtól minőségileg megkülönböztethető, tömegkommunikációt a tömegesség, a heterogenitás és a technikai közvettség jellemzi.

Amíg a kapitalizmus a saját társadalmi rendszere talaján, a saját felépítménye kebelén belül hasznosította a tömegkommunikációban rejlő konkurrencia-lehetőségeket, az mennyiségileg és minőségileg viszonylag egyenletes fejlődést mutatott: az orgánusok a kapitalizmus stabilitásának képét állították az olvasók elé. Az imperializmus kialakulása már kemény szakmává fejlesztette a politikai propaganda-gépezetet, - s ennek egyik fontos eszközét, a tömegkommunikációt. Az októberi forradalom győzelmét és később a szocialista világrendszer megszületését követően a tőkés országokban a tömegkommunikáció a legkülönbözőbb és legszélsőségebb politikai elképzelések, manipulációk eszközévé vált, anarchisztikus gazdasági és politikai érdeellentétek jellemezték, a

szocialista sajtó pedig ezeket igyekezett a lenini elvek alapján dolgozva valóságú, pártos, elkötelezett, hiteles, gyors, meggyőző, közérthető tömegkommunikációs rendszerre kialakítani.

A huszadik század elejéig a sajtó munkatársai spontán verbuválódtak, a szerkesztőségek munkatársai jobbra elvetélt politikusok, megélhetést kereső írók, nyughatatlan, kalandorvérű emberek és irtók-beállítottaságú kistisztviselők voltak. A társadalmi ismeretek, szakmai titkok közvetlen és bensőséges örökítési folyamatban hagyományozódtak: "a mester és legénye" közötti intim kapcsolat a képzés iránt támasztott mennyiségi és minőségi követelményeket egyaránt kielégítette.

Ebben a "manufakturális" időszakban az egyes lapoknál egy-egy nagy ujságíró - vagy író - egyéniség teremtetts iskolát, tanítványait módszereikről, stílusukról felismerhetőek voltak. A tömegkommunikáció minden irányú terjeszkedésével és kiterjesztésével egyidőben a példányszám hallatlanul megnőtt, a munkaterület szakemberigénye sokszorososa lett a régi szép időkének, és az ujságíróktól sem elsősorban egyéni hangot, hanem korrekt, pontos, jó színvonalú munkát kértek. Az ujságíróvá váló egyének közül csak néhánynak volt tartalmasabb és kellemesebb megoldás a "saját iskolamester", ezt az egyéni gondoskodást még ma is számon kérik az ujságíróképzéstől: de a már idealizált kapcsolatot többé utánózva sem lehet helyreállítani /legfeljebb mesterkurzus alapon!/.

A pályakezdés és pályaszocializáció nehézségeit valló másik nézet szerint a "gyakorlatban végzett munka" fontosabb, mint a kol-

légák és a nagy egyéniségek példája vagy quasisegítsége. Ez a nézet a spontán elsajátítás, az ujságíró tevékenység kohójában önmagát formáló ujságíró egyéniség híveire jellemző, akik a történelmi változások miatt, vagy az intézményes képzés hiányában, maguk voltak kénytelenek elérni mindazt, amihez a képzés hozzásegítette volna őket.

Az "egyedül üdvözítő mester" és a "társadalomban önmagára utalt ember" elmélete egyaránt a múlté. Az intézményesített képzés kénytelen lépést tartani a tömegkommunikáció szédületes fejlődéséből adódó feladatokkal, ebben a viszonyban azonban jelenleg számos feszültség jelentkezik.

A vezető tőkés országok 185 lapkiadója munkáját kutatta és elemezte 1968-ban egy amerikai sajtóteoretikus, J.C. Merrwill. Könyvében a világ vezető lapjainak jellegzetes vonásait 5 pontban fogalmazta meg:

1. függetlenség, pénzügyi stabilitás, őszinteség, társadalmi elkötelezettség, jó nyelvezet, jó kiadás;
2. határozott vélemény és törekvés a tények interpretálására, az anyagok tartalmában és a grafikai összeállításban a szenzációk hangsúlyozásának hiánya;
3. nyomatékos foglalkozás a politikával, a nemzetközi kapcsolatokkal, a gazdasággal, a társadalombiztosítással, a kulturális eredményekkel, a művelődéssel és a tudománnyal;

4. nagy, intelligens, képzett és világosan író ujságírógárda alkalmazása;

5. segítség a hazai és a külföldi olvasó képzettségének és intelligenciájának fejlesztésében, a közvéleményt formáló emberekre való apellálás és azok befolyásolása.

/Közli Szulczewski, M., 1974./

A fenti ismérvek között egyetlen sincs, amely ne követelne komoly és megalapozott előzetes ismereteket, képzettséget, bizonyos szakképesítést. Ezeket a szakmai ismereteket a hagyományos egyetemeken oktatott diszciplinák azonban részben nem tartalmazták, így a kommunikációs ismeretek, a sajtó speciális szakanyaga oktatásának igénye már a századfordulón felvetődött, és 1908-ban, a missouri egyetemen kiadták a világ első, ujságírói szakképesítést igazoló oklevelét.

Azóta valamennyi országban gombamódra szaporodtak az ujságírást oktató és ujságíróképző helyek, ezek az intézetek és intézmények hovatarozás, profil, képzési idő és irányultság szempontjából a legnagyobb változatosságot mutatják. Feltérképezésükre az UNESCO/1958/tett kísérletet./A kötet csak korlátozott számú országban végzett kutatásokat mutat be, a szocialista országok közül pedig mindössze a Szovjetunió, Csehszlovákia és Lengyelország ujságíróképző intézményei szerepelnek./ Az UNESCO kiadvány modelljeit és a szocialista országok tapasztalatból ismert rendszereit az alábbiakban összegezzük:

1./ A felsőoktatásban oktatott újságírás:

- a/ Tudományegyetem egyik kara, tanszéke vagy intézete végzi a képzést, felvétellel, négy-öt éves tanulmányi idő befejeztével államvizsgával. Az újságíró hallgatók tömegkommunikációs szakismereteket, sajtótörténetet, reklámsmereteket stb. tanulnak. Általában megteremtik a gyakorlat lehetőségét: nyári, évközi, utolsó évi, stb. gyakorlás különböző szerkesztőségekben.

Magyarország és Románia kivételével ez a rendszer működik valamennyi szocialista országban. A tőkés országok is kedvelik ezt a megoldást /Egyesült Államok, Franciaország, Finnország stb./

- b/ A politikai tudományok egyetemén vagy főiskoláján oktatott újságírás rendszere a tudományegyetemihez hasonló, de a hallgatóság kiválogatása irányított, a képzés közvetlenebb kapcsolatban van a politikai szférával. /Románia, NDK, Franciaország, stb./

2. Diploma után képző, posztgraduális tanfolyamok /esti vagy levelező / hosszabb-rövidebb képzési idővel, az igényekhez alkalmazkodva /ezek sorába tartozik a magyar újságíróképzés/.

3. Önálló iskolák, intézetek, egytől három évig tartó képzési idővel, társadalomtudományi kutatóhelyekkel együtt, azoknak alá- vagy fölérendelve, állami vagy magánkézben /alapítványok/ működő újságíróképző intézmények.

Mindezekben az oktatási intézményekben céltudatos, tervszerű és szervezett személyiségformálás folyik annak érdekében, hogy céltudatosan, tervszerűen és szervezeten dolgozó tömegbefolyásolók kerüljenek a tudatformálás szférájába. A felkészítés célrendszere, az eszköz-és módszerkészlet, az alkalmassági feltételek között szereplő személyiségjegyek hierarchiája azonban a tőkés és a szocialista sajtó közötti antagonisztikus ellentétet bizonyítja.

A szocialista ujságíróképzés nevelési célja az, hogy "a kultúra, az objektív műveltség szubjektívvé válásának, interiorizálásának céltudatosan, tervszerűen, szervezeten irányított folyamatát" elősegítse, miközben tisztában van azzal a törvényszerűséggel, hogy ezt "csak olyan mértékben érheti el, közelítheti meg..., amilyen mértékben ez a cél megfelel a személyiség objektív társadalmi formálódása tendenciájának" /Ágoston György, 1976./.

A szocialista ujságíróképzés sajátos irányultsága éppen a sajtó speciális feladatainak végrehajtásából adódik: a hiteles, pontos, tömör, gyors, közérthető tájékoztatás, az érvek erejére támaszkodó meggyőzés, a politikai orientációjú szórakoztatás, a nevelési célzattal közvetítendő objektív műveltségi tartalmak, az oktató szándékkal továbbított rendszeres ismeretanyag szilárd világnézetet, alapos politikai képzettséget, a társadalom egyéb kérdései között tudományos megalapozottságú eligazodást követelnek, magas műveltségi színvonal és szakmai rátermettség mellett.

Ennek megfelelően két fő területen szerveződik a képzés:

- a világnézeti nevelés, illetve továbbképzés: a politikai ideológia által erőteljesebben érintett társadalmi tudatformák ismerete,
- az újságírás gyakorlatához szükséges speciális szakmai ismeretek, módszerek, eszközök elsajátítása, önálló alkalmazásuk képességének elsajátítása.

Az újságíróképző intézmények megszületése korunk követelménye volt. A tőkés társadalom ideológiáját védelmező szellemi szabadcsapatokat képzett ki magának, az imperializmus aljas céljait leplezendő fejlesztette tőkélyre a dezinformációt, a tömegek befolyásolását, a háborút követő különböző tőkés taktikák és praktikák megpróbálták leplezni a szocializmus létét, majd ennek kudarca után finomabb-durvább módszerekkel bemocskolni a szocialista világrendszert, miközben saját hanyatló társadalmi formájuk apológiáját zengték.

A szocialista újságíróképzés nem erre válaszolva született: a marxizmus-leninizmus hegemoniája a hatalom átvétele után nem spontán módon alakul ki a szocialista társadalomban: a szocialista építés egyik igen fontos területe a tudatformálás, a tudatformálás szakképzett munkásai között a politikusok, propagandisták, tanárok és agitátorok mellett ott vannak a tömegtájékoztatás szakemberei, az újságírók, a társadalomirányítás bizalmi emberei.

Az újságíróképzés, lehet akármilyen részletekbe menően kidolgozott, lelkiismeretes és nyílt, hivatását csak a társadalom-irányítással együtt, azzal összhangban töltheti be. Az együttműködés legfontosabb elve a következő:

Az újságíró megismerő tevékenysége és a társadalmi tevékenység közé nem szabad felesleges akadályokat gördíteni: az újságíró csak azt propagálhatja, amit ismer. Ismereteinek propagálási sorrendjét viszont a politikának kell megállapítania, mert csak a politika rendelkezik a társadalmi tudat általános állapotáról elegendő, elemezhető és döntésre alapot adó információkkal. Az irányításnak ezt a módját az újságírónak a meggyőződés szintjén kell elfogadnia. Nem egyszerű azonban ennek elfogadása, ha a politikai irányítás nem érvényesíti az újságírónak a megismeréshez való jogát következetesen, azaz: az újságíró előtt nem eléggé nyílt a társadalom.

A pályakezdő újságírók maguk is tömegbefolyásolók lesznek, így az sem közömbös, hogy pályájuk folyamán a társadalom spontán tudatformáló jelenségei milyen világnézeti állapotban, hogyan befolyásolhatják őket. Következésképpen a világnézeti továbbképző lehetőségeket az újságírónak intenzívebben és gyakrabban kell biztosítani, mint más területek szakembereinek.

x

A speciális irányultságú és viszonylag periferiális újságíróképzés nevelési alapelvei ritkán válnak nyílt viták témáivá. Talán

nem is indokolt: kevés embert érint, és sok vonatkozásban azonos elveken alapszik, mint az alkalmazott politikai ismereteket oktató helyek vagy a politikai tömegmunkában résztvevő középvezetőket képző intézmények. Az újságírást azonban erősen befolyásolja a stratégia és a taktika viszonyának legapróbb rezdülése, és ezek a mozgások hatnak az újságíróképzés alapelveire is, vagy legalábbis modulálják azokat.

A hazai ujságíróképzés rövid története

Századunk küszöbén, 1902-ben, Szemere Miklós azt hangoztatta a parlamentben, hogy az államnak kellene képeznie a zszurnalisztákat; a kezdeményezést nem követte intézkedés. A következő husz évben csak néhány ujságcikk foglalkozott az ujságírók képzésével /Adorján Andor, 1908, Radó Sámuel, 1909., Kálnoki Izidor /Vulpes/, 1915., Komjáthy Sándor, 1918., Nagy László, S., 1919./

A Turáni Kör 1921-ben ujságíróakadémia alapításával próbálkozott, de ez 1925-ben, "résztvétlenség" miatt meg is szűnt. /Diószeghy Tibor, 1921., János Andor, 1921./

A szegedi Ferenc József Tudományegyetemen az 1929/30-as tanévben a bölcsészet-, nyelv- és történettudományi karon sajtótudományi tanszék nyílt, amelynek vezetésével Tápay-Szabó Lászlót bízták meg, előadóként. A szegedi egyetem tanszéke az amerikai irányt követte, a sajtótudomány gyakorlati problémáival foglalkozott.

Az ország több felsőoktatási intézményében történtek kezdeményezések sajtótudományi ismeretek előadására /1926-tól Budapesten, 1929-től Miskolcon, 1932-től Pécsen/, ezek speciális kollégiumi szinten maradtak. /Dr. Rezessy Zoltán adatai/.

Az ujságíróképzést az 1939-ben megalakult Országos Magyar Sajtókamara tűzte ismét napirendre, így indult el az 1941/42-es tanévben Miholics Vid Sajtófőiskolai Tanfolyama, amelynek a háborús események vetettek véget.

A felszabadulás után az ujságírók számára 1948-ban, Nagykovácsiban, indult pártiskolai bentlakásos tanfolyam /Máté György, 1978./. Ezt követte a Bérc utcai ujságíró iskola, amelynek két évfolyamán, 1951/52-ben, sok, ma vezető beosztásban lévő ujságíró tanult.

Az 1953/54-es tanévtől Mihályfi Ernő vezetésével ujságíró tanszék alakult az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán, az ekkor induló évfolyamon kívül még 1954/55-ben és 1956/57-ben indult első évfolyam. A tanszék az 1959/60-as tanév végén kibocsátotta végzős hallgatóit és megszűnt.

1958-tól az ujságíróképzést a Magyar Ujságírók Országos Szövetsége vette át. 1958-tól 1974-ig tanfolyamok, akadémiák, stúdiók, továbbképzők stb. megvalósításával oldották meg a magyarországi ujságíróképzést.

Az alábbi táblázat az 1958-1974-ig szervezett oktatási formákat és az ezeket elvégzők létszámát mutatja be:

tanév	oktatási forma	elvégezte /fő/
1958-1960	Kétéves Ujságíró Iskola	50
1959-1961	Kétéves Ujságíró Iskola /vidék/	43
1960-1962	Kétéves Ujságíró Iskola /Budapest/	32
1960-1962	Kétéves Ujságíró Iskola /vidék I./	11
1960-1961	Kétéves Ráció és TV Iskola	12

1960-1962	Kétéves Ujságíró Iskola /vidék II./	12
1961-1963	Kétéves Ujságíró Iskola	32
1961-1963	Kétéves Ujságíró Iskola /vidék/	15
1962-1963	Másféléves Ujságíró Iskola /ősz,Bp./	12
1962-1963	Másféléves Ujságíró Iskola /vidék/	37
1962-1964	Kétéves Ujságíró Iskola	15
1963-1964	Másféléves Ujságíró Iskola /ősz,Bp./	35
1964-1965	Féléves Ujságíró Iskola	61
1965-1966	Féléves Ujságíró Iskola	56
1966-1967	Féléves Ujságíró Iskola	53
1967-1968	Pozsonyi Ujságíró Iskola /a szlovákiai magyar lapok munkatársai részére a pozsonyi pártiskolán/	21
1967-1969	Kétéves Ujságíró Iskola	51
1968-1970	Kétéves Ujságíró Iskola	57
1969-1971	Kétéves Ujságíró Iskola	50
1970-1972	Kétéves Ujságíró Iskola	82
1970-1971	Féléves Ujságíró Iskola	9
1971	Féléves Ujságíró Iskola	12
1971-1972	Féléves Ujságíró Iskola	19
1971-1973	Kétéves Ujságíró Iskola	84
1972-1974	Kétéves Ujságíró Iskola	84
1972-1973	Féléves Ujságíró Iskola	24
1973-1974	Féléves Ujságíró Iskola	24

Összesen: 1003 fő

Az ujságíróképzés fejlesztésére lehetőséget nyújtott az MSZMP KB Titkárságának 1969-es határozata, mely kötelezte a sajtó al-

lami irányító szervét, a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatalát, a terület rendezésére. Ennek következményeképpen születtek 1974-től kezdve azok az állami utasítások, rendelkezések, amelyek a képzés jelenlegi rendszerét megalapították. Ezt az oktatási formát végezte el 1979-ig 805 fő, az alábbi évi bontás szerint:

tanév	tanfolyam	fő
1973-1975	Kétéves Ujságíró Iskola /korábbi oktatási forma, de már képesítő vizsgát tettek/	96
1974-1975	Ujságíró Iskola	102
1975-1976	Ujságíró Iskola	157
1976-1977	Ujságíró Iskola	132
1977-1978	Ujságíró Iskola	164
1978-1979	Ujságíró Iskola	154
Összesen:		805 fő

A jelenleg a Magyar Ujságírók Országos Szövetsége mellett működő Oktatási Igazgatóság Ujságíró Iskolája kötelező szakmai tanfolyam, állami iskolai végzettséget nem emel, kizárólag a sajtó területén értékelik elvégzését. Tartalmi részletezését a további fejezetek mutatják be.

Az újságíróval szemben támasztandó személyi követelmények

Az újságírónak mindenki ügyfele, aki olvas: a külföldi és hazai sajtófigyelők, a tudatosan tájékozódó felső vezetés, a véletlen olvasók, a kollégák, az állandó olvasótábor, az önként vagy kényszerből nyilatkozókéés a nem nyilatkozók, a megbíráltak, stb. Ebből következik, hogy az újságíró állandóan valami módon a figyelem középpontjában van, legyen az egy kis kör figyelme, vagy az egész közvéleményé, de kiszámíthatatlan, hogy az értékelés kedvező vagy elmarasztaló lesz.

"A társadalom tudatában az újságíró fogalmához magasfokú presztizs tapad. Az emberek tekintélyes hányada az újságírót "kulcs-embernek", jelentős személyiségnek ítéli. /Barcy-Fodor, 1976/. Az idézett szerzők szerint nem ezt vallják magukról az újságírók, akik önmaguk megítélésében bizonytalanok. A tömegkommunikációs eszközök hatásáról az aktív újságírók körében készült reprezentatív felmérés adataiból az alábbi képet ismerhetjük meg:

A tömegkommunikációs eszközök hatása		
	a társadalom irányítására	a közvéleményre
erős	8 %	39 %
kicsi vagy nulla	10 %	43 %

Ezek az adatok mutatják, hogy a tapasztalatok nem teszik túlzottan derülátóvá az újságírókat, saját szerepük megítélésében. Ennek egyik oka a közvetettség: ritkán kerülnek közvetlen kapcsolatba a politikusokkal és az olvasókkal is, a "szakma" megbecsülése pedig - ha jól is esik, sőt, létszükséglet - kevés.

Az újságíró tevékenység egyszerre individuális és kollektív. Az újságírónak gyorsan el kell igazodnia a kért, kapott és talált információk között, ezekből munkája jellegének megfelelően azonnal felelősséggel tovább kell adnia az adott politikai igények szerint legaktuálisabbat, illetve a legszükségesebbet, oly módon, hogy egyéni módszereivel az információ formáját megteremtse, illetve az információt integrálja. Ez a folyamat a szerkesztőségek sokrétű munkamegosztásában zajlik, és az újságíró tevékenysége beleolvad a közös munkába: "alkotása" még a szerzőség feltüntetése vagy a képernyőn látható személyes kifejtés esetén sem minősíthető individuális terméknek.

E kettős megkötöttség bonyolítja az újságíró személyiségének meghatározását: az újságírónak meg kell elégednie az alkotóanközvetítő szereppel, az alkotó részleges felelősségének viselésével. Bele kell illeszkednie abba a kettőségbe, amely gyakran elvi viták tárgya: a sajtó hatalmi pozíciójának dilemmájába: a sajtó fölülről, a politika szempontjából eszköz, de alulról, a közvélemény oldaláról hatalomnak látszik.

Ezt bizonyítja Barcy-Fodor tanulmányának /1976/ meghatározása is: "Az újságíró a társadalmi információáramlás szükségletének biztosítása érdekében egy sajátos közvetítő funkciót tölt be, társadalmi helyzete mindenekelőtt a tömegkommunikáció és a politikai hatalomgyakorlás, illetve a tömegkommunikáció és a közönség viszonyától függ."

Az újságíró tevékenységére tehát elsődlegesen a politikától való függőség jellemző. A politika elemzői, meghatározói és végrehajtói a politikusok.

Az ő munkájukhoz kapcsolódik az újságíró, aki szószólója, magyarázója a politikai döntéseknek és személyileg, politikailag felelős azért, amit megír. Szabadsága maximálisan érvényesülhet az ügy szolgálatában. Ugyanakkor a közvetített politikai anyaggal kapcsolatos értékelését, ismereteit köteles a politikusok tudomására hozni, hogy azok a következő döntések meghozatala előtt reális képet elemezhessenek.

A sokoldalúan fejlett marxista ember jellemzőinek kialakulásához még hosszú időre van szükség, nem jöhetett létre tehát az újságírók körében sem. De az újságírónak, munkája során, meg kell közelítenie a tökéletes marxista ember jellemvonásait, mert ez az előre vetített ember-eszmény a politikai célok elfogadtatásához, a tolmácsolás meggyőző erejéhez nagy mértékben járul hozzá. Az újságíró a jövő "előadóművésze", az interpretátor minden művészi erejével együtt. /A nyugati sajtó "száguldó" riporterei, a botrányok leleplezői és szenzációk felfedezői indirekt módon sugallják, hogy abban a társadalomban mindent lehet, csak tehetség kell hozzá. Ez a tehetség - azaz engedmény - viszont csak az elvet bizonyítandó, szórványosan adatik meg./

A szakirodalom közel kettőszázötven olyan tulajdonságot sorol fel, amelyekkel az újságíróknak rendelkezniük kellene. Tanulmányok sora foglalkozik az újságíró-eszmény tulajdonságainak

leírásával, elemzésével /Tamás Pál, 1977. Gombó Pál, 1974., Máté György, 1974., Szántó Jenő 1973./ még sincs és feltehetően egyhamar nem is lesz az újságíróknak foglalkozási profil-leírása. Ezek a tulajdonságok azonban egy vezető értelmiségi típusát rajzolják elénk, és nincs közöttük egy sem, amely csupán és kizárólag az újságírót jellemezné. Ebből arra következtethetünk, hogy

- vagy nincs semmiféle specifikus tulajdonság, ami az újságírót megkülönböztetné a többi értelmiségitől,
- vagy a sajtó heterogenitása olyan széles tevékenységi skálát kínál, amelyben számos személyiségvonás érvényesülhet,
- vagy az újságíró személyiség specifikusan nem tulajdonságaiban, hanem működésében található. Az újságírót összefüggései teszik újságíróvá, a helye és a tevékenysége a formális és informális kapcsolatrendszerben: olyan koordinátán áll, ahol elvek integrálása, a gyakorlatba átültetés, az adaptálás képessége^a nyelvi vagy képi eszközökkel történő kifejezés képességével párosulva elsődlegesen meghatározza az újságíró személyiségét.

A sajtómunka sokrétűsége és az újságírói tevékenység számos, egymástól merőben különböző területe nehézzé, - vagy áttekinthetlenné teszi az újságíró személyiségjegyeinek összegzését. Az újságíró a társadalmi munkamegosztásban általában az alábbi három kategória valamelyik variációjának felel meg:

- A különböző tömegkommunikációs rendszerek szerkesztőségeiben dolgozik /rádió, televízió, hírügynökség, nyomtatott

sajtó: ezen belül országos napi, vagy képes heti, vagy üzemi lap stb./

- a szakismeretei szerinti szerkesztőségben vagy rovatban dolgozik /bel-, kül-, gazdaság-, művelődés-, sportpolitikai szakterület stb./
- a szerkesztőségi munkamegosztásban meghatározott pozíciót tölt be /főszerkesztő, főmunkatárs, rovatvezető, munkatárs, olvasószerkesztő, tördelőszerkesztő, fotós stb./

Ezt a három kategóriát még megtoldhatjuk, bár ez már nem általában érvényes, de gyakorlatilag létezik: vannak riporteralkutúak, publicista-vénájúak, megrögzött hírszerkesztők, állhatatos vezércikk-írók, kiváló interjúkészítők, akik legyenek bárhol, mindenütt kedvenc műfajukat művelik.

Ha csak a három kategóriát variáljuk, akkor is nehéz dolgunk van: az országos napilap külpolitikai rovatvezetője és egy képes szaklap fotóriportere között több különbséget mint azonosságot fedezhetünk fel: két dolog azért összeköti őket: nyitott érdeklődéssel járnak, hogy a közvetíthető információkat felfoghassák, és azonnal a közvetítés, továbbadás mikéntjén fáradoznak. Véleményünk szerint ez a nyitottság és működőképes továbbítási képesség az újságíró legalapvetőbb tulajdonsága.

E két tulajdonság azonban komoly háttérrel tételéz fel: széles ismeretanyag és tudatosan kifejlesztett képességek teszik lehetővé, hogy az újságíró az arra érdemes ismeretanyagot felfogja, és gyors-

san, felelősséggel, rendezetten továbbítsa. Az alábbiakban megkíséreljük rendezni azokat az ismeretköröket, amelyek az ujságíró munkájához, szakterülete témáinak biztos kezeléséhez szükségesek:

Ismernie kell a téma:

- terminológiáját;
- fogalmait, törvényeit, ezek működését;
- hovátartozását /elméletben és a telefonszámig lemenő gyakorlatban/;
- szakirodalmát, kutatásait;
- párt és állami dokumentumait;
- jelentős művelőit;
- felhasználhatóságát, közeli és távoli területekkel való kapcsolatait, vonatkozásait.

Rendelkeznie kell azokkal a speciális képességekkel, amelyeknek az egyes témákkal kapcsolatban problémátlanul és automatikusan működnie kell:

- 1./ eredményes, tárgyilagos tájékozódás, információszerzés, gyakorlott eszközhasználattal /könyvtár, archívum, saját dokumentáció stb. használata/;
- 2./ gyors kapcsolatteremtés a téma szempontjából fontos vagy érdekes emberekkel;
- 3./ a gyűjtött anyagban eligazodás, a probléma önálló megfogalmazása, pontos véleményalkotás, a probléma megoldás,

további reális lépésekre ösztönzés:

Ehhez az alábbi lépéseket kell elvégezni:

- a/ a gyűjtött anyag elemzése: a megírás céljának tisztázása,
- b/ a rendelkezésre álló bizonyítékok csoportosítása
- c/ a feldolgozás szempontjainak logikus sorrendbe állítása: vázlat készítése.
- d/ az adatok, tények ismételt, gondos ellenőrzése, pontos közlése /ne ragadjon ki tényeket az összefüggésből, ne csoportosítson önkényesen, jelölje meg a forrást, vállalja saját véleményét, de ne hivatkozva stb./
- e/ a megírásnál szabatos, tömör kifejezések használata, az indokolatlan általánosítások, a közhelyek használatának kerülése.
- f/ a kész anyag alapos kritikai szemlélettel kezelése, újraolvasása a cél figyelembevételével, a lehetőség szerint várható befogadók szemléletének átélésével.

4./ A teljes munkafolyamat aprólékos, kritikus elemzése, a továbbfejlődés érdekében.

A felsorolt ismereteket-felületesen - a pályakezdés időszakájában elsajátítja az újságíró, a képességek is igen gyorsan rutinszerű szintet látszanak elérni. Ez azonban sokszor félrevezető. Az újságírók igen alacsony átlagéletkora /51 év/ azt jelzi, hogy túl feszült, túl terhelt pályán dolgoznak, s ennek vannak alkalmatlansági - máig sem kidolgozott - kritériumai.

A huszadik század végének sajtójára még mindig érvényesek Lenin 1922-es szavai: " Az a legnagyobb bajunk, hogy a sajtóban töméntelen sok az általánosságokban mozgó fejtegetés és a politikai fecsegés, de alig folyik a helyi tapasztalatok tanulmányozása." /Lenin, 1922./ Az újságírássra jellemző dinamizmus, gyors reagálás, szakadatlan információ-feldolgozás feltételes reflex kialakulásához vezet: az újságírók számára a megállás, a "tanulmányozás"-ra fordított idő látszik lehetetlenségnek. Már a pályakezdők között is nehezen alakul ki a gondolkodó, elemző típus.

Ennek a fentiekén kívül érzelmi okai vannak. Az érzelmek a gondolkodás természetes velejárói, de ha túltengnek, káros hatásai vannak. A szakma és a sajtóirányítás tudatos együttműködése volna szükséges ahhoz, hogy a pályakezdők érzelmeit pozitív irányba befolyásolják. "A tanulóknak arról kell elegendő tapasztalatot szerezniük, hogy a sikertelenséggel együttjáró kellemetlen, negatív érzelmeket, a bosszankodást és a csalódást, saját maguk erejéből kedvezőre fordíthatják abban az esetben, ha nem adják fel a munkát, ha újra és újra kísérletet tesznek feladataik, problémáik megoldására." /Lénárd Ferenc, 1978a/

Ez a gondos irányító munka a kezdeti szakaszban elmarad, és az egyén fejlődése nem mindig a kívánatos, társadalmilag hasznos irányban folyik tovább.

Az Újságíró Iskola hallgatóinak gondolkodására kezdetben jellemző vonások közül emelünk ki néhányat:

- 1./ Az iskolában szerzett tudás elsődleges felhasználásával kapcsolatban a fiatalok gyakran negatív társadalmi tapasztalatokra tesznek szert. Gondolkodásukat kapkodás, szertelenség, rendezetlenség jellemzi. A könnyebb utakat és megoldásokat keresik. Sok a munka helyetti ügyeskedés, de még ügyesség nélkül.

Az Ujságíró Iskola művelődéspolitikai szak 28 hallgatójának feltettük a következő kérdést:

"Írja le öt pontban, mi jut eszébe, ha szerkesztőségi vezetője megbízza azzal, hogy készítsen riportot egy művelődési ház vezetőjével." Az első pont elemzése alapján a válaszok az alábbiak szerint alakultak:

- A hallgatóknak több, mint a fele /16 fő/ nem örült a kapott feladatnak /"lerágott csont", "már megint én?" stb./
- Hét fő általánosságokat írt: nem derült ki, hogyan kezdene hozzá /érdekes, fontos feladat stb./
- Konkrét munkafolyamatot öt fő írt /"el kell olvasnom bizonyos könyveket, fel kell hívjam ezt az ismerőst stb./

Egy ilyen felmérés nem általánosítható. Mindössze azért idézzük, mert elgondolkodtatónak véljük, hogy a többség a munkát elhárító érveket keresi elsőnek, s ez kelleltlenséget, tunyaságot, érdektelenséget jelezhet. Ezek a tulajdonságok eddig nem tartoztak az ujságírók személyiségjegyei közé.

- 2./ A felsőoktatásban a hallgatók elméleti ismereteinek egy része nem válik meggyőződéssé, világnézetük verbális eszköztára

ugyan kialakul, de a fogalmak egy részét nem értik, vagy nem tudják a valóság jelenségeire alkalmazni. A tudományos bizonyosságot kételkedés nélkül elfogadják, a törvényeket steril környezetben, mindig azonos tisztaságú és pontosságú mechanizmusoknak tekintik. Ezeknek a precíz szerkezeteknek a társadalomban nem mindig találják nyomát. Tapasztalatlanságuk merevséget okoz: keresik az egyértelmű ítéleteket, a problémák vegytiszta megoldását, a fehér-fekete határvonalát. Ezek azonban, a dolgok természetéből kifolyólag, vagy rejtve maradnak, vagy nem is lehetségesek.

Az "élet"-nek ez a "másmilyensége" gyakran csalódást vált ki a pályakezdőkből. Hosszú idő telik el, mire meglátják, hogyan ölt testet az elmélet a gyakorlati élet jelenségeiben. Erre a "kihordási időre" fel kell készíteni a fiatalokat, mert türelmetlenségük néha nagyobb kárt tehet bennük, mint képzetlenségük.

3./ Befolyásolják még gondolkodásukat a felnőtttségükkel vagy felnőttéválásukkal kapcsolatos társadalmi és egyéni nehézségeik: munkájuk, magánéletük, önmaguk megalkotása bonyolultan összefonódik./Kevés az idejük; tanulják az életben való eligazodást, vidékiek, családosak, szülők, pénzt, lakást, autót szeretnének, stb./

Az ujságírók - ezen belül a pályakezdők - tevékenységének elemzése és az ujságírókkal szemben támasztott személyi követelmények

felmérése elvezet az újságíró személyiségvonásainak - ha nem is teljes - összeállításához. Ezt - Lénárd Ferenc /1975/ rendszerét követve - az alábbiakban részletezzük:

I. Az újságíró sokoldalú tevékenységét meghatározó indítékok:

/külső és belső motiváltság/

- a világ megismerésének igénye, és az ennek érdekében kifejtett tevékenység /társadalmi és egyéni érdek kielégítése/;
- a megismert világ nyelvi vagy képi eszközökkel történő objektív ábrázolásának képessége;

II. A szándékok megvalósítását szolgáló tényezők:

1./ Megismerő tevékenység:

- globális és differenciált észlelés, megbízható megfigyelő képesség;
- gyors, szelekciós fogalmi és szemléletes felfogás;
- gyors elsajátítás, az új ismeretek azonnali beépítése a már meglévőbe;
- elméleti és gyakorlati-racionális gondolkodás, esetenként intuitív, asszociatív, gondolkodás;
- produktív és reprodukív, azonosulni tudó fantázia.

2./ A céltudatos cselekvéshez, a munkához való viszony:

- gyors reagálás, kezdeményező készség;
- akaraterő, önállóság, cselekvési edzettség;

- rugalmasság, találékonyság akadályok esetén;
- meggyőzési és mozgósítási vágyon alapuló alkotókedv;
- az elhatározás következetes és tervszerű végrehajtása;
- a cselekvés gyors, célratoró, körültekintő végrehajtása;
- a cselekvés kritikus és önkritikus értékelése, teljesítmény- és eredményérdekeltség.

III. Érzelmi élet - belső jellemvonások:

Az érzelmek, a hangulatok, az indulatok pszichológiában fellelhető teljes skáláját megtalálhatjuk az újságírók körében. Két problémakört említünk mindössze, mint központi kérdést:

- az emberekhez, a közösséghez fűződő viszony meghatározó jellegét, és
- az informális kapcsolatrendszerek létezésének feltétel nélküli elfogadását.

Az újságírókkal szemben támasztott követelményeket számos objektív és szubjektív értékelési szándék hatja át, a pályán való megállapodást elég nehéz elérni: az újságíró státuszát sokáig érzi bizonytalannak, folyamatosan bizonyítani akar.

A politikának, a sajtóirányításnak a sajtó felelősségteljes funkcióképességében kell bizonyosnak lennie. A képzésnek ismernie kell a funkcióképességet gyengítő tényezőket is ahhoz, hogy sikeresen megoldja feladatát és elérje céljait.

A magyar ujságíróképzés sajátosságai, feltételei

A Magyar Ujságírók Országos Szövetsége mellett működő Oktatási Igazgatóság Ujságíró Iskolája kötelező szakmai tanfolyam, amelyen a szerkesztőségekben gyakornokként bevált, az Ujságíró Felvételi Bizottság /tagjait a Tájékoztatási Hivatal elnöke nevezi ki/ előtt sikeres felvételi vizsgát tett, pályakezdő ujságírók végeznek el, szerkesztőségi munkájuk mellett. A tanfolyam tíz hónapon át, az iskolán és a szerkesztőségekben felváltva töltött szakaszból áll. Beszámolási kötelezettség félévi és záróvizsga, a kijelölt tantárgyakból gyakorlati jegy. A hallgatók a záróvizsgák után az Ujságíró Szakvizsga Bizottság /tagjait a Tájékoztatási Hivatal elnöke nevezi ki/ előtt képesítő vizsgát tesznek, és a rendelkezések szerint ezután nevezhetők ki ujságíró munkatárssá.

Az Ujságíró Iskola tanfolyama posztgraduális, diploma utáni képzési forma, mivel elvileg csak felsőfokú végzettséggel rendelkezőket vehet fel. A rendelkezések lehetővé teszik azonban olyan munkás-paraszt fiatalok sajtóba kerülését is, akiknek nem volt alkalmuk felsőfokú végzettséget szerezni, de rátermettségüknek jelét adták az üzemi vagy helyi laphoz küldött cikkeikben. Ezeket az érettségizett fiatalokat a sikeresnek ítélt szerkesztőségi gyakorlat után az Ujságíró Felvételi Bizottság a Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetem hároméves általános tagozatára küldi, s csak ennek elvégzése után jöhetnek az Ujságíró Iskolára.

Magyarországon a képzés viszonylag rugalmasan követi a tömegtájékoztatási intézmények igényeit. Ennek megfelelően:

- csak azok kerülhetnek a képzési folyamatba, akik valamely tömegtájékoztatási intézménynél gyakornokként elsődlegesen

alkalmasnak bizonyultak;

- a felvételi vizsga elengedhetetlen feltétele a szerkesztőségi minősítés és ajánlás /a szerkesztő elkíséri gyakoronkát a felvételi vizsgára/;
- Magyarországon a nagyobb tömegtájékoztatási intézmények hozzávetőleg azonos rovatrendszerekkel dolgoznak /bel-, kül-, gazdaság-, művelődés-, stb. politikai rovatok/, a kisebb orgánumok népgazdasági ágazatok, foglalkozási ágak, olvasói rétegek igényei szerint alkalmazzák gyakoronokaikat: igényeiket a tanfolyamra küldés minőségében is kifejezésre juttatják. A felvételre küldött gyakoronokot a szerkesztőség által kért szakra veszik fel.
- az iskolai tanulmányok sikeres befejezése után a szerkesztőségek ismét minősítik a pályakezdőket, és csak ennek a minősítésnek birtokában tehet a jelölt képesítő vizsgát.

A magyar képzési rendszer alkalmazkodik az igényekhez, ennek következtében hallgatói összetétele heterogén, szerkesztőségi, végzettségi, képzettségi stb. különbségek nehezítik az oktatás munkáját.

Bonyolítja a rendszert a tömegkommunikációs intézmények technikai változatossága, a gyakoronkokat foglalkoztató szerkesztőségek a nyomtatott sajtó, a rádió, a televízió és a hírügynökség intézményéhez egyaránt tartozhatnak.

A gyakoronkokra jutó munkamennyiség szempontjából nem kö-

zömbös az sem, hogy napi-, heti-, havi lapnál vagy műszakokban /turnusokban/ működő szerkesztőségben /MTI, rádió/ dolgozik-e.

Az Ujságíró Iskola hallgatóinak /128 fő/ végzettség és szerkesztőségek szerinti megoszlását az 1977/78-as tanévben az 1-es és 2-es táblázat mutatja.

Az Újságíró Iskola hallgatóinak iskolai végzettség szerinti megoszlása

Szak	Érettségi	Ped.képz.	TTK.	Gazdasági	Műszaki	Jogi	Egyéb	
Belpolitika	12	14	2	7	3	5	4	47 fő
Művelődéspolitikai	10	15	-	-	2	-	2	29 fő
Gazdasáspolitikai	11	9	-	12	2	-	1	35 fő
Külpolitika	4	5	-	5	-	2	1	17 fő
ÖSSZESEN:	37	43	2	24	7	7	8	

1 táblázat

Az Újságíró Iskola hallgatóinak szerkesztőségek szerinti megoszlása

Szak	Főv.napi	Főv.heti	Főv.üzemi	Vidéki üz.	Megyei lap	Rádió: Bp.-Vidék	TV	Egyéb
Belpolitika	5	1	7 2 egyetemi	1	13	1	4	12 47 fő
Művelődéspol.	-	5	3	2	7	-	-	8 29 fő
Gazdaságpol.	1	2	8 1 egyetemi	4	11	1	1	5 35 fő
Külpolitika	-	1	2	-	-	6	-	2 17 fő

ÖSSZESEN:

6 9 22 9 31 8 5 7 31

43

2. táblázat

A hallgatók nem szerinti megoszlása: 82 férfi és 46 nő.

Az adatok azt mutatják, hogy a hallgatóság összetételét a tanterv szerkesztésekor csak bizonyos mértékig lehet figyelembe venni.

A szakok indítása mindig a felvettékek létszámától függ.

A fenti adatok azt is bizonyítják, hogy a magyar sajtó elég erősen specializálódott. Ez a folyamat az elmúlt húsz év alatt intenzíven fejlődött. Megoszlának a vélemények az újságíróknak a folyamathoz való viszonyával kapcsolatban:

Barcy Magdolna - Fodor Gábor tanulmánya /1976/ kifejti: a specializálódási tendencia akadályozza, hogy az újságíró az egészet lássa, és abban el tudja helyezni az általa jól ismert részt.

Fodor László /1978/ szerint "az újságírónak szakosodnia kell. Amelyik újságíró nem szakosodik, nem specializálja magát valamilyen területre, az előbb vagy utóbb elveszti szavahihetőségét, nagy tévedési százalékkal fog dolgozni. Értsen egy valamihez sokkal jobban, mint sok minden máshoz."

A pályárakerüléskor a felsőfokú végzettséggel; a valamilyen szakképzettséggel rendelkezőknek előnyük van. Nincs adatunk arra vonatkozóan, hogy a pályakezdők a diplomájukkal igazolt szakképzettségüknek megfelelő szakterületen tevékenykednek-e a tömegkom-

munikáció rendszerében, az Ujságíró Iskola hallgatói között viszont bizonyíthatóan sok a nem saját szakmájának megfelelő területen dolgozó, "pályatévészített ember".

Jelenleg tanúi vagyunk két erősödő, egymásra kölcsönösen ható folyamatnak, amelyek között egyelőre szerves összefüggés még csak alkalomszerűen alakult ki: a sajtó specializálódik, és felsőfokú szakképzettséggel rendelkező fiatalok áramlanak a sajtóba.

A kulturális és a gazdaságpolitikai ujságírók előképzettség szempontjából aránylag egységes képet mutatnak, mivel a felsőoktatási intézmények rendszerében közvetlenül megtalálhatók a kiképző helyek. A két legáltalánosabb és legspeciálisabb ismeretet követelő terület, a belpolitikai és a külpolitikai szakrovat ujságíróinak előképzettség szerinti összetétele olyan szórt, hogy egyetlen foglalkozási ág nem részesíthető előnyben a végzettségi statisztikák összeállításánál: társadalom- és természettudományi, jogi, műszaki, közgazdasági stb. végzettségűek egyaránt találhatók a pályán.

A pálya kívülről igen vonzó. Belülről is, a sajtóorgánumok részéről, erőteljes kereslet tapasztalható a színvonalas ujságírói tevékenység iránt, s ez a kereslet sokszorosan meghaladja a kínálatot.

A pályaválasztás előtt állók körében gyorsan elterjedt egy-egy hiányfoglalkozás híre, a pályára jövők idealizálják a lehe-

tősegeket, mivel nincsenek abban a helyzetben, hogy képet alakíthassanak ki maguknak a feltételekről és követelményekről.

A pályárákerülés indítékainak illusztrálására bemutatjuk a magyar Ujságíró Iskola belpolitikai szakos hallgatói körében végzett felmérésünket, amelynek adatai körülbelül megegyeznek a témában végzett egyéb felmérések arányaival. A megkérdezett 44 fő - végzettség szerinti megoszlásban - az alábbi indítékokat sorolta fel:

érettségizett és felsőfoku végzett-
MLEE-t végzett: 12 fő ségü: 32 fő

Pályára kerülésének oka

El lehet mondani a gondolatokat, így mások is oskulhatnak belőle:

1 11

Szabad pálya, változatos, sok mindent lehet csinálni, ami nem hétköznapi.

Laza az időbeosztás:

4 9

Az ujságíró híres ember, közéleti személyiség, mindent el tud intézni:

2 7

Izgalmas, érdekes, kalandos:

1 4

A család egyetemre küldte, de azt a szakmát nem szereti:

- 1

Könnyű pálya, csak írni kell, és reprezentálni. Mindig jó volt magyarból:

3 -

Nem vették fel sehová, amíg felveszik, a család ide helyezte el:

1 -

Az indítékok ilyen változatossága mellett is pozitívnak minősíthető, hogy a diplomások létszáma háromszorosa az érettségizetteknek, és tőlük kaptuk a legtöbb helyes választ. A feltüntetett indokok legfőbb tanulsága, hogy a válaszadók pályaképe alacsony színvonalon áll, a jó végzettségi arányok ellenére. Tapasztalati adatok is bizonyítják, milyen kevesen ismerik valójában és értékelik reálisan a tömegkommunikációs rendszerben dolgozók tevékenységü területét.

A magyar képzés jelenlegi rendszerének feltételeit lényegesen javítaná, ha a pályára kerülés lehetőségeit jobban kidolgoznák, és az alkalmassági követelményeket viszonylag egységesítenék.

Az Ujságíró Iskola a pályárákerülési folyamatnak csak egyik szakasza, egyik összetevője. Önmagában az alkalmasság kérdésének felvetésére nem jogosult, mivel a szerkesztőségektől kapja, a szerkesztőségek javaslatára oktatja és vizsgáztatja hallgatóit. A követelmények viszonylagos egységesítése kizárólag a szerkesztőségek és az Ujságíró Iskola szoros együttműködésével alakítható ki. Ennek objektív akadály a következő:

Magyarországon az ujságíró utánpótlás nevelése a szerkesztőségek vezetőinek hatáskörébe tartozik. A szerkesztőségek a tömegkommunikációs intézményekben dolgoznak, ezek állami felügyeletét a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatala látja el. Az ujságíróképző hely, az Ujságíró Iskola, a Magyar Ujságírók

Országos Szövetsége keretében, annak Oktatási Igazgatósága felügyelete alatt működik. A MUOSZ társadalmi, érdekvédelmi szerv. Bár a sajtó felügyeletét végző Tájékoztatási Hivatal elnöke az Ujságíró Szövetség felett is egyesületi jogot gyakorol, ez az összekötő fonál a szerkesztőségek és az iskola együttműködésének szintjére lebontva, már alig tartalmaz intézményes kapcsolatot, és erőteljes bipolaritásként jelentkezik.

A közös felügyeleti, de különböző intézményrendszerekben dolgozó nevelő-képző helyek között egyelőre az alábbi területeken jött létre viszonylag szerves összefüggés:

A szerkesztőségek az alkalmasnak látszó gyakornokokat az Ujságíró Felvételi Bizottság elé küldik, felvételi vizsgára. A Bizottságot a Tájékoztatási Hivatal elnöke nevezi ki. A Bizottság igyekszik az Ujságíró Iskola követelményrendszerének is megfelelően végezni a kiválasztást.

Az Ujságíró Iskola tanfolyamát sikerrel elvégző pályakezdő ujságírók az Ujságíró Szakvizsga Bizottság előtt a tanultakról képesítő vizsgán adnak számot. Ezt a bizottságot is a Tájékoztatási Hivatal elnöke nevezi ki. A vizsgára bocsátás alapvető feltétele a szerkesztőség megfelelő minősítése.

Ezekon kívül szervesebb együttműködés nem jött létre a gyakor-
noknevelő szerkesztőségek /állami rendeletek szabályozzák, mely

mely szerkesztőségek tartozhatnak ebbe a kategóriába/és az Ujságíró Iskola között. Két fő területen alakulhatna ki kapcsolat: az iskolán oktatótt ismeretek rendszeres szerkesztőségi számonkérése és gyakoroltatása terén és a pályaközdő ujságírók világnézeti-politikai-emberi minősítésének terén.

A kétféle intézményrendszerhez tartozás következménye, hogy a hallgatók jogainak, kötelességeinek megszabása, az ezekkel kapcsolatban felmerülő kérdések több ellentmondást rejtenek, általában egyéni elbírálást követelnek /munkajogi-, személyzeti problémák, bérfeszültséget okozó ösztöndíjak, oktatás alóli felmentések, tanulmányi szabadság stb/. Az együttműködés fejlesztése azért is kívánatos, mert esetenként az oktatás tartalmának fejlesztését is akadályozza.

A magyar újságíróképzés követelményei, tartalma
és módszerei

Az ujságíróképzéssel szemben támasztott követelményeket az alábbiakban ismertetjük.

A képzés tudatosítása

Az ujságírás kialakult világnézetet igénylő feladat, művelői tehát a felnőtt korosztályból tevődnek össze. Fiatalabb korban beszélhetünk pálya iránti vonzalomról, érdeklődésről, próbálkozásokról, az ujságíró tehát felnőtt, és ujságot írva, a tényleges foglalkozást gyakorolva válik ujságíróvá. A világon mindenütt a bevétel próbája a szerkesztőségi munka.

Az oktatás első szakaszában ismertetni kell az oktatási célokat, feladatokat, mert ezzel hozzájárulhatunk ahhoz, hogy a tanulás motivumai megfelelően kialakuljanak. Az oktatási folyamat minden fázisban, minden időegység vagy tananyagrészelkezdésekor ismételten tudatosítani kell céljainkat - rész céljainkat -, megjelölni az ezek eléréséhez vezető utat, és előre jelezni az elvégzendő anyag használhatóságának bizonyítékait.

A képzés a hallgató aktív együttműködését igényli, erre csak úgy számíthat, ha maga is tudatos. A pedagógus és a hallgató együttműködése dialektikus viszony, amely a pedagógus vezetésével jön létre.

Az ismeretek közötti kapcsolatok tudatosítása a célrendszer része: vannak ismeretkörök, amelyek szakmai felhasználhatósága egyértelmű, nem kíván bizonyítást. Komoly, el nem hanyagolható feladat

viszont a periferikus tantárgyakban előadott ismeretkörök oktatási célkitűzésének tudatosítása, ezek alapos magyarázatra szorulnak.

A felnőtté és szakemberre válás folyamatában lévő ujságíró szakember-jelölt tömegbefolyásolási feladatok ellátására készül. A megnyerés, megmagyarázás tudományának mintáját kell elébe tárjuk az oktatás során, a tudatosítás elvének következetes betartásával. A pedagógia egyébként rejtve maradó más elveit is érzékelhetjük hasonló célú képzésben: a rendszeresség, a fokozatosság elveire a munka folyamatában is felhívhatjuk a figyelmet.

A motiváció kialakulása érdekében szükséges az elérhető eredmények fontosságának, hasznosságának ismerete. Természetesen, nem elvek ismételtesére gondolunk: személyes, közismert példák, sikeres életpályák, bevált fordulatok szemléletesen bizonyítják mondanivalónkat.

Az emléleti és a gyakorlati kérdésekben való eligazodás:
az önállóság.

Önállóságot attól várhatunk, aki tudatosan végzett megismerő tevékenységét a gyakorlatban hasznosítani akarja. A felnőtt számára, aki többé-kevésbé megfogalmazott céllal kerül egy oktatási folyamatba és meghatározott időn belül visszatér a gyakorlatba vagy éppen munka mellett tanul, lényeges kérdés, hogy a tanult ismereteket milyen gyorsan és mennyire megbízhatóan tudja felhasz-

nálni munkájában, azaz ismeretei funkcióképesek-e.

A funkciókéesség kritériumai Jakab Zoltán szerint /1977/ a következők:

- a munkavégzéshez szükséges tárgyi-technológiai feltételek /tudásanyag, megírási készség, stb./
- A fizikai-szellemi készségek-képességek /az emberekkel való együttműködés, érdekek egyeztetése stb./
- a szereprendszer egészének ismerete /újságírótól elvárt magatartásbeli jellemzők, az újságíró-társadalom hagyományainak, szokásainak ismerete stb./

Az iskolát és az életet általában egymással kölcsönös jó viszonyban kellene vizsgálnunk: az iskola a gyermek élete - a feladatok ellátására önállóan alkalmas felnőtt számára pedig az élet az iskola: lényegében az elmélet és a gyakorlat dialektikus viszonyáról van szó, és mivel nem létezik szintiszta elmélet és szintiszta gyakorlat, ezek dialektikus összefüggése, egymásból következése tükröződik a képzési folyamatokban. A problémák iránti nyitottságot már kisgyermekkorban el kell kezdeni tudatosítani, a problémák megoldásának igényét nem elég felkelteni, de a megismerés dialektikus-materialista törvényszerűségeinek megfelelően ki kell elégíteni; a problémamegoldó képességét ki kell alakítani, tovább kell fejleszteni. "A képességeket csak a nekik megfelelő tevékenységek gyakorlásával fejleszthetjük." /Lénárd Ferenc 1972/ - ez az önállóság kialakításának első feladata. A tömegkommuniká-

cióban tevékenykedők társadalmi problémák szövevényei között dolgoznak: ezek ölthetnek történelmi, szociológiai, erkölcsi, nyelvi stb. mezt, a mai társadalmi cselekvés érdekében elemzésre és tisztázásra várnak, ebben a feltáró folyamatban az ujságíró, mint a hétköznapi tudat közvetlen felfogója, ráirányítja a figyelmet a problematikus és megoldást sürgető pontokra. /Az ujságíró személyiségében ez a mozzanat okoz gyakran komoly törést: tud, lát jelenségeket, tehetetlen velük szemben, mert megváltoztatásukat, javításukat szinte lehetetlennek tartja./

A képzésnek fel kell derítenie az ujságírói tevékenység hátteréit és összefüggéseit, terepeit és várható nehézségeit, és az oktatás folyamán "szöveges feladatokba" beépítenik ezeket.

Az önállóság kialakítása tartalmazza valamennyi gondolkodási művelet /analízis, szintézis, absztrahálás, összehasonlítás, absztrakt adatok összehasonlítása, relációk felfogása, kiegészítés, generalizálás, konkretizálás, rendezés, analógia/ tudatos alkalmazását és a gondolkodási fázisok ismeretét. Ezeknek a gondolkodási műveletek bonyolultabb társadalmi összefüggések között történő alkalmazása ismert fogalmak belső tartományát tárja fel. Ezeket gondosan ki kell választani, hogy a tapasztalatokkal egyirányúak, a társadalmi haladásnak megfelelőek legyenek.

Az alkalmazkodás és együttműködés kialakítása.

- A társadalmi és iskolai feltételek összehangolását, felnőttoktatásról lévén szó, alapvetőnek tartjuk. Az ujságíróképzésben ez

az iskolai oktatás és a szerkesztőségi nevelés területének kapcsolatát jelenti. Lassu, nehezen fejlődő folyamat meg-
lelni az együttműködési lehetőségeket két végletes elvet
valló nevelési rendszer között: az egyiket csak elméleti,
a másikat csak gyakorlati célok vezetik. Az elméleti rend-
szer körültekintő, tudományos, szakszerű, de laboratóriumi
körülmények között működik, a másik "termelési folyamat"
maga az élet, annak minden sokrétűségével, gazdagságával,
beilleszkedési és sikert ígérő lehetőségével.

- A közösségi elv, amely az iskolai munkában tudatosan érvé-
nyesül, azonos elsajátítási lehetőségeket nyújt a nem azo-
nos képességű alanyoknak. Az újságíró képzésben a közösségi
elv következetes érvényesítése az oktató testület és a hall-
gatóság tudatos együttműködését jelenti: a tanítás-tanulás
folyamatának együttes végrehajtását. Nemcsak az oktatók-hall-
gatók, hanem a hallgatók egymás közötti viszonya, tevékeny-
sége is a közösségi elv egyik faktora. A pályakezdő "sors-
társak" eszmecseréje különös pályaszocializációs jelentősé-
gű.
- Az ösztönzés-fékezés elvének különös jelentőséget ad az a tény,
hogy a tömegkommunikáció rendszerében dolgozók a munkameg-
osztás sokrétűsége miatt sokféle feladatot láthatnak el. Az
újságíró oktató alapos személyiségelemző tevékenysége szűk-
séges ahhoz, hogy egy "pozíciótévesztett" egyéniséget jó
irányba tereljen, vagy egy illúziókon alapuló pályairányult-

ságot felfedjen. Például: vannak ujságíróként érvényesülni akaró pályakezdők, akik kifejezetten szerkesztői erényeket mutatnak, de előfordul az ellenkezője is: pozíciórokonszenv miatt a szerkesztőségi hierarchiának magasabb szintjére vágyó egyén munkatársként jobban tud érvényesülni.

A fentiek ismeretében bemutatjuk a képzés területeit.

Az ujságíróképzés világnézetformáló típusu nevelési rendszer, kiterjed a társadalmi tudatformák vizsgálatára, és azoknak a gyakorlati való szerves összekapcsolására. Nem minden társadalmi tudatformát tárgyal; a politikához való viszony alapján lehet ezek sorrendjét megállapítani. Eszerint feladatának tekinti az alábbi tudatformák elemzését, tárgyalását:

- Politikai eszmék /békés egymás mellett élés, ideológiai harc, politikai viszonyok, érdekviszonyok, stb./
- Jogtudat /törvényesség, igazságosság, tényleges egyenjogúság, a jogrend kérdései, stb./
- Politikai-közösségi erkölcs /szocialista hazafiság, proletár internacionalizmus, szocialista humanizmus, fegyelem, stb./
- Tudomány /a tudomány termelő erővé válása, a tudományos-technikai forradalom kérdései stb./
- Művészet /általános és ágazati esztétikák, szerepe a köz-művelődésben stb./

Ezeknek a területeknek feldolgozása a tantervek, a tanítási

programok feladata, gyakorlatba való átültetése az oktatási folyamat szervezeti-módszertani megoldásaitól függ.

A hazai újságíróképzés tartalma

A magyar újságíróképzésre jellemzőek az évente átdolgozott tantervek. A hallgatóság összetétele és az ismeretek arányának állandó javítási igénye indokolja ezt a munkát.

A képzés tartalmi felülvizsgálatát minden tanév végén el kell végezni, hogy ennek tapasztalatait bele lehessen építeni a következő tantervbe. Ez két fő szempont szerint történik:

- az általános és speciális ismeretek tartalma és aránya szerint,
- az elméleti és gyakorlati tevékenység aránya szerint.

Az 1978/79-es tematika elméletközpontú volt, az általános és speciális elméleti ismeretek az óraszám kétharmadát foglalták el, abból kiindulva, hogy

- a pályakezdő a szerkesztőségben amúgy is gyakorlati munkát végez;
- a tanfolyamra saját szerkesztősége küldi meghatározott speciális ismereteket elsajátítani, de semmi biztosíték nincs arra, hogy a pályakezdő a küldő szerkesztőségben marad továbbra is.

A kifejezetten gyakorlati, szakmai foglalkozások az oktatási idő egyharmadát kapták. Az iskolai körülmények között végzett

gyakorlatok oktatási célja még elhomályosodott a szerkesztőségekben végzett valódi munka mellett, így a szakmai biztonság helyett gyakran zavart keltett.

Az 1979/80-as tanévben az Ujságíró Iskola képzési ideje tíz hónapra elosztva szakonként 680 óra, a tanfolyam fő ismeretköreinek aránya az alábbiak szerint alakult:

I. Politikai ismeretek: 22 %

II. Általános ujságírói ismeretek: 40 %

III. Szakújságírói ismeretek: 38 %

Az évfolyamon hat szak indult:

belpolitikai szak,

külpolitikai szak,

gazdaságpolitikai szak,

művelődéspolitikai szak,

fotóriporter szak,

laptördelő- és képszerkesztői szak

A fenti szakok hallgatói - a szerkesztőségek kérései alapján - ötféle technikai rendszer igényei szerinti oktatásban részesülnek:

lapújságírói /tördelés és képszerkesztés/ ismeretek,

rádiótechnikai ismeretek,

televíziótechnikai ismeretek,

hírórgyártási ismeretek,

fotótechnikai ismeretek.

Az ujságíró Iskolán a tanév két félévre oszlik, a beszámolási kötelezettséget a tantárgyak programja tartalmazza,

A kiemelt tantárgyak ismeretanyaga a képesítő vizsgakövetelmények közé tartozik: vannak félévi és záróvizsgákkal, zárthelyi és önálló dolgozatokkal befejezett kurzusok, bizonyos tantárgyak elsajátítását gyakorlati jegy bizonyítja. A vizsgakövetelményeket a tanulmányi és vizsgaszabályzat tartalmazza.

A jelenlegi tematika az évi munka értékelésekor végrehajtott javítások, csiszolások, átdolgozások eredményeképpen alakult ki.
/Az eredeti kiadványt mellékeljük./

Az Ujságíró Iskola tematikáját differenciáltan, szakok szerint tanulják a hallgatók:

Valamennyi hallgató tanulja az általános politikai és tájékoztatáspolitikai ismereteket, illetve részt vesz az aktuális politikai tájékoztatón. A képzés meghatározottsága úgy kívánja, hogy a hallgatók ismerjék a szocialista társadalom jelenlegi időszakának minden fontos kérdését, elméleti alapjaitól a társadalmi cselekvés gyakorlati vonatkozásaival bezárólag: lássák a fejlődési tendenciákat, a tudatformák politikai irányítottságát, a különböző területek informális kapcsolatrendszeit, legyenek az intézményrendszerektől megfelelő lexikális ismereteik.

A tördelőszerkesztők és fotóriporterek kivételével a hallgatóság /lap, rádiós, TV-s, hírügynökségi/ tanulmányozza a II. prog-

ramban felsorolt általános ujságíró ismeretek tantárgyait.

Tantárgy és óraterv:

az 1979/80-as tanévre

I. Általános politikai és történelmi

ismeretek

153 óra

I.   II.
félév   félév

1. Általános politikai

ismeretek

9x3

9x3

54 óra

2. A magyar néi de-

mokrácia történe-

te

9x3

9x2

45 óra

3. Tájékoztatáspo-

litika

9x2

3x2

24 óra

4. Világsajtó

6x2

12 óra

5. Aktuális politi-

kai tájékoztató

9x1

9x1

18 óra

II. Általános ujságírói

ismeretek

279 óra

1. Sajtóismeret

9x2

18 óra

2. Sajtótörténet

9x2

9x2

36 óra

3. Közlésselmelet-

szociológia

9x2

9x2

36 óra

4. Sajtónyelv- és lapelemzés	9x3		27 óra
5. Társadalomlélek- tan	9x2		18 óra
6. Kritikai és szer- kesztési gyakor- latok		9x3	27 óra
7. Rádiós ujságírás sajátosságai	9x2		18 óra
8. Televíziós ujság- írás sajátosságai		9x2	18 óra
9. Kép és kommunikáció		9x2	18 óra
10. Technikai ismeretek		9x5	45 óra
11. Sajtójogi ismeretek		6x2	12 óra
12. Ujságírói magatar- tás- sajtóetika		3x2	116 óra
III. <u>Szakujságírói ismeretek</u>			198 óra
1. Általános szakpoliti- kai ismeretek	9x2	9x2	36 óra
2. Szakpolitikai is- meretek	9x2	9x2	36 óra
3. Ujságírói műfajok élőben	9x2		18 óra
4. Stúdiófoglalkozások és szakkollégiumok			108-324 óra
/kötelezően választható/			

A III. szám alatt felsorolt szakújságírói ismeretek csak az adott szak hallgatóihoz szólnak.

A magyar újságíróképzés módszerei, módszertani feladatai

A módszereket a képzés célja, elvei és szervezete szabják meg.

Az újságíróképzés célja a öntevékeny ismeretszerző, képességeit állandóan fejlesztő és hatékonyan gyakorló újságíró személyiség elindítása. Ez az eszményi újságíró elméleti ismereteit hibátlanul hasznosítja a gyakorlatban.

Az Újságíró Iskola tanfolyamának posztgraduális jellegét az oktatásszervezésnek körültekintően kell az oktatásban érvényesítenie. Az egyetemi, főiskolai tananyagok nem ismerete vagy alacsony színvonalú ismerete önmagában még nem ok ezek mechanikus ismétlésére, ha mégis belekerülnek a tematikába, ügyelni kell a feldolgozás módjának a képzés jellegéhez illő megoldására. A tapasztalatok szerint a hallgatókat a már ismert, vagy ismertnek vált témák, még inkább azon tematikus előadása figyelemkiesésre készíteti. Ilyen jellegű belső tiltakozásuk sajnos áttérjed más ismeretkörök körére is, és sok esetben előítéletszerűen beletorkolhat az oktatás egészének indokolatlan, de "népszerű", álbátor leértékelésébe.

Mindezek miatt az újságírók számára szervezett posztgraduális és továbbképző tanfolyamoknak még az újdonságnál is eredetibb

megoldásokhoz kell folyamodniuk a hallgatóság megnyerése érdekében, s mivel minden ujságíró számára a legeredetibb kategória éppen saját maga, ezért a közlésnek a hallgatóság maximális aktivizálásával együtt, abba beleágyazva, szinte észrevétlenül kell történnie, hogy megvalósíthassa az alapvető oktatási célt, a képességek fejlesztését.

Magyarországon az oktatási intézmények az "osztály-óra" keretben dolgoznak. Ennek természetesen számos változatát ismerjük. Az intézmények nagysága és a szakma iránti társadalmi igény általában elvezet egy "optimális üzemmegységhoz", amelynek keretében az oktatási tartalmak és formák dialektikus egységeit meg lehet szervezni.

Az Ujságíró Iskolán három ilyen szervezeti forma működik:

- összevont előadás /korlátlan létszám/
- osztályfoglalkozás /20-30 fő/
- stúdiófoglalkozás /8-10 fő/

A módszertani munka szempontjából a leghasznosabb a stúdiófoglalkozás, mert ezekben a stúdiókban - műhelyekben - jöhetnek létre az ujságírói alkotómunkára leginkább hasonlító és ösztönző feltételek, a produktum értékelhetősége, a hibák elemzésének közös tapasztalattá válása. Fennáll annak a veszélye, hogy egy-egy stúdió saját értékrendje miatt beltenyészetté válik vagy értékes tapasztalatai nem jutnak el másokhoz: ez a veszély magában az ujságírásban is fennáll. Kára kisebb, mint személyiségformáló

előnye. A stúdiót vezető újságíró-pedagógus azonban kulcsszemélyiség, ő ebben a közösségben az abszolút értékelő, ezért kiválasztása igen komoly feladat.

A stúdiófoglalkozáson minden hallgatónak "van arca". Ennek ellentéte az összevont előadás. Ezzel a szervezeti formával csak ritkán és kivételes esetben, kivételes előadó esetében szabad élni. Később részletesen elemezzük.

Az osztályfoglalkozás - átmeneti forma. Közvetlenebb keretet ad a szakmai ismeretek közlésének, lehetővé teszi, hogy az egy témában dolgozók az évfolyamon belül jobban megismerjék egymást. Képességfejlesztés szempontjából jól hasznosítható: hasonlít az ideális "sajtótájékoztató" keretéhez, jól gyakorolható a kérdés, lehetővé teszi a lámpaláz leküzdését, a "versenyrutin" megszerzését.

E három szervezeti formában különböző közlőkkel - oktatókkal - találkoznak a hallgatók. Az Újságíró Iskolának tanári kara nincs, az oktatási feladatokat alkalmanként felkért, vagy éves szerződéssel lekötött egyetemi-főiskolai tanárok, neves közéleti személyiségek, vezető újságírók, tudományos kutatók látják el, munkájukat szakcsoport-keretben végzik.

A stúdiófoglalkozások oktatói vannak a hallgatókkal a legszorosabb kapcsolatban, ez a kapcsolat a növekvő létszámmal párhuzamosan lazul. Az egyes előadásokra felkért személyiségek /a témák kiváló szakértői és magasszintű tisztségviselők/ általában

nem megfelelően tájékozottak az oktatás rendszerében, az előt-
tük elhangzott előadások címét ismerik ugyan, de ez nem zár ki
bizonyos ismétléseket. Ebben a szervezeti keretben találkozunk
a legtöbb megoldatlan módszertani problémával.

Az ujságíró-pedagógusra szükség van minden olyan ismeret elő-
adásánál, amelyből jegyzet vagy könyv nincs, irányító szerepet
kell betöltenie a vitákban, segítenie kell lezárni azokat;
személyiségük modell a hallgatók számára. Sok esetben az ujság-
író-pedagógus és a hallgató közötti bizalmas munkakapcsolat a
sikeres pálya elindítója.

A hallgatókkal folytatott egyéni beszélgetésekben sokszor
hangzik el az alábbi típusú gondolatmenet:

"Csak ülök itt az iskolán, mások beszélnek, az én időm mú-
lik. Csak azt nem tanulom meg, amit nem tudok, amire szükségem
van; milyen kérdéssel indítsak, mi legyen a második, hogy fe-
jezzem be, hogy kerüljem el a közhelyeket. Mit tegyek, hogy ne
dadogjak, ne piruljak el, ne zavarodjam bele? Ki segít úgy,
hogy ne legyenek végzetes következményei a pályán?"

Az ujságíró-pedagógusnak úgy kell kiválasztania megoldásait,
hogy ez a gondolatsor ne fogalmazódjék meg. A módszertani mun-
kának pedig az eddiginél jóval alaposabb, rendszéresebb segítséget
kell nyújtania az oktatóknak ahhoz, hogy azokat a képességeket
fejleszthessék, alakíthassák a képzés során, amelyek a kezdőknek

némi pályabiztonságot nyújthatnak, hogy a beilleszkedési folyamat orvosilag is kimutatható konfliktusának száma csökkenjen.

Az oktatás szervezetében a hallgatók ismeretszerző igényei és az oktatók ismeretközlő szándékai találkoznak. Az így létrejövő közvetlen kapcsolat az ismeretszerzés változatainak mérhetetlenül gazdag táráat gyarapítja. Ennek tudatában vagyunk, elemzése jelenleg nem feladatunk.

Az intézményesített oktatás módszereihez térünk vissza, ezek két fő csoportját mutatjuk be. Ezek az ismeretközlő és a képességfejlesztő módszerek az újságíróképzésben használt és bevált módszerek.

A fenti kettéválasztás elég merev, mert nyilvánvaló, hogy a pedagógiai megoldásokban mindkét oldal szerepel, a különbséget az arányok hordozzák és az elsődleges célkitűzések jelentik.

A két csoporthoz tartozó megoldások közül néhányat kiemelünk és az újságíróképzés szempontjából elemzünk.

1./ Ismeretközlő módszerek

Alkalmazásukkor a hallgatóság látszólag passzív, a befogadás egyénileg történik. Szóbeli közlést /írott anyag és előadás/ és szemléltetést különböztetünk meg.

a/ Szóbeli közlés:

Irott anyag:

A posztgraduális képzésben felmérhetetlen, hogy a nyom-

tatott ismeretanyag eljutott-e a hallgatóhoz. Az Ujságíró Iskola vegyes összetétele még különösebb elemzést igényelne, ha az ajánlott és kötelező irodalom kiválasztását a reális hiányokhoz kívánnánk igazítani. Ezért a jelenlegi megoldás szerint az egyes témák olvasmányjegyzéke orientáló jellegű, szakirodalomjegyzék, az oktatási folyamatban résztvevő egyén saját belátása szerint dönthet, a pedagógusok dolga rávezetni az arra rászorultakat ismereteik gyengeségére. Ez adódhat az olvasás-képesség kialakulatlanságából is. Ezzel kapcsolatban közöljük Lénárd Ferenc - Máté György /1977/ ujságíró iskolai jegyzetéből az olvasás-képesség hierarchiáját, a legalsó fokkal kezdve:

- olvasás technikája,
- megértő olvasás,
- kritikai olvasás,
- kreatív olvasás,
- esztétikai jellegű olvasás,
- ideológiai-világnézeti-politikai olvasás.

Az ujságírónak a hierarchia csúcsán lévő, komplex olvasás-képességgel kell rendelkezniük.

Előadás

Az előadás - a felsőoktatásban és egyebütt szerzett tapasztalataik miatt - szinte egyöntetű viszolygást vált ki a hallga-

tókból. Előadásból /Szántó Károly, 1974/ a hallgatóknak mind-össze 4 százaléka szeret tanulni. Könyvtárj anyag tárgyalja az előadások létjogosultságát az oktatásban, ezek idézése nem feladat. Az előadások azonban tartalmaznak olyan momentumokat, amelyek miatt helyük van az újságíróképzésben. Ezek a következők:

- új, írásban le nem fektetett ismeretek közlése, amelyek a tájékozottsághoz szükségesek /még elegendően nem bizonyított tudományos hipotézisek, politikai okokból bizalmas közlések, stb./;
- új, vagy különösen fontos összefüggések bemutatása, bizonyítása, melyek bizonyos területek munkáját befolyásolhatják vagy más irányba terelik;
- egyéni élmények, nem általánosítható esetek előadása, amelyek az újságírói magatartásformák kialakulását segítik, gazdagítják a szakmai módszer- és eszköztárat, és nem valószínű, hogy nyomtatásban megjelennek;
- a fentiek kombinációi, komplex igények.

Az előadás alatt tanúsított hallgatói magatartást tudatos képességfejlesztéssé kell változtatni. Az előre kiadott szempontok és az utólagos ellenőrzés segítségével el lehet érni, hogy az anyaggyűjtéshez szükséges koncentrált figyelem, a gondolatmenet-jegyzetelés, a probléma-megfogalmazás képessége fejlődjék.

b/ Szemléltetés - az ismeretközlés másik módja, lehet verbális és vizuális.

A megfigyelőképességtől kezdve sok képesség fejleszthető vizuális szemléltetéssel /meghatározott ideig bemutatott sajtófotó, hang nélkül lejátszott film, stb./, s ezek kapcsán különböző gyakorlatok hajthatók végre.

Az újságíróképzésben leghatékonyabban felhasználható szemléltető eszköz mégis verbális: ez a sztori. Magyar megfelelője /eset, történet/ nem tartalmazza azt a többet-jelentést, amely érdekessé teszi. Ezek a sztorik világnézeti-politikai tanmesék: elemzésük minden tudati problémát érinthet. Lehetnek események, történetek, anekdoták, közös tulajdonságuk, hogy olyan /szükségszerű vagy véletlen/ történést /esetleg csak fordulatot/ tartalmaz^{nak}, amelynek elemzése, boncolása és megoldása már a képességfejlesztés területére vezet át.

2/ Képességfejlesztő módszerek

A már felsorolt, az újságírók munkáját átszövő képességek összetevőinek elemzése bizonyítja, hogy a képességek gyakorlása közben különböző gondolkodási műveletek keverednek egymással. Ezeket a gondolkodási műveleteket tudatosan bele kell építenünk módszereinkbe, csak így valósulhat meg a képességfejlesztés az oktatás-képzés folyamatában. Valójában a módszertani tevékenység során, a gya-

korlatok megoldásakor nem egyes képességek fejlesztése történik, hanem az összes, a szakma szempontjából lényeges képesség komplex, frontális fejlesztése.

A gondolkodás műveleteit Lénárd Ferenc /1978 b/ rendszere alapján építettük bele a gyakorlatokba. Ezek a műveletek a következők:

- a/ Analízis - valamely egészet - az elmélet vagy a gyakorlat síkján - bármilyen részre bont fel;
- b/ Szintézis - az analízis ellentéte: a részeket összekapcsolja.
- c/ Elvonás /absztrahálás/ - valamely egész olyan adatát, tulajdonságát, sajátosságát emeli ki, amely nem tekinthető az egész részének, vagyis önálló egységnek.
- d/ Összehasonlítás - két vagy több jelenség azonosságát vagy különbözőségét tárja fel.
- e/ Elvont adatok összehasonlítása - ha két jelenség egy-egy adatát ragadjuk meg, ezeket hasonlítjuk össze, és állapítjuk meg azonosságukat vagy különbözőségüket.
- f/ Összefüggések felfogása - két jelenség közti kapcsolatot - relációt - konkrétan megnevezünk.
- g/ Kiegészítés - valamely jelenség vagy reláció ismeretében megtaláljuk a megnevezett relációnak megfelelő jelenséget, adatot, stb.

h/ Általánosítás /generalizálás/ - valamely megadott, konkrét adathoz tartozó fölérendelt adatot megtaláljuk.

i/ Konkretizálás - a megadott általános adathoz tartozó alárendelt adatot megtaláljuk.

j/ Rendezés - a tárgyak, adatok, jelenségek stb. csoportjából valamely felismert vagy megadott elv vagy szempont alapján kiválasztja a megfelelőket.

k/ és l/ Analógia - az összefüggések felfogását és a kiegészítés gondolkodási műveleteit egymás után alkalmazza, a most megadott sorrendben: két jelenség között megállapítjuk a relációt, s ennek ismeretében a harmadik jelenséghez megtaláljuk az illő negyediket.

A képességfejlesztés megvalósítása az oktatás szervezetében rendszerint a módszertani segítséggel történik, majd később az egész oktatási folyamatra kihat. Az újságíróképzés egészét tekintve ez a folyamat még alig lépte át a módszertan határait, de sikeres elterjedését illetően nincsenek kétségeink. A szándék jelen esetben nem elég: ezt a tudatos, tudományos koncepciót csak tudatos, a részleteket lehetőség szerint figyelembe vevő, előkészítéssel lehet megvalósítani.

Az előkészítésnek tantárgyként a következő lépésekből kell állnia:

- 1./ Meg kell állapítani az oktatási időre méretezett, szükséges és racionálisan átadható ismeretanyagot, és azt el kell osztani az oktatási egységeknek megfelelő számú fő témákra,
- 2./ meg kell határozni a fő témák kötelező és ajánlott szakirodalmát,
- 3./ ki kell dolgozni a fő témákhoz illő kérdéssorozatokot, feladatokat, problémákat,
- 4./ ki kell válogatni a kérdésekhez illő szemléltető eszközöket, vagyis a problémák hordozóit /szöveg, film, sztori, stb./,
- 5./ a kérdéseket és szemléltető eszközeiket a hallgatók rendelkezésére kell bocsátani, hogy ismeretük már a tanítási óra előtt kifejtthesse mozgósító hatását.

A végrehajtás oktatási egységekben /tanítási órán vagy foglalkozáson/ történik. A fenti anyagok ismerete és birtoklása - jó választás esetén - biztosítja a permanens figyelmet: a hallgatók permanens foglalkoztatását. Az oktatási idő szűkössége miatt az oktatási egységek szigorúan zárt szerkezettel rendelkeznek: forgatókönyvet /partitúrát/ valósítanak meg, amelytől eltérni nem szabad. /Lénárd Ferenc, 1977./ A forgatókönyv az előkészítés fenti öt pontja alapján készül, és részletesen tartalmazza azokat, az alábbi időrendben, minden tanítási órán:

- 1./ Az egyéni kidolgozásra kiadott kérdések feltevése;
- 2./ A feltett kérdésekre adott válaszok közösség előtti megvitatása;
- 3./ A forgatókönyv kérdéseinek közös megoldása, a megoldások értékelése; új elemek bevezetése;
- 4./ A következő rész /forgatókönyv/ kérdéseinek előrevetítése, felhívás a megoldásra, tanácsok, irányelvek adása.

A pályakezdés időszakában minden mással szívesebben foglalkozó fiatalok számára ez az oktatási koncepció igyekszik lehetőséget adni saját véleménye formálására, önmaga építésére, intellektuális izgalmat biztosítani, nem unalmas, monoton, és ugyanakkor az egész közösség és a tanár kontrollja alatt van. A vita lezárása, még egészen extrém esetben is, valamilyen fogódzót nyújt, megnyugtatóan hat a sok nyitott vagy nyitottnak látszó kérdés közepette. A pályakezdő megfelelő szakértelemmel irányított viták során hibáiból legalább annyit tanul, mint eredményes megoldásaiból.

Az eredmények néhány gyakorlati vonatkozását kiemeljük:

- 1./ A formálódó személyiség számára a meggyőződések sora alakítja a világnézetet: a bizonytalan egyén számára közösségi terepen folytatott vita segíti az eligazodást, jól vezetett foglalkozáson észrevétlenül fejti ki tudatformáló hatását.
- 2./ Az előre megadott szempontok felkeltik a figyelmet, nő a prob-

lémaérzékenység, az adatgyűjtési kedv, a vitaéhség.

3./ Fejlődik a kérdezőskultúra: célratörő, szabatos kérdések jól közelítik a megoldást.

4./ Az előre kiadott témák biztosítják a foglalkozások tematikai irányvonalát, kizárják az öncélú vitát, és nagyobb tanulmányi fegyelmet biztosítanak.

A különböző tantárgypedagógiáknak kell természetesen saját követményeiket kidolgozniuk, és forgatókönyvekre bontaniuk. Jórészt ezek alapján születhet meg az a kapcsolat, amely megfelelő társadalmi feltételek mellett létrehozza a képzés és a gyakorlat szintézisét. Az oktatás eredményessége jelentősen függ a pedagógus felkészültségétől, szakmai tapasztalataitól, képességeitől, és attól, megfelelően beleilleszkedik-e a képzés rendszerébe.

A stúdiófoglalkozásokra jellemző módszertani eljárások közül néhányat bemutatunk, a gondolkodási műveletek, illetve a több gondolkodási művelet sajátosan tartalmazó, képességfejlesztő gyakorlatok szerint csoportosítva:

a/ Analízis

- különböző szövegek bizonyos szempontok szerinti szétbontása /szavakra, szintagmákra, gondolati egységekre, stb./

- lényeges-lényegtelen elemekre bontás, szövegek meghuzása, kiemelések - ezek megvitatása,
- szövegek eredeti vázlatának rekonstruálása,
- sajtótermékekben szereplők személyiségének rekonstruálása /ha megállapítható, az újságíró személyiségjegyeinek elemzése/,
- cikkelemzések - rendszer szerint
- különböző orgánumok profil-tematika szerinti elemzése.

b/ Szintézis

- szétbontott szöveg részeinek /szavak, szintagmák, gondolati egységek, alcímmel jelölt egységek, stb./ összerakása, variálása, ennek értelmezése,
- kapott szövegek alapján szerkesztési gyakorlatok különböző orgánumok számára, különböző műfajban
- vázlatpontok alapján cikkírás
- tördelés-technikai gyakorlatok: tartalom és forma egysége, irányítása
- sajtóvita összefoglalása

c/ Elvonás /absztrahálás/:

- legkülönbözőbb szövegekből kiszűrni az elveket, társadalmi vonatkozásokat, ezek gyakorlása

- legkülönbözőbb alkotások által kifejezett, sugallt gondolatok megvitatása
- szövegek, sajtófotók, karikaturák stb. kommentálása

d/ Összehasonlítás

- azonos témájú írások összehasonlítása /hazai-tőkés, napilapban-réteglapban megjelent cikkek, kritikák, stb/
- azonos gondolatokat kifejező különböző alkotások összehasonlítása /történeti, politikai, stb. szempontok szerint/
- nyitó-záró gondolatok, kérdések, konklúzió-változatok összehasonlítása
- szövegen belüli változtatások /szinonimák, pontosabb kifejezések/ keresése, összehasonlítása

e/ Elvont adatok összehasonlítása:

- tőkés és hazai lapok, cikksorozatok, cikkek elveinek, módszereinek összehasonlítása
- egy lap különböző számai tartalmi arányai összehasonlítása
- különböző lapok azonos keltezésű számai arányának összehasonlítása
- írjon elméleti jellegű cikket különböző állásfoglalások szerint /elkötelezett- "semleges"; egyik szerep-

lőpárti; tényközlő-agitatív, stb/

f/ Összefüggések felfogása:

- cikkírás előre megadott pontok alapján
- megadott témához cikksorozat készítése /címek, cikkek/
- képről eseménysorok leírása
- milyen műfajban készítené el megadott témákat
- történet eleje és vége ismeretében közepét kidolgozni
- nyitó és záró gondolat közé elméleti pályákat építeni

g/ Kiegészítés:

- szövegek különböző szempontok szerinti kiegészítése
- tisztázó, kiegészítést kérő kérdések megfogalmazása
- válaszokhoz kérdéseket szerkeszteni
- történetek elejének, befejezésének kitalálása
- gyűjtőmunka: feladatokhoz eljárások, eljárásokhoz módszerek, adatok gyűjtése: "Ki ismer több politikai és egyéb intézményt?", "Hogy szervezne meg egy lakáscserét, utazást, kirándulást, riportot, stb?"

h/ Általánosítás

- téma kifejlesztése általános érvényűre

- témából sorozatterv készítése
- eset, sztori felhasználhatósága: milyen elveket mutatna be segítségükkel, mit illusztrálna velük stb.

i/ Konkretizálás

- egy témához gondolatmenet, nyitó-zárókérdés készítése
- leíró szövegek dramatizálása
- a megvalósításhoz szükséges lépések kidolgozása
- érvelési, állásfoglalási gyakorlatok /ellene, mellette/
- történelmi események indoklása

j/ Rendezés

- cikkhez, témához címek, címekhez témák keresése
- ömlesztett anyagból kérdések-válaszok szerkesztése
- átszerkesztési gyakorlatok /rövidítés, kiegészítés stb/
- anyagválogatás lapszemléhez
- anyagválogatás laptervhez
- anyagválogatás különböző profilu orgánumokhoz

k/ és l/ Analógia

- hasonló történetek, esetek, sztorik, jelenségek gyűjtése
- szinonimák gyűjtése, közhelyek helyettesítése

- társadalmi jelenségekhez megfelelő témák, történetek keresése, a feldolgozás módjának megjelölése
- a kritikák kritikája
- azonos témákhoz új, eredeti feldolgozások keresése
- közelmúlt események sajtókampánya rekonstruálása, ennek alapján újabb tervek készítése
- témákhoz fotók válogatása

Képességfejlesztő, komplex gyakorlatok:

- fogalmak meghatározásának vitája
- saját munkaterület, munkamódszerek tudatos vizsgálata
- információszerzési vetélkedő /nyílt és háttér-információk megkülönböztetésének képessége érdekében/
- munkatervezési gyakorlatok, közös vitában módszerátadás
- magatartási haditervek kidolgozása, megvalósítása
- vitavezetési gyakorlatok
- a bírálat gyakorlása, megoldások keresése elmarasztalás esetén
- saját művek vitára bocsátása.

Tanulságok levonása, továbbfejlesztés

Az újságíróképzésre vonatkozó tanulságok levonását egyetlen cél indokolja: a sajtó követelményeinek megfelelő színvonalú és hatékonyságú képzés kialakítása. Ennek feltételeit két pontban

fogalmazzuk meg:

- 1./ Az oktatás tartalmi és technikai feltételeinek javítása, bővítése a tudatformálás dinamikus fejlődésének időszakában követelmény.

Tartalmi vonatkozások:

Az oktatást a képességfejlesztés jegyében kell megszervezni, ezt a koncepciót kell minden részterületen totálisan megvalósítani. Ez a folyamat végrehajtási stratégiát igényel, első szakaszában egyidejűleg az alábbi feladatokat kell elvégezni:

- a közlési rendszerek és eszközök elméleti-gyakorlati tapasztalatainak összegyűjtése, egyeztetése, tanulmányozása és az oktatási koncepció szerinti kiválogatása, rendszerezése;
- az oktatás elméleti-gyakorlati tapasztalatainak összegyűjtése, elemzése és az egyre hatékonyabb koncepció szerinti kiválogatása, rendszerezése;
- az oktatók felkészítése a változtatásra, továbbképzése.

A második szakaszban elkezdődhet a tantárgypedagógiák részletes kidolgozása, az oktatás tartalmi-módszertani feladatainak a képességek fejlesztése szempontjából történő felbontása, a forgatókönyvek /partitúrák/ kidolgozása, majd bevezetése, megvitatása, átdolgozása.

Természetesen az oktatott ismeretek állandó korszerűsítése, ^{az} megjelent irodalom beépítése a tematikába folyama-

tos feladat.

Technikai vonatkozások:

Az oktatás technikai feltételeinek fejlesztését két cél vezérelje:

- a hallgatók ismerjék meg és tudják alkalmazni-kezelni a jelenlegi technikát,
- ismerjék meg a távlati terveket és a későbbi berendezések esetleg már működő kísérleti példányait:

Az oktatás életszerűségét hívatott biztosítani az ujságírás "nyersanyagának" a híreknek és adatoknak a bevitele és a feldolgozásukat biztosító különböző technikai rendszereknek a használati lehetősége. Az oktatás technikai hátterét az alábbi megoldásokkal lehet biztosítani:

- Archivum vagy dokumentációs központ /a jól működő szerkesztőségi archivumok mintájára tartalmazza a bulletineket, tájékoztatókat, ujságkivágásokat, külföldi lapok lefordított cikkeit, statisztikai adatokat, stb. tematikus feldolgozásban/;
- Szakkönyvtár /társadalmi, politikai, közléselméleti, szociológiai, sajtótörténeti, sajtótudományi könyvanyaggal, szakkatalógussal, ajánló bibliográfiákkal, és az oktatáshoz szükséges egyéb szolgáltatásokkal/;
- Folyóiratolvasó /a legfrissebb sajtótermékek az aktuális tájékozódásra és a szakfolyóiratok lelőhelye/;

- Gépírási, fotózási, tördelési, képszerkesztési lehetőség; sokszorosítási lehetőség; házinyomda;
- Rádiótechnikai labor /keverőasztal, magnetofonok/;
- Televíziótechnikai labor /kis stúdió, képmagnóval/;
- Hírügynökségi labor/telexgép, esetleg modernebb technika, dis-play/.

2./ A képzés hatékonyságának tanulmányozása és beleépítése a képzési-továbbképzési folyamatba olyan tudatos pedagógiai munkát igényel, amelyet a magyar újságíróképzés még csak részben tudott magáénak vallani. Ennek egyik akadály az, hogy a tanfolyam eredményes elvégzése a pályárákerülés egyik, de nem döntő faktora, másik oka az a tény, hogy a több mint húsz esztendeje folyó képzési forma tudatosan csak az állami szabályozás kezdete óta eltelt öt év alatt számolt a pedagógiai követelmények fokozottabb bevezetésével.

A szerkesztőségekkel való együttműködés és az oktatás koncepciózus fejlesztése után a magyar újságíróképzés minden bizonnyal úgy megerősödik, hogy elkezdheti a hatékonyság akkor már mérhetőbb összetevőinek vizsgálatát.

x x x

Az újságíróképzés jelenlegi helyzetének elemzése az egyetlen alap arra, hogy a fejlesztésén gondolkozzunk, korszerűsítését meg-

tervezzük. Ezzel a dolgozattal egy fontos szakterület korszerűsítéséhez szerettem volna hozzájárulni.

Irodalom

ADORJÁN ANDOR, /1908/, Ujságíró Iskola nálunk. Budapesti Ujságírók Almanachja 1908-ra. 247-258.old.

ÁGOSTON GYÖRGY, 1959, Pedagógia I. Tankönyvkiadó, Budapest. 243 old.

ÁGOSTON GYÖRGY, 1966, A kommunista erkölcs tartalma és az erkölcsi nevelés feladatai. Tankönyvkiadó, Budapest, 218 old.

ÁGOSTON GYÖRGY, 1970, Neveléstudomány. Tankönyvkiadó, Budapest, 319 old.

ÁGOSTON GYÖRGY, 1976, A pedagógia alapfogalmai és a nevelési célrendszer. Akadémiai Kiadó, Budapest, 181 old.

ÁGOSTON GYÖRGY - JAUSZ BÉLA, 1964, Pedagógia II. Tankönyvkiadó, Budapest, 174.old.

ÁGOSTON GYÖRGY - NAGY JÓZSEF és OROSZ SÁNDOR, 1971. Méréses módszerek a pedagógiában. Tankönyvkiadó, Budapest. 371 old.

Az információtól a közéletig /tanulmányok/, 1973, Kossuth Könyvkiadó. 226 old.

BARCY MAGDOLNA - FODOR GÁBOR, 1976, Az ujságíró munkája és társadalmi helyzete. Tömegkommunikációs Kutatóközpont. Közlemények 37.sz. 27 old.

BEARD, R., 1974, Tanítás és tanulás. Felsőoktatási Pedagógiai Kutatóközpont, Budapest. 411 o.

BERGER, J. & LEUTBECHER, I. dr., 1874. Comenius Ausgewählte Schriften. II. Band, II. Aufl. Leipzig, VI.v. Siegmund und Volkening. 77/d.pont.

Centre de formation des journalistes. 1977. Paris. 43 old.
/Diószeghy Tibor/, 1921, Ujságíróiskola. Az Ember. 26. sz.
5-7.o.

DIMITRIJEVA, 1974, Az oktatási folyamat tudományos megszer-
vezése a felsőoktatásban. Felsőoktatási Pedagógiai Ku-
tatóközpont, Budapest. 320 old.

FODOR LÁSZLÓ, dr. 1978. Pártirányítás és a sajtó. Tankönyv-
kiadó, Budapest. 114 old.

GOMBÓ PÁL, 1974, Az ujságírói tehetségről. Magyar Sajtó,
5.sz. 129-133. old.

JAKAB ZOLTÁN, 1978, A tömegkommunikáció szerepe a szocia-
lizációban. Közléstudományi előadások c. kötetben. Tan-
könyvkiadó, Budapest. 67-68. old.

JÁNOS ANDOR, 1921, Riport az ujságíró iskola felavatásán.
Az Ember. 28. sz. 12-13. old.

KÁLNOKI IZIDOR /Vulpes/, 1915, Ujságíró-iskola. Budapest,
Modern Könyvtár. 105 old.

KOMJÁTHY SÁNDOR, 1918, Ujságírók főiskolája. Magyar Nyelvőr,
66-69. és 219-222. old.

KOVALJOV, A.G., 1972. Személyiséglélektan. Tankönyvkiadó,
Budapest. 500 old.

Közléstudományi előadások /szerk. Szecskő Tamás/, 1978, Tan-
könyvkiadó, Budapest. 175 old.

Lenin levele N. Oszinszkijhoz /1922.IV.12./ - Lenin Művei
36.köt. 1958. 587-588.old.

LÉNÁRD FERENC, 1972, Képességfejlesztés és világnézeti ne-
velés. Társadalmi Szemle, 11.sz. 64-68.old.

LÉNÁRD FERENC, Dr., 1975, Pszichológia a gimnáziumok III.
osztálya számára. Tizedik kiadás. Tankönyvkiadó, Buda-
pest, 159-161.old.

LÉNÁRD FERENC, 1977, A dialektikus materialista világnézet
kialakításának pszichológiai tényezői a tantervekben.
Pedagógiai Szemle, 5.sz. 428-430.old.

LÉNÁRD FERENC, 1977, Feljegyzés az Ujságíró Iskola 1976/77.
tanévében a logikai gyakorlatok tanításával kapcsolatos
tapasztalatokról. /kézirat/ 9 old.

LÉNÁRD FERENC, 1977, A felnőttoktatás hatékonyságának növe-
lése pedagógiai-pszichológiai szempontok érvényesítésé-
vel. Pedagógiai Szemle, 7-8.sz. 635-642.old.

LÉNÁRD FERENC, 1978a, A képességek fejlesztésének gyakorla-
táról. Pedagógiai Szemle, 11.sz. 986-995.old.

LÉNÁRD FERENC, 1978b, A problémamegoldó gondolkodás. Akadé-
miai Kiadó, Budapest. 342 old. Negyedik, átdolgozott kia-
dás. 221-227.old.

LÉNÁRD FERENC, 1979. A közoktatás fejlesztése és a pszic-
hológia, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1979, 110 old.

LÉNÁRD FERENC - MÁTÉ GYÖRGY, 1977, Logikai és pszicholó-
giai alapfogalmak. MUOSZ, Oktatási Igazgatóság, Budapest,
110 old.

- MARX - ENGELS - LENIN, 1974, A sajtóról. Kossuth Könyvkiadó, Budapest. 430 old.
- MÁTÉ GYÖRGY, 1974, Indulat és pártosság. Magyar Sajtó 5.sz. 137-139.old.
- MÁTÉ GYÖRGY, 1977, A magyar sajtó története a felszabadulás után. Tankönyvkiadó, Budapest, 91 old.
- MÁTÉ GYÖRGY, 1978, Nagykovácsiban, 1948 nyarán. Magyar Sajtó, 7.sz. 219-221.old.
- NAGY LÁSZLÓ, s., 1919, A magyar ujságírás a jövő Magyarorszá-
gában. Erdélyi Szemle, III.sz. 9-16., 21-22.old.
- NAGY SÁNDOR, 1967, Didaktika. Tankönyvkiadó, Budapest, 239
old.
- OKON, W., 1973, Felsőoktatási didaktika Felsőoktatási peda-
gógiai tanulmányok, Budapest, 1973. 548 old.
- OKON, W., 1976, Az általános didaktika alapjai. Tankönyvkiadó,
Budapest, 502 old.
- RADÓ SÁMUEL, 1909, Hírlapírók iskolája. Budapest. /Ismerte-
ti BABURIN, A Hét, 1909, I. 291-292.old.
- REZESSY ZOLTÁN, dr., 1944, Az ujságkutatás /kézirat/
Sajtótudomány, kommunikációelmélet, tájékoztatáspolitiká.
/lengyel tanulmányok/ Tömegkommunikációs Kutatóközpont,
Budapest, 265. old.
- SZÁNTÓ JENŐ, 1973, Az ujságíró személyisége. Magyar Sajtó,
10.sz. 307.old.

- SZÁNTÓ KÁROLY, 1974, Vizsgálatok a felsőoktatási előadás köréből. Az előadás a felsőoktatásban c. kötetben, 290. old. Felsőoktatási Pedagógiai Kutatóközpont, Budapest, 349 old.
- SZECSKÓ TAMÁS, 1971, Kommunikációs rendszer - köznapi kommunikáció. Akadémiai Kiadó, Budapest, 173 old.
- SZEGFÜ ANDRÁS, 1976, A magyar sajtó olvasói. Tömegkommunikációs Kutatóközpont Tanulmányok, Budapest. 240 old.
- SZÉKELY ENDRÉNÉ - SZOKOLSZKY ISTVÁN, 1975. Didaktika műszaki pedagógusok számára. Tankönyvkiadó, Budapest, 239 old.
- Szónokok, előadók kézikönyve, 1975, Kossuth Könyvkiadó, 204 old.
- SZULCZEWSKI, M., 1974. A politikai propaganda. Kossuth Könyvkiadó, 293 old.
- TAMÁS PÁL, 1977, Lehet-e mindenki ujságíró? Tömegkommunikációs Kutatóközpont Rádió és Televízió Szemle, Budapest, 1.sz. 108-112.old.
- UNESCO /kiadvány/, 1958, La formation des journalistes - Enquete mondiale sur la préparation aux carriere de l'information. Paris. 228 old.

B 172112

MUOSZ OKTATÁSI IGAZGATÓSÁG
BUDAPEST VI., Bajza u. 31.
Levélcím: Budapest, Pf. 615.
1373

A Z
ÚJSÁGÍRÓ ISKOLA

Tematikája
Programja
Irodalomjegyzéke

I.
1979/80.

Budapest
1979.

Készült: 500 példányban
A kiadásért felelős:
A MUOSZ Oktatási Igazgatóság vezetője

Tartalomjegyzék

Tájékoztató	5
Tantárgy és óraterv.....	8
Naptári terv	11
Órarend	12
I. Általános politikai és történelmi ismeretek	15
1. Általános politikai ismeretek	17
A) A szocializmus mai kérdései	17
B) A kapitalizmus mai problémái	24
2. A magyar népi demokrácia története	31
3. Tájékoztatópolitika	42
4. Világsajtó	48
5. Aktuális politikai tájékoztató	50
III/1. Általános szakpolitikai ismeretek	51
Az Újságíró Iskola vizsgaszabályzata	56

T Á J É K O Z T A T Ó
az Újságíró Iskola 1979/80. tanévének
hallgatói számára

Az Újságíró Iskolán az oktatási idő öt hónap: a kilenc hetes féléveket két hét vizsgaidőszak követi. A szerkesztőségi minősítést a két félév közötti szerkesztőségi gyakorlat folyamán kell megszerezni. Azok a pályakezdő újságírók, akik legalább megfelelő szerkesztőségi minősítést kaptak és tanulmányi kötelezettségeiknek eleget tettek, 1980. június végén képesítő vizsgát tehetnek.

Az 1979/80-as tanévben az alábbi szakokon indul képzés:

belpolitikai szak
külpolitikai szak
gazdaságpolitikai szak
művelődéspolitikai szak
laptördelő- és képszerkesztői szak
fotóriporter szak.

Az oktatás két csoportban folyik (A és B csoport), a csoportok szak- és időbeosztását a naptári terv tartalmazza.

A tördelőszerkesztői és fotóriporter szak hallgatói a 12-13. oldalon közölt órarendtől eltérő rendben tanulnak.

A tanulócsoporthok a második oktatási hét végén bizalmi választanak, a tanév folyamán a hallgatókat a bizalmi képviseli.

Az oktatás 8 órakor kezdődik, az előadásokon és osztályfoglalkozásokon a részvétel kötelező. A részvétel ellenőrzése a bizalmi feladata, a hiányzást minden esetben igazolni kell.

A képzésen való részvétellel kapcsolatos költségeket a munkaadók a munkaügyi miniszter 23/1974. /IX. 4. / valamint az ezt módosító 9/1978. /VIII.15. / MÜM számú rendelet figyelembevételével térítik meg.

Ideiglenes MUOSZ tagságért a MUOSZ nyilvántartási csoportjához kell fordulni. Akik még nem ideiglenes MUOSZ-tagok, a képzés idejére a MUOSZ székházába ideiglenes klubbelépőt kapnak.

A hallgatók használhatják az Oktatási Igazgatóság könyvtárát.

A Magyar Sajtó Háza a képzés idejére kedvezményes előfizetéses étkezést biztosít.

A MUOSZ Oktatási Igazgatóság igazgatója:

Dr. Ibos Ferenc (223-075)

Az Újságíró Iskola igazgatója:

Gerelyes Endréné (221-268)

- A Tanulmányi Csoport vezetője:
Samarjai Tiborné (424-122)
- A Tanulmányi Csoport munkatársai:
Csik Istvánné (424-122)
Delbl Rezsőné (424-122)

Budapest, 1979. szeptember

Tantárgy és óraterv:
az 1979/80-as tanévre

I. <u>Általános politikai és történelmi ismeretek</u>				153 óra
	I. félév	II. félév		
1. Általános politikai ismeretek	9x3	9x3		54 óra
2. A magyar népi demokrácia története	9x3	9x2		45 óra
3. Tájékoztatáspolitiká	9x2	3x2		24 óra
4. Világsajtó		6x2		12 óra
5. Aktuális politikai tájékoztató	9x1	9x1		18 óra
II. <u>Általános ujságírói ismeretek</u>				279 óra
1. Sajtóismeret	9x2			18 óra
2. Sajtótörténet	9x2	9x2		36 óra
3. Közlésselmélet - szociológia	9x2	9x2		36 óra
4. Sajtónyelv- és lapelemzés	9x3			27 óra
5. Társadalomlélektan	9x2			18 óra

	I. félév	II. félév	
6. Kritikai és szerkesztési gyakorlatok		9x3	27 óra
7. Rádiós újságírás sajátosságai	9x2		18 óra
8. Televíziós újságírás sajátosságai		9x2	18 óra
9. Kép és kommunikáció		9x2	18 óra
10. Technikai ismeretek		9x5	45 óra
11. Sajtójogi ismeretek		6x2	12 óra
12. Újságírói magatartás- sajtóetika		3x2	6 óra
III. <u>Szakujságírói ismeretek</u>			198 óra
1. Általános szakpolitikai ismeretek	9x2	9x2	36 óra
2. Szakpolitikai ismeretek	9x2	9x2	36 óra
3. Újságírói műfajok élőben	9x2		18 óra
4. Studiófoglalkozások és szakkollégiumok			108-324 óra

Megjegyzés: A szakújságírói ismeretek tematikáját külön programfüzet tartalmazza. A fotóriporteri és tördelőszerkesztői szak más óra-tanterv szerint tanul.

NAPTÁRI TERV

1979/80. tanévre

A csoport (belpolitikai és külpolitikai szak)

I. félév: 1979. szeptember 3-tól
1979. november 2-ig
vizsgaidőszak:
1979. november 5-17-ig

II. félév: 1980. január 28-tól
1980. március 29-ig
vizsgaidőszak:
1980. március 31-től
1980. április 12-ig.

B csoport (gazdaság- és művelődéspolitikai szak, fotóriporter szak, laptördelő- és képszerkesztői szak)

I. félév: 1979. november 12-től
1980. január 25-ig
vizsgaidőszak:
1980. január 28-tól
1980. február 9-ig

II. félév: 1980. március 31-től
1980. június 6-ig
vizsgaidőszak:
1980. június 9-től jun. 21-ig

A képesítő vizsgák június második felében, a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatal által megjelölt időpontban lesznek.

ÓRAREND
1979/80. tanév
I. félév

HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK
Általános politikai ismeretek (3 óra)	Aktuális politikai tájékoztató (1 óra)	Sajtónyelv- és lapелеmzés (3 óra)	Tájékoztatás-politika (2 óra)	Közléstudomány szociológia (2 óra)
	Általános szakpolitikai ismeretek (2 óra)		A magyar népi demokrácia története (3 óra)	Speciális kollégium (3 óra)
Társadalom lélektan (2 óra)	Szakpolitikai ismeretek (2 óra)	Sajtóismeret (2 óra)		
Stúdiófoglalkozás (3 óra)	Sajtótörténet (2 óra)	Rádiós újságírás sajátosságai (2 óra)	Újságírói műfajok élőben (2 óra)	Gyors- és gépirás (fakultatív) (2 óra)

ÓRAREND
1979/80. tanév
II. félév

HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK
Általános politikai ismeretek (3 óra)	Aktuális politikai tájékoztató (1 óra)	Technikai ismeretek (5 óra)	Világsajtó (2 óra)	Közlésselmélet és szociológia (2 óra)
	Általános szakpolitikai ismeretek (2 óra)		Kritikai és szerkesztési gyakorlatok (3 óra)	Speciális kollegium (3 óra)
Sajtójogi ismeretek Etika (2 óra)	Szakpolitikai ismeretek (2 óra)			
Stúdiófoglalkozás (3 óra)	Sajtótörténet (2 óra)	TV-s újságírás sajátosságai (2 óra)	Kép és kommunikáció (2 óra)	A magyar népi demokrácia története (2 óra)

I.

ÁLTALÁNOS POLITIKAI ÉS TÖRTÉNELMI
ISMERETEK

I/1. Általános politikai ismeretek

A tantárgy oktatásának célja: A marxista-leninista társadalomelmélet alapvető tanításainak ismeretével elemezni és értelmezni a két világrendszerben lezajló főbb folyamatokat. Erősíteni hallgatóink marxista-leninista világnézetét, annak elméleti-ideológiai bázisát.

Az I. félév tananyaga

A) A szocializmus mai kérdései

Óraszám:

27 óra

Beszámolási kötelezettség:

kollokvium

A II. félév tananyaga

B) A kapitalizmus mai problémái

Óraszám:

27 óra

Beszámolási kötelezettség:

kollokvium

A tantárgy anyaga a képesítő vizsga része!

I/1/A. A szocializmus mai kérdései

1. A fejlett szocializmus általános kérdései

A marxizmus-leninizmus klasszikusainak tanítása a kommunista társadalmi-gazdasági alakulat főbb fejlődési szakaszairól. A fejlődési szakaszok azonos és eltérő vonásai. A fejlett szocializmus legfőbb jellemzői és

megteremtésének objektív és szubjektív feltételei. Az új társadalom építésének közös és sajátos tapasztalatai az európai szocialista országokban. Az MSZMP XI. kongresszusának határozatait és a Programnyilatkozatban megfogalmazott főbb feladatok.

A fejlett szocialista társadalom megvalósítása a kommunizmus építésének feltétele.

Kötelező irodalom:

Marx: A góthai program kritikája. I. fej. 3. pont. (Marx-Engels Művei. 19. 16-20. old. Bp. Kossuth.)

Lenin: Állam és forradalom. V. fejezet. (Összes Művei. 33. kötet, 75-93 old. Bp. Kossuth, 1975.)

Az MSZMP Programnyilatkozata.

Kádár János előadói beszédéből "A főkövetkeztetések" és "Belpolitikai kérdések" c. rész.

Javasolt irodalom:

A fejlett szocializmus vonásai és sajátosságai. (Béke és Szocializmus. 1975. 1. sz.)

2. A szocialista tulajdonviszonyok szerepe a társadalom életében

A tulajdonról szóló materialista társadalomelmélet néhány fő vonása. A marxista tulajdonfelfogás jelentősége napjainkban. A szocialista tulajdonviszonyok jellemzői. Az állam-össznépi tulajdon meghatározó szerepe

a tulajdonviszonyok fejlesztésében. A szocialista állami-össznépi és a szocialista szövetkezeti-csoport tulajdon fejlesztésének főbb utjai, a fejlődés következményei. Magán és személyi tulajdon a szocializmusban. A földtulajdon rendszerének néhány elvi kérdése. A szocialista tulajdonviszonyokkal kapcsolatos polgári-, kispolgári, "ujbalos" nézetek marxista bírálata.

Kötelező irodalom:

Marx: A politikai gazdaságtan bírálatának alapvonalai. (Marx-Engels: Művei. 46/I. köt. Bp. Kossuth. 1972. 364-375. old.)

Marx: Bevezetés a politikai gazdaságtan bírálatához. (Marx-Engels: Művei. 13. köt. Bp. Kossuth. 1965. 151-176. old.)

Az MSZMP XI. Kongresszusának idevágó anyagai:

Az MSZMP XI. kongresszusának határozata a Párt munkájáról és a további feladatokról. II. rész.

Javasolt irodalom:

Wirth Ádám: Tulajdonviszonyok a szocialista társadalomban (Pártélet. 1975. 10. sz.).

3. A fejlett szocializmus társadalmi struktúrája
A társadalmi struktúra marxista értelmezése. Az osztályokról szóló marxista tanítás jelentősége a materialista társadalomelméletben. Társadalmi osztályok és társadalmi

rétegek a szocializmusban. A munkásosztály vezető szerepének megvalósulása a szocialista fejlődés különböző szakaszaiban. A munkásosztály helyzetével foglalkozó főbb párt-határozatok. A szövetkezeti parasztok osztálya. A két alapvető osztály közeledésének történelmi távlatai. A szocialista nemzeti egység erősítésének feladatai. A kommunizmus - osztály nélküli társadalom.

Kötelező irodalom:

Lenin: A nagy kezdeményezés. (Lenin: Összes Művei. 39. köt. Bp. Kossuth.)

Lenin: Kik azok a "népbarátok"...? (Lenin: Összes Művei. 1. köt. Bp. Kossuth.)

Az MSZMP KB határozata a munkásosztály helyzetéről. (Népszabadság. 1974. március 19.)

Az MSZMP XI. Kongresszusának határozata a párt munkájáról és a további feladatokról. II. fej. A társadalmi viszonyok továbbfejlesztése. (Az MSZMP XI. kongresszusa. Bp. Kossuth. 1975.)

Javasolt irodalom:

Wirth Ádám: Mi a társadalmi struktúra? (Napjaink kérdései - sorozat. Bp. Kossuth. 1972.)

4. A fejlett szocializmus politikai rendszere

- a) A marxizmus-leninizmus tanítása a társadalom politikai életéről. A politikai rendszer tartalma, főbb összefüggései. Az állam, a

jog és a politika dialektikus kapcsolata és a gazdasági alaphoz való viszonya. A szocialista állam fejlődésének fő szakaszai, a proletárdiktatura és az egyetemes népi állam jellemzői. Az állami élet demokratizmusa. A szocialista demokrácia fejlesztésének feladatai és főbb tendenciái a fejlett szocializmusban.

Kötelező irodalom:

Lenin: Demokráciáról és diktaturáról. (A szocialista demokráciáról c. kötet. Bp. Kossuth. 1968.)

Lenin: Állam és forradalom. (Lenin: Összes Művei. 33. köt. Kossuth.)

Kárpáti Sándor: A társadalom politikai élete. (MSZMP Pol. Főisk. jegyzet 1978.)

Javasolt irodalom:

Vészi Béla: A politikatudomány kérdései. (Pártélet. 1972. 4. sz.)

Vita a politikatudományról. (Nemzetközi Szemle. 1974. 4.sz.)

- b) A marxista-leninista párt helye a szocializmus politikai rendszerében. A marxizmus klasszikusainak tanítása a munkásosztály forradalmi pártjáról. A pártélet lenini normái és ezek érvényesülése az MSZMP tevékenységében. A párt eszmei-politikai, cselekvési és szervezeti egységének kérdései. A demokratikus centralizmus, a kollektív

vezetés és az egyszemélyi felelősség hatékonyabb érvényesítésének feladatai. Pártegyesség és pártdemokrácia. A pártszerű viták szerepe. A párt vezető szerepének érvényesülése napjainkban.

Kötelező irodalom:

Lenin: "Baloldaliság" - a kommunizmus gyermekbetegsége. (Lenin: Összes Művei. 41. köt. Bp. Kossuth. 1974. 6. 8. 21-37. old.)

Lenin: A bírálat szabadsága és az akcióegység. (Lenin: Összes Művei. 13. köt. Bp. Kossuth.)

Az MSZMP XI. kongresszusának anyagából. A KB beszámolójának V. fejezete. A határozat VI. fejezete.

Az MSZMP KB 1978. április 19-20-i ülésének dokumentumai. (Bp. Kossuth. 1978.) Kádár János előadói beszédéből a "Párt, pártépítés" c. rész és a határozat VI. és VII. fejezete.

Javasolt irodalom:

Harsányi Iván: Marx és Engels tanítása a munkásosztály politikai pártjáról. (MSZMP Budapesti Bizottsága Okt. Ig. Pártépítési Tanácsa. Bp. 1974.)

5. Társadalmunk eszmei-ideológiai arculata.
A szocialista tudat fejlesztésének aktuális feladatai

Társadalmunk ideológiai arculatát meghatározó főbb tényezők. Létviszonyok és tudati

viszonyok dialektikája a szocializmusban. A tudatosság megnövekedett szerepe az eszmei arculat formálásában. A szocialista tudatosság legfőbb megnyilvánulási formái. A szocializmussal ellentétes eszmei-ideológiai jelenségek és ezek marxista bírálata. Szocialista tudatosság és szocialista életmód. A párt-propaganda soronlévő feladatairól, továbbfejlesztéséről szóló MSZMP KB 1976. október 26-i határozatából adódó feladatok.

Kötelező irodalom:

Lenin: Az ideológiai munkáról. (Bp. Kossuth. 1970. 14-21. 32-40. 113-121. 235-243. old.)
Az MSZMP KB Programnyilatkozata. IV. fejezet.
Az MSZMP KB 1976. október 26-i határozata a pártpropaganda soronlévő feladatairól és továbbfejlesztéséről. (Pártélet. 1976. 12. sz. Társadalmi Szemle. 1976. 12. sz.)

Javasolt irodalom:

Pálos Tamás: A nemzetközi agitáció és az anti-kommunista propaganda elleni harc feladatai, módszerei. (Bp. Kossuth. 1974.)
A szocialista hazafiság és a proletárinternacionalizmus időszerű kérdései. (Az MSZMP KB kulturpolitikai munkaközösségeinek állásfoglalása. 1974. szeptember.)
Grósz Károly: A propagandamunka fejlesztése. (Pártélet. 1976. 12. sz.)

I/1/B. A kapitalizmus mai problémái

1. Az állammonopolista kapitalizmus és a tőkés ujratermelés jellegzetességei

Az állammonopolista gazdasági struktúra alap-
elemei és működési mechanizmusa. Az ál-
lammonopolista kapitalizmus hatása a tőkés
ujratermelési folyamatra. A szabályozás fon-
tosabb új vonásai. A tőkés állami tervezés
marxista értékelése. Az ujratermelés belső
ellentmondásainak kiéleződése, a tőkés vi-
lággazdaság új problémái: a valutáris rend-
szer válsága, a nyersanyag és energiavál-
ság stb.

Kötelező irodalom:

A kapitalizmus politikai gazdaságtana. (A Poli-
tikai Főiskola Tankönyve. Kossuth. 1974.
V. és VI. fejj.)

Ajánlott irodalom:

Erdős Tibor: A tőkés országok nemzetközi gaz-
dasági kapcsolatai és a gazdasági válság.
(Társadalmi Szemle. 1975. 10. sz.)

Galbraith, I. J.: Az új ipari állam c. könyvéből
részletek. (Bp. Közgazdasági és Jogi Könyv-
kiadó. 1970.)

2. A tudományos-technikai forradalom kibonta- kozása és hatása a tőkés társadalomban

A tudományos-technikai forradalom tartalma,
e folyamat komplex jellege. A tudományos-

technikai forradalom kibontakozásának objektív feltételei, mozgatórugói és fékező erői a tőkés országokban. A TTF hatása a gazdasági folyamatok fő oldalaira a termelőerőkre, a gazdasági szervezetre, a foglalkoztatottságra és az életszínvonalra. A tudományos-technikai forradalom általános társadalmi-politikai és ideológiai következményei a kapitalizmusban. A konvergencia-elmélet és a polgári technicista nézetek marxista bírálata. A tudományos-technikai forradalom és a társadalmi forradalom viszonya. A tudományos-technikai forradalom és a társadalmi haladás néhány összefüggése.

Kötelező irodalom:

- Marx: A tőke I. kötet. XIII. fejezet. 1. pont.
(Marx-Engels: Művei. 23. köt. 346-360. oldal. Kossuth.)
- Nyilas József: A világgazdaság és fejlődésének főbb tendenciái. (Bp. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. 1975. 187-231. és 283-313. old.)

Ajánlott irodalom:

- Kudrov, V.: A TTF ellentmondásai a jelenkori kapitalizmusban. (Nemzetközi Szemle. 1976. 5. sz.)
- A tudományos-technikai forradalom és a marxista filozófia feladatai. (MSZMP Politikai Főiskola Filozófiai Tanszék. Szemelvénygyűjtemény. Bp. 1976.)

3. Állammonopolista kapitalizmus politikai rendszerének mai jellemzői
- a) Az állammonopolista kapitalizmus és a polgári demokrácia. Az állammonopolista kapitalizmus politikai rendszerének legfőbb strukturális elemei. Állammonopolizmus és politikai reakció az utóbbi évtizedben. A hatalmi koncentráció erősödése, az antidemokratikus tendenciák gazdasági politikai forrásai, ezek megszilárdulásai, főbb formái és az ellenük folytatott harc módszerei. A mai reakciós törekvések és az új-fasiszta tendenciák erősödésének okai. Anarchizmus- és álradikalizmus. Az "ultrabalos" irányzatok felhasználása az uralkodó politikai rendszer érdekében.

Kötelező irodalom:

Lenin: Az imperializmus, mint a kapitalizmus legfelsőbb foka, VIII-IX-X. fejezet. (Lenin: Összes Művei. 27. köt. Bp. Kossuth.)

Az európai kommunista és munkáspártok konferenciája. Berlin 1976. A közös dokumentum. 239-262. oldal. (Bp. Kossuth. 1976.)

Ajánlott irodalom:

Lenin: A "demokráciáról és a diktatúráról". (Lenin: Összes Művei. 37. köt. 367-371. old. Bp. Kossuth.)

Vita a politika-tudományról. (Nemzetközi Szemle. 1974. 4. sz.)

Kárpáti Sándor: A társadalom politikai élete. (MSZMP Politikai Főiskola jegyzet. Bp. 1976.) (ism.)

b) A szocialista forradalomért folyó harc stratégiája és taktikája a fejlett tőkés országokban. Az állammonopolista kapitalizmus jelenségeinek - a fokozott koncentrációnak, a tőkés integrációnak és a multinacionális konszerneknek - hatása a munkásmozgalomra. A munkásmozgalom helye az állammonopolista kapitalizmus politikai rendszerében. A politikai küzdelmek új vonásai.

A fejlett tőkés országok kommunista pártjainak stratégiai alapkoncepciója: a demokráciáért és a szocializmusért folyó harc dialektikus egysége. A szocialista társadalom "előképének" felvázolása. A demokrácia értelmezése. A munkásosztály egységéért folyó harc a stratégia megvalósításának fontos feltevése. (Akcióegység, többpártrendszer stb.)

A szociáldemokrata és a szocialista pártok politikájának gazdasági-társadalmi bázisa. Álláspontjuk a munkás-egység kérdésében. A kommunista párthoz való viszonyuk. A Szocialista Internacionálé szerepe a szocialista és szociáldemokrata mozgalmakban.

Kötelező irodalom:

A tőkés Európa kommunistái a békéért és a társadalmi haladásért folyó harcban. (Béke és Szocializmus. 1975. 2. sz.)

Szibiljov: A kommunisták és a szociáldemokraták együttműködésének néhány problémája. (Nemzetközi Szemle. 1975. 1. sz.)

Berlinger, Enrico: beszámolója az Olasz KP XIV. kongresszusán. (Részlet. Nemzetközi Szemle. 1975. 5. sz.)

Mit akarnak a kommunisták Franciaország számára? A FKP XXII. kongresszusának határozata. (Nemzetközi Szemle. 1976. 4. sz.)

Javasolt irodalom:

Az európai kommunista és munkáspártok konferenciája. Berlin. 1976. (Bp. Kossuth. 1976.)

Arismendi, R.: A békés egymás mellett élés és a forradalmi átalakulások dialektikája. (Béke és Szocializmus. 1976. 1. sz.)

Szoboljev, A. I.: Stratégia és taktika a kapitalizmus általános válságának jelen szakaszában. (Nemzetközi Szemle. 1975. 5. sz.)

A fejlett tőkés országok. A fejlődő országok. (MSZMP Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetem tankönyv. Bp. Kossuth. 1974-75.)

4. A mai polgári társadalom ideológiai arculata

a) A mai polgári filozófia válsága és marxista bírálatainak feladatai

A polgári filozófia új módszerei a marxizmus elleni harcban. A polgári "marxológusok". A marxizmus "immanens" kritikája és polgári átértelmezései. A marxizmus strukturalista értelmezése. A kispolgári "marxizálás" sajátosságai. Támadás a marxizmus osztály-alapja, világnézeti-gondolati és történeti egysége ellen. A jobb- és baloldali revizionizmus. A marxizmus "pluralizálása", e "pluralizmus" bírálata.

A marxista filozófia feladatai a nemzetközi ideológiai harcban.

Kötelező irodalom:

Wirth Ádám: Az ideológiai harc korunkban és a filozófia szerepe. (Magyar Filozófiai Szemle. 1975. 5-6. sz.)

Gedő András: Válság és válságtudat a mai polgári filozófiában. (A Politikai Főiskola Közleményei. 1975. 2. sz. és 3. sz.)

Ajánlott irodalom:

A mai antikommunizmus. (Gyűjteményes köt. Bp. Kossuth 1975.)

Wirth Ádám: A marxizálásról (Társadalmi Szemle 1971. 10. sz.)

G. Márkus György: Szocializmus-konceptiók a burzsoá ideológiában (Békés egymás mellett élés - ideológiai harc c. kötet. Bp. Kossuth 1974.)

b) A polgári kultúra néhány ideológiai problémája

A monopolkapitalizmus apologetikája a mai polgári kultúrában. A dekadencia főbb megnyilvánulásai. A válság-tudat tükröződése a kultúra "termékeiben". Technokratizmus és kultúra. A fogyasztói társadalom és a kultúra. A kultúra demokratizálásának jelszava. A haladó kulturális irányzatok utkeresése. A kultúra társadalmi szerepének marxista értelmezése. Társadalmi haladás és kultúra összefüggései. Alternatívák és társadalmi haladás.

Kötelező irodalom:

- Köpeczi Béla: A mai polgári kultúra ideológiai kérdéseiről. (MSZMP Politikai Főiskola Művelődéspolitikai Tanszék. 1975. kéziratként.)
- Hermann István: A mai polgári válságtudat művészeti tükröződéséhez. (Társadalmi Szemle. 1976. 1. sz.)

Ajánlott irodalom:

- Leroy, R.: A kultúra napjainkban. (Bp. Kossuth. 1974.)
- Köpeczi Béla: Az "új-baloldal" ideológiája. (Bp. Kossuth. 1974.)
- A haladás dialektikája. (Béke és Szocializmus. 1973. 4. sz.)

5. Az emberi társadalom fejlődése és az alternatívák

A társadalmi fejlődés marxista értelmezése, a haladás dialektikája, a nagy távlatok és a társadalmi tervezés feladatainak marxista feladatai. A marxista prognosztika. (Informatív előadás).

Ajánlott irodalom:

- Kovács Géza: A nagy távlatok és a tervezés. (Bp. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 1972.)
- Simai Mihály: A harmadik évezred felé. (Bp. Kossuth 1971.)
- Kárpáti Sándor: A társadalmi haladás (MSZMP Pol.Főisk. jegyzet 1978.)

6. Konzultáció.

I/2. A magyar népi demokrácia története

A tantárgy oktatásának célja: Megismertetni a hallgatókat Magyarország közelmúltjának történelmével 1944-től napjainkig.

Óraszám: 45 óra

Beszámolási kötelezettség: szóbeli vizsga
(félévenként).

1. Magyarország felszabadulása és a népi demokratikus hatalom megszületése
Kelet-Magyarország katonai felszabadítása. A fegyveres ellenállás kiszélesedése a hitleri Németország által megszállt országrészben. Az antifasiszta demokratikus szervezetek létrejötte a felszabadított területeken. A Magyar Nemzeti Függetlenségi Front életre hívása Szegeden, és programja. Az Ideiglenes Nemzetgyűlés és az Ideiglenes Nemzeti Kormány megalakulása 1944. december 21-22-én Debrecenben.
2. Az Ideiglenes Nemzeti Kormány politikája, a népi demokratikus államszervezet kiépítése
Hadüzenet a hitleri Németországnak és szövetségeseinek, a fegyverszüneti megállapodás aláírása a szövetséges nagyhatalmakkal. A fegyverszüneti megállapodás végrehajtását és a népi demokratikus hatalom megszilárdítását szolgáló kormányintézkedések. Az or-

szág felszabadításának befejezése, az új államszervezet teljes kiépítése. A közéleti demokrácia szélesítése és a helyreállítás megindítása. A demokratikus földreform. A kultura demokratizálásának első lépései.

3. A politikai, gazdasági és társadalmi viszonyok Magyarországon a második világháború befejezése után

Az ország nemzetközi helyzete. A magyar társadalom újjászerveződése. A politikai pártok szervezeti megerősödése és programjaik (Magyar Kommunista Párt, Szociáldemokrata Párt, Nemzeti Paraszt Párt, Független Kisgazda-, Földmunkás- és Polgári Párt, Polgári Demokrata Párt). A nemzeti újjáépítés kommunista programja. A pártok kapcsolatainak fejlődése. A dálnoki Miklós Béla-kormányon belüli ellentétek. Az 1945. november 4-i nemzetgyűlési választások.

4. A Tildy-kormány megalakulása és politikája
A kormány programja, hazai és külföldi fogadtatása. A kisgazdapárt harca a hatalmi pozíciók "arányosításáért", a választási eredmények alapján való újrafelosztásáért. Kiséretek a földreform jobboldali felülvizsgálatára. A baloldali erők küzdelme a súlyos gazdasági kérdések megoldásáért. A Gazdasági Főtanács létrehozása, új irányok a külkereskedelemben. Ellentétes pártálláspontok a külpolitikai kérdésekben; a német nemzetiségű lakosság kitelepítésével kapcsolatos problémák. A köztársaság megteremtése.

5. A Nagy Ferenc-kormány. A Baloldali Blokk megalakítása és a kisgazdapárt meghátrálása
A Nagy Ferenc-kormány nemzetgyűlési be-
mutatkozása. A baloldali tömegmozgalmak ki-
bontakozása és a Baloldali Blokk követelései.
Az 1946. március 11-i pártközi megállapodás.
A kisgazdapárt első "önmegtisztítása". A de-
mokratikus államrend és a köztársaság bün-
tetőjogi védelmének törvénybeiktatása. A föld-
reform befejezésének törvényes rendezése. A
B-lista alkalmazásának elfogadtatása és vég-
rehajtása. A kisgazdapárt próbálkozásai a
politikai kezdeményezés átvételére. Az 1946.
augusztus 1-i pénzügyi stabilizáció.
6. A párizsi békekonferencia és Magyarország
A koalíciós pártok békecéljai. A kormány-
küldöttség moszkvai látogatása. Az 1946.
február 27-i magyar-csehszlovák lakosság-
csere egyezmény törvénybeiktatása. A kor-
mányküldöttség washingtoni, londoni és párizsi
utja. A szövetséges nagyhatalmak ügyrendi vi-
tái a békekonferencia megnyitása előtt. A ma-
gyar békeszerződés-tervezet a békekonferen-
cia területi és politikai, gazdasági és katonai
bizottságainak napirendjén. A szövetséges
nagyhatalmak megállapodásai és eltérő állás-
foglalásai. Nyitott kérdések a békekonferen-
cia befejezése után.
7. A Magyar Kommunista Párt III. kongresz-
szusa és hatása
A kisgazdapárt törekvései a koalíció "új

szellemü" átalakítására. A parasztság megnyeréséért folytatott küzdelem problémái a baloldalon. A III. kongresszus határozatai és visszhangjuk a különböző társadalmi rétegek körében és a koalíció pártjaiban. Pártközi tárgyalások a koalíciós munkaprogram ügyében. Újabb kísérletek a kommunistaellenes polgári-kispolgári paraszt-blokk megteremtésére és a munkásegységfront megbontására. A köztársaság elleni szervezkedés és összekövés felfedése; a koalíciós pártok viszonyának alakulása.

8. A baloldali pártok befolyásának növekedése, hatalmi pozícióik megerősödése és a kisgazdapárt felbomlása

A szövetséges nagyhatalmak ellentéteinek elmélyülése a békeszerződések aláírása után; a Truman-elv meghirdetése. Viták Magyarország külpolitikai orientációjáról a koalíción belül és kívül. Az 1947. március 13-i pártközi egyezmény. A polgári jobboldal tevékenységének megélénkülése; a Magyar Szabadság Párt "zászlóbontása" és a fakultatív vallásoktatás bevezetése elleni egyházi tiltakozó mozgalom megszervezése. Az első 3 éves terv előkészítése. Nagy Ferenc miniszterelnök lemondása és a Dinnyés-kormány megalakulása. Az 1947. augusztus 31-i országgyűlési választások.

9. A szocialista forradalom győzelme. A két munkáspárt egyesülése Magyarországon
A Szovjetunió és a népi demokratikus államok együttműködésének megvalósulása (a Kommunista és Munkáspártok Tájékoztató Irodájának létrehozása; kétoldalu barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződések aláírása). A Dinnyés-kormány ujjaalakulása és programja. A polgári konzervatív- liberális ellenzék elszigetelése és a politikai életből való kiszorítása. A "közép-pártok" polarizálódása és új politikai orientációjuk. A parasztpártok állásfoglalásai a népi demokrácia továbbfejlesztése mellett. A tőkés rendszer felszámolásának döntő lépései. A két munkáspárt egyesülése: A Magyar Dolgozók Pártja programnyilatkozata. A koalíciós pártok és kormányaik küzdelme a kultura demokratizálásáért.
10. A proletárdiktatura politikai hatalmi rendszerének kiépítése. A szocialista átalakítás kezdete a gazdasági és kulturális életben
A hidegháborús politika felülkerekedése a nemzetközi életben. A szocialista államok összefogásának erősítése; a nemzetközi munkásmozgalom vitái a 40-es évek végén. Kisérletek az új függetlenségi front megalakítására; a proletárdiktatura dogmatikus értelmezése. Az 1949. májusi országgyűlési választások. A polgári ellenzéki pártok felszámolása és a parasztpártok elsorvasztása.

Az új alkotmány. Az állam és az egyházak megállapodása. A tanácsrendszer kiépítése. Az MDP helyzete az egyesülés után; a Rajk-per hatása a politikai életre. A szakszervezetek átszervezése és az ifjúsági mozgalom szervezeti egységének megteremtése. A szocialista iparosítás programjának kidolgozása; az 1949. decemberi 5 éves tervtörvény. A mezőgazdaság átszervezésének megindulása; az MDP viszonya a szegény- és középparaszt-sághoz, valamint a gazdagparaszt-sághoz. A volt uralkodó osztályok műveltségi monopoli-umának megtörése.

11. Az MDP politikája az 1950-es évek elején.

Az ország háborús felkészítése

A háborús veszély fokozódása; a koreai háború kirobbanása. A párt uralkodó szerepe és a személyi kultusz. A centralizmus tulajdonságai az állami életben és a törvénytelen-ségek kiterjesztése. A tömegszervezetek mozgalmi jellegének elhalványulása. Az első 5 éves terv irányzatainak felemelése és át-térés a hadi jellegű gazdálkodásra. A kollektívizálás eltorzulása. A lakosság életszin-vonalának és életkörülményeinek alakulása. Személyi változások a kormányban 1952. augusztusában; az 1953. május 17-i ország-gyűlési választások. A politikai ellentmon-dások tükröződése a kulturális életben.

12. Kísérletek a belpolitikai válság megoldására, a hibák kijavítására. Az MDP politikai irányvonalának változásai

Az imperialista hatalmak katonai és politikai vereségei Ázsiában, Afrikában és Európában. I. V. Sztálin halála; a személyi kultusz bírálatának és következményei felszámolásának megkezdése a Szovjetunióban. A Szovjetunió és a többi szocialista állam erőfeszítései a nemzetközi enyhülés érdekében. Az MDP KV 1953. júniusi határozata. A Nagy Imre-kormány politikai és gazdasági lépései; az 1953. július 11-i budapesti pártaktiva. Az MDP III. kongresszusa és az "új szakasz" politikája. A Nagy Imre-féle revizionista csoport előretörése; a Hazafias Népfront alakuló kongresszusa. Az "új szakasz" politikájának baloldali revíziója; a Rákosi-csoport átmeneti megerősödése és a Hegedüs-kormány megalakulása. Az SZKP XX. kongresszusa és hatása; az MDP KV 1956. július 18-21-i ülése.

13. Az 1956-os ellenforradalom

Az imperialista beavatkozási kísérletek fokozódása; a poznanai zavargások; Nagybritannia-Franciaország-Izrael Egyiptom elleni agressziója. Az ellenforradalom ideológiai és politikai előkészítése; viták a Petőfi-Körben. Az 1956. október 23-i békés tömegtüntetés és a fegyveres lázadás kirobbanása. Nagy Imre újbóli kormányalakítása; a fegyveres lázadás felszámolásának megakadályozása; a "nemzeti demokratikus forradalom" jel-

szava és gyakorlati következményei. Az ellenforradalom fővárosi és vidéki eseményei. Az MDP feloszlata, a volt koalíciós pártok újjászervezése és a különböző polgári pártok fellépése. Mindszenty biboros rádióbeszéde; a Varsói Szerződésből való kilépés bejelentése és az ellenforradalmi Nagy Imre kabinet bukása.

14. Az ellenforradalom leverése és a néphatalom megszilárdítása

A Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány megalakulása és programja. Az ellenforradalom katonai szétzúzása. Az MSZMP újjászervezése és küzdelme a politikai konszolidáció megteremtéséért. A szocialista építés újabb kibontakozásának politikai és gazdasági megalapozása.

15. A szocialista építés általános fellendülése

Az imperialista beavatkozási kísérletek elhárítása és a szocialista államok együttműködésének elmélyítése. Az MSZMP szövetségi politikájának érvényesítése; a közéleti demokrácia fejlesztése és a társadalmi megbékélés elősegítése. A második 3 éves terv végrehajtása és az 5 éves terv megkezdése. A kulturális élet szocialista szellemű megújodása.

16. A magyar mezőgazdaság szocialista átszervezése - a szocializmus alapjai lerakásának befejezése

Az 1956-os ellenforradalom hatása a termelőszövetkezeti mozgalomra. A termelőszövetkezeti mozgalom konszolidációja 1957-ben. Az MSZMP és a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány agrárpolitikája és hatása a mezőgazdaságra 1957-1958-ban. A termelőszövetkezeti szervezés meggyorsításának előkészítése. Az átszervezés váratlan sikerei 1959 tavaszán; az átszervezés második és harmadik hulláma 1959-1960-ban, majd befejező szakasza az 1960-1961-es gazdasági évben. A sikerek okai; az agrárviszonyok átalakításának gazdasági-társadalmi jelentősége.

17. Magyarország a szocializmus alapjai lera-
kásának a befejezése utáni években

A nemzetközi helyzet alakulása 1962-1975 között. A társadalmi struktúra és a magyar népgazdaság fejlődése a második és harmadik 5 éves terv időszakában. Az új gazdasági irányítási rendszer bevezetése 1968-ban, a hatása a termelésre és az életviszonyok alakulására a 70-es évek első felében. Magyarország a szocialista államok közösségében (KGST, Varsói Szerződés).

18. Magyarország a fejlett szocializmus idő-
szakában

Az MSZMP XI. kongresszusa és a párt új programja. A nemzetközi politikai és gazdasági helyzet fő jellemzői az 1970-es évek második felében. A magyar népgazdaság

helyzetének alakulása; eredmények, problémák és feladatok. Az államszervezet és a szocialista demokrácia fejlődése. A magyar társadalom kulturális fejlődése.

Kötelező irodalom:

1. A magyar népi demokrácia története 1944-1962. Szerkesztette Balogh Sándor, Jakab Sándor, Kossuth Könyvkiadó 1978. 382 p.
2. Balogh Sándor - Izsák Lajos: Pártok és pártprogramok Magyarországon (1944-1948) Tankönyvkiadó 1977. 438 p.
3. Az MSZMP programnyilatkozata (1975. március 21.). A Magyar Szocialista Munkáspárt határozatai és dokumentumai 1971-1975. Összeállította és szerkesztette Vass Henrik. Kossuth Könyvkiadó 1978. 953-973. p.

Ajánlott irodalom:

1. Berend T. Iván: Újjáépítés és a nagytőke elleni harc Magyarországon 1945-1948. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 1962. 395 p.
2. Ránki György: Magyarország gazdasága az első 3 éves terv időszakában (1947-1949). Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 1963. 425 p.
3. Donáth Ferenc: Reform és forradalom. Akadémiai Kiadó 1977. 281 p.
4. Ságvári Ágnes: Népfront és koalíció Magyarországon 1936-1948. Kossuth Könyvkiadó 1967. 306 p.
5. Orbán Sándor: Egyház és állam. 1945-1950 Kossuth Könyvkiadó 1962. 232 p.

6. Szabó Bálint: Népi demokrácia és forradalom-elmélet. Kossuth Könyvkiadó 1970. 266 p.
7. Balogh Sándor: Parlamenti és pártharcok Magyarországon 1945-47. Kossuth Könyvkiadó 1975. 631 p.
8. Várkonyi Péter: Magyar-amerikai kapcsolatok 1945-1948. Kossuth Könyvkiadó 1971. 260 p.

I/3. Tájékoztatáspolitiká

A tantárgy oktatásának célja: Általános és gyakorlati utmutatást adni az MSZMP tájékoztatáspolitikájának alapelveiről, dokumentumairól, az irányítás rendszeréről és gyakorlatáról. Megismertetni a hallgatókat a legfontosabb hazai és nemzetközi közlési rendszerekkel.

Óraszám: 24 óra.

Beszámolási kötelezettség: szóbeli vizsga.

A tantárgy anyaga a képesítő vizsga része!

1. A sajtó a felépítmény rendszerében

A felépítménynek az osztályharc szempontjából elsődleges meghatározó elemei. A sajtó a felépítmény rendszerében, kapcsolata a politikával és az ideológiával. A polgári és a szocialista sajtó közötti tartalmi különbségek. A szocialista sajtó feladata a tudatformálásban, - a politika alkotó fejlesztésében, politikai, szolgálati szerepe. A sajtóra vonatkozó lenini alapelvek.

Kötelező irodalom:

Marx-Engels-Lenin: A sajtóról c. válogatás.
(Kossuth K. Bp. 1974.)

Aczél György: Előadás a Társadalomtudományi Akadémián (Népszabadság, 1979. június).

Ujságíró aktiva, 1971. (Magyar Sajtó. 1971. 12.s

Dr. Fodor László: Pártirányítás és a sajtó. (Bp. MUOSZ 1978.)

Javasolt irodalom:

Lick József: A politikai tudat tartalma és formálása. (Pártélet. 1974. 12. sz.)

Grósz Károly: A szóbeli agitáció és az információ szerepéről. (Pártélet. 1970. 3. sz.)

2. Tájékoztatáspolitikánk 1945-től napjainkig
A kommunikációs rendszer kiépülése 1945. után. A magyar sajtó helyzete, tevékenysége 1948-ig. Kommunikációs robbanás (TV létrejötte). (1965-ös PB határozat a tájékoztatásról). A lenini tájékoztatáspolitikai alapelvek megvalósulása. (Osztályérdek képviselte, elkötelezettség, igazmondás, a hitelesség és gyorsaság dialektikája stb.). A hatalmi eszköz helyes értelmezése.

Kötelező irodalom:

Marx-Engels-Lenin: A sajtóról c. kötet (Bp. Kossuth. 1974.)

A sajtóra vonatkozó párthatározatok, állásfoglalások (az MSZMP KB Agit. Prop. Osztályának tájékoztatóiból).

Országos Agit. Prop. Tanácskozás 1969. (szerkesztett jegyzőkönyve).

Grósz Károly: A XI. kongresszus határozatainak megvalósulásáért. (Magyar Sajtó 1975. 4-5. sz.)

Németh Jenő: A lapok közötti együttműködés (1978.)

Javasolt irodalom:

Jakab Sándor: A tömegkommunikációs rendszerek hatékonyabb munkájáról (Társadalmi Szemle 1970. 2. sz.)

Habermas J.: A társadalmi nyilvánosság szerkezetváltozása (Bp. Gondolat. 1971)

Hermann István: A TV-sorozatok tanulsága (Látóhatár. 1975. 8. sz.)

3. Konzultáció

4. A sajtó politikai irányításának elvei, rendszere

Az elvi irányítás lényege. A kétirányú politikai döntések - az egész politikára és a sajtópolitikára vonatkozó határozatok - lényege.

A főszerkesztők egyszemélyi felelőssége, az újságírói elkötelezettség, a szerkesztőségek önállóságának elvei. A sajtószabadság érvényesülése cenzura nélkül, a felelősségre épülő szerkesztőségi munka.

Kötelező irodalom:

Újságíró taktika 1971. (Magyar Sajtó 1971. 12.sz.)

A XI. kongresszus anyagából a sajtóról, televízióról, rádióról szóló megállapítások.

Salgó Rózsa: Az üzemi újságírás (Bp. MUOSZ, 1978.)

Javasolt irodalom:

Fodor Gábor: Közvélemény és tájékoztatás (kandidátusi dolgozat, Társ. Tud. Intézet)

5. A tömegközlési eszközök irányításának rendszere

A sajtó-irányítás mechanizmusának rendszere. A Tájékoztatási Hivatal szerepe az állami feladatok végrehajtásában, a MUOSZ feladatai az újságírók képzésében, továbbképzésében, valamint érdekvédelmében. A lapgazdák és a kiadóhivatalok speciális feladatai a tájékoztatásban, illetve a sajtószervek működésének biztosításában.

Kötelező irodalom:

Kloskowska, A.: Tömegkultúra (Bp. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 1971.)

Hárs István: Tömegkommunikáció, kölcsönhatás és együttműködés (Magyar Sajtó 1975. 6. sz.)

6. Konzultáció

7. A tömegközlési eszközök politikai feladatai

A tömegközlési eszközök részvétele a tömegpolitikai munkában. Funkciói, feladatai. A sajtó, rádió és televízió szemléletformáló ereje. A tömegközlési eszközök elterjedése hazánkban. Köztük lévő munkamegosztás.

Kötelező irodalom:

Az országos Újságíró Aktív értekezlet anyag 1976. (Győri Imre előadása és a hozzászólások. Magyar Sajtó 1976. 3-4. sz.)

Óvári Miklós: Együtt a néppel a szocializmus útján. (Látóhatár 1975. 9. sz.)

Sándor György: A televízió és a közművelődés rendszerében (Társadalmi Szemle 1974. 6. sz.)

8. A tájékoztatási kötelezettség

A tájékoztatást adó és az ujságitró feladatai. Az ujságitrók felkészültsége, helyük, szerepük a szerkesztőségi munkában. A szerkesztőségi pártszervezetek kollektívát formáló ereje, politikai felelőssége.

Kötelező irodalom:

Lenin: A párt szervezete és a pártos irodalom. (Részlet Lenin: A proletárforradalom és a renegát Kautsky c. művéből. Bp. Kossuth, 1970.)

Grósz Károly: Az elért eredmények birtokában, újabb feladatok előtt (Magyar Sajtó 1976. 6. sz.)

Dr. Fodor László: A kádermunka - politikai munka (Magyar Sajtó 1976. 1. sz.)

Javasolt irodalom:

Dr. Szecskó Tamás: Befolyás, hatás, hatékonyság (Társadalmi Szemle, 1972. 3. sz.)

9. Konzultáció

10. A közlés néhány sajátossága a fejlett szocialista társadalomban

A befogadóra ható társadalmi és politikai tényezők. A közlő társadalmi és politikai motivációi. Az információ társadalmi sze-

repe a szocializmusban. Az információ, dezinformáció és manipuláció fogalma.

11. Aktuális feladatok a sajtó fejlesztésében és a sajtópolitikában

A sajtó politikai bázisának fejlesztése az V. ötéves tervben. A rádió és televízió adóhálózat bővítése. A hallgatósági, nézettségi fehér-foltok megszüntetése. A VI. ötéves terv sajtófejlesztésének főbb irányai. A sajtómunkára vonatkozó időszakos párthatározatok ismeretése.

Kötelező irodalom:

Az MSZMP KB 1976. október 26-i határozata a pártpropagandáról (Népszabadság 1976. X.)

A Politikai Bizottság 1977. szeptember 6-i határozata a tájékoztatás továbbfejlesztéséről (előadás alapján).

Az MSZMP KB határozata a munkásosztály helyzetéről (1974. III. 19.)

A Magyar Rádió belföldi műsormunkájának fejlesztéséről (MSZMP KB Agit. Prop. Osztály Tájékoztatója 1975. 2. sz.)

Javasolt irodalom:

Az európai kommunista és munkáspártok tanácskozása (Népszabadság 1976. VII. 1.)

12. Konzultáció

I/4. Világsajtó

A tantárgy oktatásának célja: A világ sajtójának vázlatos bemutatása, a világ tömegközlési eszközeinek és rendszereinek jellemzése, elemzése.

Óraszám: 12 óra.

Beszámolási kötelezettség: a képesítő vizsga része

1. A sajtó egyetemes fejlődése a kezdetektől a tőkés sajtó kialakulásáig.
2. A modern kapitalista sajtó kialakulása és elterjedése.
3. A munkásmozgalmi és szocialista sajtó megszületése.
4. A hirügynökségek tevékenysége, a belföldi és a külföldi tájékoztatás összhangja. A legjelentősebb hírszolgálati irodák.
5. A tőkés országok fontosabb tömegközlési eszközei. (A burzsoá és a kommunista sajtó)
6. A szocialista országok fontosabb tömegközlési eszközei, és ezek együttműködése.

Irodalom:

Arbatov, G.: A nyugati propaganda (Politikai Főiskola, 1973.)

Bochkor Jenő: A hirügynökségi ujságírás, MUOSZ, Bp. 1978.

Gallyas-Fülöp: Mit kell tudni a világ sajtójáról?

Kossuth Könyvkiadó, 1972. 286 o.

Landeszman, P.-Szogomonov, J.: A manipulált
tömegtudat (Kossuth Könyvkiadó, 1973.)

Majevszkij, V.: A sajtó kulisszái mögött. Kossuth
Könyvkiadó, 1973. 249 o.

Szeckő Tamás - Dr. Cserés Miklós - Tardos
András: Az élőszó eszközével (A Magyar
Sajtó Kiskönyvtára - Tankönyvkiadó, Bp.
1968. 222 o.)

J.N. Zaszurszkij: Újságírás a tőkésországokban.
(Tanulmánykötet, MUOSZ Bp. 1979.)

I/5. Aktuális politikai tájékoztató

A tantárgy oktatásának célja: A szerkesztőségi tájékoztatásból az oktatási heteken kimaradó pályakezdő ujságírók informálása.

Óraszám: 18 óra.

Beszámolási kötelezettség nincs!

III/1. Általános szakpolitikai ismeretek

KÜLPOLITIKAI ISMERETEK

1. A nemzetközi erőviszonyok és változásai
A szocialista világrendszer kialakulása, fejlődése, jellege, helyzete. A kapitalizmus általános válságának jelenlegi szakasza, jellemzői.
2. A külpolitika és az ideológia viszonya
A két fogalom különbsége és összefüggései. Osztályálláspontok kivetítődése az államközi kapcsolatokra. A politikai kompromisszum lehetőségei, korlátai és mércéje. Korszakunk fő ellentmondásai és tartalma.
3. A létező szocializmus hatásai a világfejlődésre
Az Októberi Forradalom győzelme, a Szovjetunió létrejötte, minőségi változás a nemzetközi kapcsolatok rendszerében. A nemzetközi kapcsolatok rendszerének alapvető jellemzője. A szocialista világrendszer létrejötte új típusú nemzetközi kapcsolatok kialakulása. A létező szocializmus fő nemzetközi hatássférái.
4. A Magyar Népköztársaság külpolitikájának alapelvei és feladatai
Nemzeti fő feladat: a szocializmus építése.

Külpolitikánk fő feladata: a legkedvezőbb nemzeti körülmények biztosítása a szocializmus építéséhez. A nemzeti és a nemzetközi osztályharc viszonya, az általános és a különös, a nemzetközi és a nemzeti érdek dialektikája külpolitikánk alapelveiben, fő feladataiban és gyakorlatában. A külpolitika – meghatározója a belpolitika.

BELPOLITIKAI ISMERETEK

5. Információ írásban és szóban

Az MT Tájékoztatási Hivatal és a lapok kapcsolatai; a kormány sajtóterve. Az ujságíró folyamatos informáltságának lehetőségei és jelentősége. A rendkívüli események kezelése a belpolitikai ujságírásban. Államtitok, szolgálati titok. Általános szabályok az írássok ellenőrzésére.

6. A kormányzat szervezete

Az országgyűlés szerepe, helye az államéletben, szervezete, alkotmányos jogai. A törvényalkotás. Az Elnöki Tanács. A Minisztertanács.

7. A kormányzati munka a sajtóban

A parlamenti ujságírás. Az ujságíró kapcsolata a tárcákkal, országos hatóságokkal.

8. Az állami szervek pártirányítása
Az állami és a pártszervek kapcsolata. Az állami szervek pártirányítása:
a) kormányzati szinten (KB, PB - kormány);
b) a tárcáknál (KB osztályok - saját pártbizottság);
c) helyiség; a községektől a megyéig (központi és helyi pártszervek szerepe).

MŰVELŐDÉSPOLITIKAI ISMERETEK

9. Művelődéspolitikánk alapelvei, a szocialista műveltségmodell szerkezete, munka, életmód, művelődés
(A kultúra fogalom értelmezése, osztálymeghatározottsága, kultúra és művelődéspolitikai, a művelődés szerkezete, a művelődés, az életmód és a munka kapcsolatrendszere.)
10. Tudománypolitikánk időszerű kérdései
(A tudományos-technikai forradalom fogalma, várható következményei. A tudomány termelőerővé válik. A kutatások iránya, aránya, szabadsága. Kooperáció és szelektivitás. A tudomány és a politika viszonya.)
11. Oktatáspolitikai kérdések
(Munka termelés-közoktatás. A reformok igényei, iránya és a korlátozó tényezők. Az egyes oktatási formák aktuális kérdései.)

12. Művészetpolitika

(Mi a művészet funkciója? Az 1958-as párt-határozat. A műhelyek önállósága, felelőssége. Tűrés, tiltás, támogatás. Új problémák; fiatalok, kritikai visszhang, ideológiai kérdések.)

13. A közművelődés aktuális kérdései

(A határozat születésének igénye; a népművelés fogalmának korlátai; a demokratizmus növelése; tanulási igények; az életmód előtérbe kerül. A határozat fő irányai: munkások, fiatalok, nők. Felnőttoktatás, komplexitás. Az intézményrendszer és problémái.)

GAZDASÁGPOLITIKAI ISMERETEK

14. A gazdaságirányítás, a gazdasági szabályozás fejlesztése

A gazdasági szabályozás helye és szerepe a gazdaságirányítás eszköztárában. Jellege. A normativitás értelmezése. A preferenciák és kivételes korlátozások szerepe és köre. Fontosabb elemei. A szabályozók stabilitása és rugalmassága. Változásainak fő irányai az 1980-as években.

15. Bér- és keresetszabályozás

A bér és keresetszabályozás az állami jövedelem- és életszinvonalpolitika és a gazdaságfejlesztési célok megvalósításának szol-

gálatában. Módszerei a népgazdaság egyes területein. A szabályozás tapasztalatai és fejlesztésének irányai az 1980-as években.

16. Életszínvonal és szociálpolitika

Az életszínvonal tartalma. Az életszínvonalpolitika helye az MSZMP politikájában. Jövedelmek és teljesítmények összefüggése. A szociálpolitika tartalma. A fogyasztás színvonala és szerkezete.

17. A szocialista országok gazdasági fejlődésének problémái az 1970-es évtized második felében

18. A világgazdaság az évtized fordulón

ÚJSÁGÍRÓ ISKOLA

VIZSGASZABÁLYZATA

1. A vizsgakövetelményeket a tantárgyak programja állapítja meg.
2. A hallgató csak abban az esetben kezdheti meg félévi vizsgáit, ha a félév befejezéséig tanulmányi és egyéb kötelezettségeinek eleget tett, s ezt:
  - a) a tantárgy oktatója aláírásával,
  - b) a tanulmányi vezető a szorgalmi idő lezárását aláírásával igazolja.
3. Hiányzó aláírás pótlására, a hallgató kérésére - az illetékes tanárok és a szerkesztőség vezetőjének véleménye alapján - az igazgató-helyettes egyszeri lehetőséget engedélyezhet, megjelölve a pótlás, illetőleg a javítás módját, időpontját.
4. A számonkérés formái:
A beszámolás a hallgató tanulmányi munkájának szóban, írásban történő számonkérése. Beszámolás aláírás- vagy gyakorlatpótlás esetén is lehetséges.

Gyakorlati jeggyel kell értékelni:

- a) a tanultak gyakorlati alkalmazási készségének elsajátítását;
- b) az egyes elméleti tárgyakból - külön beszámoltatás nélkül - a félévi tanulmányi teljesítményt;

- c) ha a tárgy jellege megengedi, az elégtelen gyakorlati jegy javításának formája kollokvium is lehet, ebben az esetben a kollokvium első alkalmu vizsgának tekintendő, és sikertelensége esetén a Szabályzat 11. pontja szerint kell eljárni.

Szóbeli vizsga valamely tantárgy egy féléves, esetleg két féléves anyagának számonkérése. Ennek keretében arról kell meggyőződni, hogy a hallgató milyen szinten sajátította el a tananyagot.

A záróvizsga általában a képzés szempontjából jelentős tantárgyak egész anyagát lezáró számonkérés. Célja: annak megállapítása, hogy a hallgató elsajátította-e azokat az összefüggéseket, amelyek hivatása gyakorlásához elengedhetetlenül szükségesek.

5. Szóbeli vizsgával záródó olyan tárgyakból, amelyek előadásához gyakorlat csatlakozik, az oktató egyes hallgatóknak - a félévi munka alapján - osztályzatot ajánlhat fel. A megajánlott osztályzatot a hallgató nem köteles elfogadni, kérheti vizsgára bocsátását. Az oktatónak a félév megkezdésekor fel kell hívnia a hallgatók figyelmét a kollokviumi jegy megajánlásának feltételeire. A megajánlott jegyet a félév utolsó hetében közölni kell a hallgatókkal, és elfogadásuk esetén a vizsgaidőszakban a tanulmányi könyvben és a vizsgalapon rögzíteni kell.

6. A hallgató vizsgáit csak a megállapított vizsgaidőszakban teheti le.
7. A hallgatók csoportosan vizsgáznak.
8. A hallgató a kijelölt vizsganapon köteles vizsgázni. Indokolt távolmaradását legkésőbb 2 napon belül a tanulmányi vezetőnél hitelt érdemlően igazolnia kell. Ilyen esetben a tanulmányi vezető a vizsgáztatóval új időpontban egyezik meg. Aki kivételesen indokolt esetben a vizsgaidőszakon belül nem tud vizsgázni, igazgatói engedéllyel vizsgaidőszakon kívül is vizsgázhat. Az így pótoló vizsgát vizsgaidőszakban tett vizsgának kell tekinteni.
9. A kijelölt vizsganapról való igazolatlan távolmaradás elégtelen vizsgának minősül. E tényről a vizsgáztató a tanulmányi vezetőt tájékoztatja, aki 2 nap után az elégtelen osztályzatot a hallgató tanulmányi könyvébe és a vizsgalapra bevezeti.
10. Sikertelen vizsgákat az alábbiak figyelembevételével lehet pótolni.
  - a) Sikertelen vizsgát csak ugyanabban a vizsgaidőszakban lehet pótolni.
  - b) Megismételt vizsga ugyanabból a tárgyból legfeljebb két alkalommal tehető.
  - c) Egy vizsgaidőszakon belül legfeljebb a vizsgatárgyak feléből lehet megismételt vizsgát tenni.

d) A hallgató a tanulmányi idő két félévében legfeljebb 4 alkalommal tehet megismételt vizsgát. Ha a 4 alkalom igénybevétele után is van elégtelen érdemjegye, a hallgatót az Újságíró Iskoláról fegyelmi határozattal el kell bocsátani. A határozat ellen fellebezhet a Tájékoztatási Hivatal elnökénél.

11. Annak a hallgatónak, aki két vagy több tárgyból sikertelen vizsgát tett, a félévet meg kell ismételnie.

12. A gyakorlatokon meg nem felelt hallgató elégtelen osztályzatát legkésőbb a szorgalmi időszak utolsó napján be kell írni a tanulmányi könyvébe. Az elégtelen gyakorlati osztályzat javításának lehetőségét az igazgató egyéni elbírálás alapján adja meg, a gyakorlat jellegétől függően, a következő 3 formában:

a) az elégtelen osztályzat beírása után a gyakorlat anyagából való külön írásbeli vagy szóbeli számonkérés formájában;

b) az elégtelen osztályzat beírása után a gyakorlat anyagával kapcsolatos külön feladatok elvégeztetésével;

c) a gyakorlatnak a következő félévben való megismétlésével.

13. A megismételt vizsga az előző vizsgát szóbeli vizsga esetén legalább 3, záróvizsga esetén legalább 6 nap után követheti. A hall-

gató a megismételt vizsgára a tanulmányi vezető által kiállított vizsgaengedéllyel jelentkezhet. Ehhez az engedélyhez kollokvium és gyakorlat első alkalmu megismétlésekor 50,- Ft, záróvizsga első alkalmu megismétlésekor 100,- Ft utóvizsgadíjat kell befizetni a MUOSZ Oktatási Igazgatóság pénztárába. A második megismételt vizsga alkalmával a fenti összeg kétszeresét, kivételes esetben Tájékoztatási Hivatali engedéllyel pedig a díjak háromszorosát kell fizetni.

14. Az első megismételt szóbeli vizsgát a hallgató esetleges kérésére, a második megismételt szóbeli vizsgát és a záróvizsgát minden esetben vizsgabizottság előtt kell letenni. A két tagu - elnökből és tagból álló - vizsgabizottságot az igazgatóhelyettes jelöli ki. Osztályozásnál vitás esetben az elnök dönt.
15. A vizsgákról jegyzőkönyvet kell vezetni. A jegyzőkönyvet a vizsgáztató vagy a vizsgabizottság elnöke írja alá. A jegyzőkönyv elkészítéséről és megőrzéséről a tanulmányi vezető gondoskodik.
16. A hallgató teljesítményét osztályzattal kell értékelni. A vizsgák osztályzatai: jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1). Sikertelen vizsga esetén a vizsgáztató (bizottság) minden esetben köteles a hallgató tanulmányi könyvébe az elégtelen osztályzatot betűvel és számmal bejegyezni és aláírni.

17. A félévi vizsgák osztályzatairól az igazgató a hallgató szerkesztőségének vezetőjét tájékoztatja.
18. A sikertelen félév következményei:
- a) A hallgatót az igazgató a félév megismétlésére utasítja, erről a szerkesztőség (tömegtájékoztató intézmény) vezetőjét és a Tájékoztatási Hivatalt egyidejűleg értesíti.
  - b) A hallgató neki felróható okból csak egy alkalommal ismételhet félévet.
  - c) Az ismétlő hallgatót - a szerkesztőség kérelmére - az igazgatóhelyettes egyes tárgyak hallgatása, gyakorlati és vizsgakövetelményei alól felmentheti. Ez esetben a már megszerzett érdemjegyek a megismételt félév átlageredményébe beszámítanak.
19. A Tájékoztatási Hivatal engedélyével megszakított félév nem számít ismétlésnek.
20. Kivételesen indokolt esetben a szerkesztőség (tömegtájékoztató intézmény) vezetője felmentési kérelmet terjeszthet elő a Tájékoztatási Hivatal elnökéhez. A felmentés kiterjedhet:
- a) az Újságíró Iskola tanfolyamának elvégzésére;
  - b) az Újságíró Iskola foglalkozásain való részvételre,

- c) az évközi vizsgák letevésére és
- d) az összes vizsgák letevésére.

A szakvizsga alól felmentést kérni nem lehet. A Tájékoztatási Hivatal döntése ellen fellebbezésnek helye nincs. A felmentésről a Tájékoztatási Hivatal értesíti az Ujságíró Iskola igazgatóját. A Tájékoztatási Hivatal felmentésével rendelkező hallgatók kötelesek a számukra kijelölt vizsganapon vizsgázni. A továbbiakban rájuk is a Szabályzat 8-14. pontjai vonatkoznak. Az igazgatóhelyettes köteles gondoskodni arról, hogy az óralátogatás alól felmentett hallgatók a vizsgakövetelményeket (tételek) és a vizsganapokat a rendes hallgatókkal egyidejűleg megismerjék.

79.458 - INTERPRESS, Budapest

MUOSZ OKTATÁSI IGAZGATÓSÁG
BUDAPEST VI., Bajza u. 31.
Levélcím: Budapest, Pf. 615.
1373

A Z
ÚJSÁGÍRÓ ISKOLA

Tematikája
Programja
Irodalomjegyzéke

II.
1979/80.

Budapest
1979.

Készült: 400 példányban
A kiadásért felelős:
A MUOSZ Oktatási Igazgatóság vezetője

Tartalomjegyzék

II.	Általános ujságírói ismeretek	5
1.	Sajtóismeret	7
2.	Sajtótörténet	10
3.	Közlésselmélet-szociológia	13
4.	Sajtónyelv és lapelemzés	17
5.	Társadalomlélektan	21
6.	Kritikai és szerkesztési gya- korlatok	26
7.	A rádiós közlés sajátosságai.....	29
8.	A televíziós közlés sajátos- ságai	31
9.	Kép és kommunikáció	33
10.	Technikai ismeretek	35
	a) lapujságírók részére	35
	b) rádiós ujságírók részére	
	c) televíziós ujságírók részére	36
	d) hírügynökségi ujságírók ré- szére	37
11.	Sajtójogi ismeretek.....	38
12.	Újságírói magatartás - sajtó- etika	40

II. Általános újságírói ismeretek

II/1. Sajtóismeret

A tantárgy oktatásának célja: Az ujságírói munka, a szerkesztőségi tevékenység, a sajtóműfajok elvi, elemző és gyakorlati megismertetése. Az ujságíró feladatainak, módszereinek megvitatása.

Óraszám: 18 óra.

Beszámolási kötelezettség: zárthelyi dolgozat.

A tantárgy anyaga a képesítő vizsga része!

1. Az ujságírás sajátos jellege

A sajtó funkciójának kifejlődése. Viszonya a politikához, irodalomhoz, tudományhoz, közvéleményhez, a sajtó egyéb (járulékos) tevékenységéhez. Ellenséges és téves nézetek a sajtó szerepéről.

2. A műfajok, mint az ujságírás legfontosabb formai kategóriái

Kialakulásuk és fejlődésük utja és indítékai. Viszonyuk a tartalomhoz, a külső formai elemekhez, a technikához stb. Ismeretük elcsúsztatható volta. A sajtóműfajok természetes rendszere.

3. Az információs műfajok

Az információ, mint az ujságírás elsődleges anyaga. Az információ mennyiségének befolyása a hír- és információs műfajok formai

elkülönülésére. Hiroldal, hirrovat, információ, hírcsokor, közlemény. A hírszolgálati irodák szerepe, anyaguk feldolgozása.

4. A tudósítás és a riport

A tudósító jelenlétének befolyása a műfajokra. Eseménytudósítás és fajtái. Tematikus tudósítás. A lead forma. A riport és az ujságírói személyiség. Érzékeltetés, én-hangnem, riporteri logika.

5. Az interju-műfajok

Kialakulásuk. A nyilatkozat követelményei.

A közép-műfajú interju, a beszélgetés és a portré; az ujságíró és az interjualany viszonya ezekben a műfajokban. A kritikai és a kollektív interju sajátosságai.

6. A publicisztika

A tény-információra épülő közvetlen agitációs szándék. A gondolati információ és a háttér-információ. A véleménymondástól a mozgósításig. A hangnem demokratizmusa. A publicista-logika, az érvelés, a példák, az utalás szerepe. A meggyőződés és hatni akarás irodalmi kifejezése.

7. A cikk-műfajok

A klasszikus vezércikk, mint a lap zászlaja. A belső vezércikk, elemző-megvilágító-meggyőző funkciója. A belső cikkek, az elméleti cikkek, a cikkriport. Nyílt levél. Viták a lap-

ban. A publicisztika érzékenysége a pszichikai, logikai és formai hibákra.

8. A kommentáló és a kritikai műfajok

A háttérinformáció kiemelkedő szerepe. A hirmagyarázat, jegyzet, kommentárcikk. A glossza. A művészeti kritikák: a recenzió, a műkritika, az áttekintő - művészetpolitikai-kritika.

9. A sajtóban használatos járulékos és összefoglaló műfajok

Irodalmi műfajok a sajtóban, kölcsönös viszonyuk. A folytatólagos regény, novella, szatira, karcolat. Az irodalmi lapok. A tudományos és ismeretterjesztő anyagok a sajtóban - az ismertető és tanácsadó műfajok. - A közlés helyének szerepe a műfaji megjelenésre. A tárca, a hírfej, az entrefillet.

Irodalom:

Gombó Pál: Bevezetés a sajtóismeretbe
Bp. MUOSZ 1977.

Gyakorlati ujságírás I. Bp. MUOSZ 1972.

Gyakorlati ujságírás II. Bp. MUOSZ 1975.

II/2. Sajtótörténet

A tantárgy oktatásának célja: Áttekintést nyújt a magyar sajtó társadalmi-politikai fejlődéséről.

Óraszám: 36 óra.

Beszámolási kötelezettség: szóbeli vizsga.

I. félév

1. Bevezető előadás a sajtótörténet tárgyról, világnézeti alapjairól, módszertanáról. Az egyetemes sajtótörténet vázlata. Az iskolai sajtótörténeti oktatás problémáiról: gyakorlati jegy, szövegelemzési szemináriumok, vizsgafeltételek.
2. A magyar sajtó kezdetei; reformkor és sajtó, a szabadságharc sajtója; az önkényuralom és a polgári sajtó 1867-ig.
3. A polgári sajtó a századfordulóig; a 48-as és 67-es gondolat sajtója; a munkásmozgalmi sajtó kezdetei.
4. A magyar sajtó a századfordulótól 1918 őszéig; a bulvársajtó kialakulása; a pártsajtó megjelenése; világháború és sajtó.
5. A forradalmak korszakának sajtója.

6. Az ellenforradalmi rendszer kormányainak sajtóirányítása.
7. A magyarországi és emigrációs sajtó 1919-1939.
8. A második világháború korszakának sajtója.
9. A felszabadulás utáni magyar sajtó 1945-1948.

II. félév

Szemináriumok

1. Szövegek (1830-1867) elemzése
2. Szövegek (1867-1896) elemzése
3. Szövegek (1900-1918) elemzése
4. Szövegek (1918-1919) elemzése
5. Szövegek a fehér terror időszakából
6. Szövegek a bethleni konszolidáció és a válás időszakából
7. Szövegek a harmincas évek sajtójából
8. Szövegek a II. világháború időszakából
9. Szövegek a felszabadulás utáni korszakból (1945-1948).

Irodalom

1. Marx-Engels-Lenin: A sajtóról. Bp. 1974.
  2. József Farkas: A magyar sajtótörténet irodalmának válogatott bibliográfiája. Bp. 1972.
- MUOSZ

3. A magyar sajtó története. Bp. 1979.
4. Bálint György: A toronyőr visszapillant I-II. Bp. 1966.
5. Dersi Tamás: Századvégi üzenet. Bp. 1973.
6. Márkus-Vásárhelyi: Az ellenforradalmi rendszer baloldali sajtójáról. I-II. Bp. 1975.
7. Márkus-Szinai-Vásárhelyi: Nem engedélyezem. Bp. 1975.
8. Máté György: Új március hirnöke Bp. 1975.
9. Máté György: A magyar sajtó a felszabadulás után. Bp. 1977.
10. Timár Ede: Igaz eszmék erejével. Bp. 1976.
11. A magyar sajtó története I. 1705-1848. (Akadémiai Kiadó, MUOSZ, Bp. 1979.)

II/3. Közléstudomány-szociológia

A tantárgy oktatásának célja: a hallgatók tömegkommunikációs ismereteinek megalapozása, illetve a meglévő ismeretek szociológiai és szociálpszichológiai szempontú rendszerezése. A közléstudomány és a tájékoztatáspolitikai kapcsolata.

Óraszám: 36 óra.

Beszámolási kötelezettség: Záróvizsga dolgozat.

1. A tömegkommunikáció helye a társadalom kommunikációs rendszerében

A kommunikáció történeti fejlődése, a tömegkommunikáció fogalma, a lenini propagandaelmélet, a szocialista és tőkés társadalmak tömegkommunikációs rendszerei közötti különbség.

2. A tömegkommunikációs jelenségek szociológiai és pszichológiai megközelítése

A tömegkommunikációs kutatások története a világban, a szocialista országokban és hazánkban. A szociológiai és a pszichológiai szempontú megközelítések különbözősége. A marxista és a polgári társadalomelméleti háttérrel folyó kutatások divergenciája.

3. Tömegkommunikáció és a társadalmi rétegződés

A társadalmi rétegződés és a tömegkommuni-

nikációs eszközhasználat kapcsolata, információ-szükséglet és tömegkultura.

4. A meggyőző közlés sajátosságai

A személyes közlés általános törvényszerűségei. Néhány szó a propaganda kutatásokról. A meggyőző közlés hatékonysága. A jó kommunikátor személyiségjegyei.

5. A tömegkommunikáció és a felnőtté válás folyamata

A gyermekek és a fiatalok tömegkommunikációs eszközhasználat, a tömegkommunikáció a szocializálódás folyamatában.

6. Gyakorlat

7. Gyakorlat

8. Gyakorlat

9. Gyakorlat

10. Gyakorlat (a vizsgatémák megbeszélése).

11. A tömegkommunikáció a vélemények világában

A közvélemény fogalma, építőelemei és rétegződése, a tömegkommunikáció és a közvélemény kapcsolata, az információ-terjedés modelljei.

12. Tömegkommunikáció és közművelődés
A tömegkommunikáció helye a kultura-közvetítés rendszerében. Izlésformáló hatás, életmód-modellek. Mindennapi értékek világa a tömegkommunikációban. Az életmód kommunikációs befolyásolhatóságának kérdései. A tömegkommunikáció és a hagyományos kultura-közvetítők versenye illetve együttműködése.
13. Az ujságíró a társadalmi munkamegosztásban
A szakma belső strukturáltsága, ujságírói modell, az ujságíró példaképe, a szerkesztőség mint rendszer, a kommunikátor a társadalmi munkamegosztásban.
14. Gyakorlat
15. Gyakorlat
16. Gyakorlat
17. Gyakorlat
18. A nemzetközi kommunikáció
A nemzetközi hírforgalom, gazdasági-társadalmi fejlődés és tömegkommunikáció, nemzetközi politika és kommunikációs stratégiák.

Kötelező irodalom:

1. Szöveggyűjtemény a tömegpolitikai munkát irányítók módszertani tanfolyamához (Bp. Kossuth, 1976.)

2. Az információtól a közéletig (Bp. Kossuth, 1973.)
3. Tömegkommunikációs és közművelődési eszközök használata (Bp. 1979. Tömegkommunikációs Kutatóközpont)
4. Közléstudományi előadások (Bp. Tankönyvkiadó, 1978.)
5. A szociológia ágazatai (Bp. Kossuth, 1975.)
6. Település. Városiasodás. Az emberi kommunikáció. (Minerva Nagy Képes Enciklopédia, Bp. 1975. Minerva)
7. K.Nordenstreng: Közléstudomány (MUOSZ, Tömegkommunikációs Kutatóközpont, Bp. 1979.)

II/4. Sajtónyelv és lapelemzés

A tantárgy oktatásának célja: Nyelvhelyesség és nyelvi tisztaság, a fogalmazási és írókészség fejlesztése. A sajtóban leggyakrabban előforduló hibák és elkerülésük.

Óraszám: 27 óra.

Beszámolási kötelezettség: gyakorlati jegy.

1. a) Nyelvünk mai állapota. - A nyelvművelés fogalma és normája; nyelvművelésünk alapelvei.
- A stílus mibenléte; a stílusmeghatározó tényezők; a stílusrétegek. - Helyesírásunk alapelvei, fontosabb részrendszerei.
- b) Sajtónk nyelvének mai állapota a nyelvhelyesség, stílus és helyesírás szempontjából.
2. a) A magyar szókincs nagysága és rétegei. Az irodalmi nyelven kívüli rétegek hatása az irodalmi nyelvre, jelentkezésük a sajtó nyelvén. - A bürokratikus zsargon hibái, szavak agyonhasználása és elértéktelenedése. Bonyolult szerkezetek; a hangsúly és hangjejtés hibái.
- b) Az idegen szavak. A szókölcsonzás mint állandó folyamat; jövevényszó és idegen szó; a puristák és az idegen szók használatának védelmezői; mai álláspontunk az idegen szavak használatában.

3. a) A szavak jelentésének néhány kérdése. Az azonos alaku, a hasonló hangzásu, a több értelmű és a rokon értelmű szavak. - A szóképek és a képzavarok.
- b) A frazeológiai kapcsolatok három típusa: nyelvtani kötöttség (állandó határozók), fogalomköri kötöttség és szorosabb értelemben vett frazeológiai kötöttség.
4. a) A szófajok nyelvhelyessége és stilisztikája. - Az ige és ragozása (az ikes ragozás; az alanyi és a tárgyas ragozás; szenvedő ragozás - szenvedő szerkezet; a visszahatás kifejezései; stb.). - Az igenevek helyes használata.
- b) A névelő szerepe a mondat szerkesztésben: a határozott és a határozatlan névelő használatának szabályai; ingadozások a névelő használatában. - A személyes és a vonatkozó névmás használatának tipikus hibái; a névmások használata a stilus szempontjából.
5. a) A szóalkotás módjai és hibái (képzett szók, összetett szók, mozaikszók). Az összetett szavak írásának főbb elvei.
- b) A mondatok: egyszerű és összetett, mellérendelt és alárendelt mondatok. A mondat értékű közlések. A mondatfajták (kijelentő, kérdő, felszólító mondatok) szerepe a stilusban. Alak és tartalom ellentmondása a mondatfajták használatában.

6. a) Az állítmány és az alany egyeztetése. Az egyeztetés főbb típusai: egy alany, több alany (egyes és többes számú alanyok), különböző személyű alanyok esetén; a számbeli egyeztetés főbb kivételei.
- b) A határozók. A belviszonnyal kapcsolatos esetek: színházi előadás, a foglalkozás, a tartózkodás helyének megjelölése; az állandó határozók; a határozóragok és a névutók helyes használata; a hátravetett jelzői határozó.
7. a) A jelzős szerkezetek. A tulajdonságjelző és stilusélénkítő szerepe. - A számjelző. - A birtokos jelző ragjának használatában előforduló gyakoribb mondatszerkesztési problémák.
- b) Kötőszók és rámutató szók az összetett mondatokban; Az alárendelő kötőszók használatának tipikus hibái. Vonatkozó mondatok használata mellérendelt összetett mondatok helyett.
8. a) Mondatszerkesztés, szórend. Bővitményekkel és igeneves szerkezetekkel zsufolt mondatok fellazítása; terjengős fogalmazású mondatok tömörítése; az igei és a névszói stilus; a közbevetések megszerkesztettsége; stb. A magyar szórend főbb szabályai.
- b) Szövegszerkesztés. A mondat mint a szöveg alapegysége; kapcsolatteremtés a szövegegységek között. A szöveg tagolása; a bekezdésnyi szöveg szerkesztése.

9. a) A publicisztikai műfajok sajátos stílusigényei;
az egyes műfajokban a legnagyobb hatásfokkal
alkalmazható és alkalmazandó nyelvi eszközök.
- b) Hogyan döntsünk nyelvhelyességi és stilisztikai kérdésekben? Nyelv, újságírás és újságírók.

Módszertani utmutató:

Valamennyi foglalkozásnak újságcikkek elemzése áll a középpontjában. A cikkek elemzése komplex módon történik: műfajuk, szerkezetük, mondat-szerkesztésük, valamint a bennük előforduló alak-tani, szókincsbeli, jelentéstani és helyesírási problémák szerint. A komplex elemzésekhez minden alkalommal egy-egy téma rövid megbeszélése társul.

Kötelező irodalom:

- Bencédy József: A sajtó nyelve. (MUOSZ 1977.)
Bencédy-Fábián-Rácz-Velcsovne: A mai magyar nyelv. (Tankönyvkiadó, 1974.)
Fábián-Szathmári-Terestyéni: A magyar stilisztika vázlata. (Tankönyvkiadó, 1958.)
Bencédy József: Nyelvhelyesség és stílus (gyakorlatok). Tankönyvkiadó, Bp. 1978.

A tantárgy oktatásának célja: Bemutatja mindazokat a pszichológiai és szociálpszichológiai törvényszerűségeket, amelyek az ujságírói tevékenységet hatékonyabbá tehetik és feltárja az emberi kapcsolatok pszichológiai sajátosságait.

Óraszám: 18 óra.

Beszámolási kötelezettség: zárthelyi dolgozat.

1. Pszichológiai és szociálpszichológiai alapterületek

Személyiség, képesség, tevékenység. A képességek különböző megnyilvánulásai különös tekintettel a kommunikációs képességekre és a gondolkodásra. Megismerés és cselekvés. Befogadás, megtartás és gondolkodás. A kreatív gondolkodás értelmezése. Viselkedés és magatartás. Tevékenység és teljesítmény.

2. A tevékenység végrehajtásának pszichológiai törvényszerűségei

Lewin mező-elmélete. A tevékenységek megkezdésének pszichológiai feltételei. Az akadályok hatása a tevékenységek lefolyására. A frusztráció. Felszólító jelleg. Igényszínvonal. Siker és sikertelenség, kudarc. Telítődés. Monotónia hatása.

3. Az emberi tényező értelmezése. A csoport-dinamika alaptörvényei

Az emberi tényező szubjektivitása és objektivitása. Az emberi tényező figyelembevétele kivétel nélkül minden esetben előnyös mind az egyénre, mind a társadalomra. A csoporton belüli egyénre, az egyéni viselkedésre és teljesítményre vonatkozó kísérletek. Megfigyelés és kísérlet útján feltárt törvényszerűségek. Az emberi együttesben működő vonzások és taszítások egzakt mérésére irányuló kísérletek. A csoport légkörének kísérleti vizsgálata. Az interakciók szerkezete.

4. Attitűd. Beállítódás. Irányulás. Motiváció.

Szerep fogalma a szociálpszichológiában

Az attitűdök, beállítódások és irányulások fogalmainak tisztázása. Az attitűdök és a személyek közti kapcsolatok. Az attitűdök szerepe a felfogásban. Motivációs modellek. Az attitűdök és a motivációk szerepe a tevékenységek végrehajtásában. Az attitűdök és a magatartás predikciója. Attitűd-megváltozások feltételei. A személyiség és értékorientáció. A szerep fogalmának meghatározása. Szerepviselkedés. Szerepelvárások. Szerepkonfliktus. Szereptanulás.

5. Személyekről alkotott benyomások pszichológiája

Az interperszonális percepció, vagyis az emberek felfogása egymásról, függ a szo-

ciális interakciótól. A szociális interakciók típusai. A személy tulajdonságainak megállapítása és az összkép összefüggése. A sztereotípiák szerepe a személy egészének megítélésében. A tulajdonságok kölcsönhatása. Centrális és perifériális tulajdonságok szerepe. Magatartás ellentmondások esetén.

6. Az előítélet. Projekció. Vélemények születése, befogadása és változása

Az előítéletek fajtái. A sztereotíp gondolkodásmód. Diszkrimináció. Etnikai előítéletek. Az etnocentrikusság. Az előítéletek társadalomfejlesztést akadályozó szerepe. Az előítéletek és az érzelmek. Véleményváltozás feltételei.

7. A kommunikáció pszichológiai tényezői

A kommunikációs képességek hatékonyságának növelése korszerű eszközökkel. A közlő, a befogadó, a közlemény és a közlés eszköze. A tömegkommunikáció pozitív és negatív hatása a befogadó személyiségére. Tömegkommunikáció és társadalmi normák. A tömegkommunikációs hatások növelésének lehetőségei. A kommunikáció nem-verbális formái.

8. Meggyőzés és meggyőződés kialakítása élőszóval

Szociális befolyásolás élőszóval. Az élőszóval való közlés pszichológiai sajátosságai.

Felfogásbeli problémák. Az önsebesség határnyai. Véleményváltozás előszó hatására. Közlés, meggyőzés és meggyőződés. A közléssel szemben megnyilvánuló ellenállás. A meggyőződés kialakításának személyi feltételei. A meggyőzés egyéni és csoportos formái.

9. A meggyőzés és meggyőződés kialakítása nyomtatott szöveg segítségével

A hallás útján és az olvasás útján történő felfogás, megtartás és gondolkodás segítségével történő feldolgozás egybevetése. Az újságolvasás, mint a politikai és kulturális nevelés egyik eszköze. Az újsághírek hatáskiváltásának feltételei. Direkt és indirekt eljárások. Hatásvizsgálatokról.

Irodalom:

Grusin B. A.: A vélemények világa. A közvélemény-kutatás metodológiai problémái. Gondolat Kiadó, 1971.

Halász László, Hunyadi György és Marton L. Magda (szerk): Az attitűd pszichológiai kutatásának kérdései. Akadémiai Kiadó, 1979.

Hernádi Miklós: Közhelyszótár. Gondolat Kiadó, 1976.

Hunyadi György (szerk.): Szociálpszichológia. Gondolat Kiadó, 1973.

Lénárd Ferenc: A problémamegoldó gondolkodás. 4. átdolg. kiadás. Akadémiai Kiadó, 1978.

- Máté György: Közhely, frázis, sablon. Magyar
Sajtó, 1977. 7. sz.
- Pataki Ferenc (szerk.): Csoportlélektan. Gondolat
Kiadó, 1969.
- Szulczechewski, Michał: A politikai propaganda.
Kossuth Kiadó, 1974.
- Az agitáció időszerű kérdései, Kossuth Kiadó,
1977.
- Az agitáció elméleti-politikai-módszertani kér-
dései. A Politikai Vitakör Kiskönyvtára,
4. 1978. Kossuth Kiadó.

II/6. Kritikai és szerkesztési gyakorlatok

A gyakorlatok célja: Az ujságírói tevékenységgel kapcsolatos logikai és gondolkodásbeli képesség fejlesztése érdekében olyan feladatok megoldatásában való jártasság kialakítása, amelyek közvetlenül vagy közvetve elősegítik az ujságírói tevékenység hatékonyságának emelését.

Óraszám: 30 óra.

Beszámolási kötelezettség: zárthelyi dolgozat.

1. Lényegkiemelés

Megadott cikk lényeges mondanivalóinak megfogalmazása tézisek segítségével. Azonos cikkről tézis-sorozatok bemutatása. Elbirálása, hogy a lényeg megragadása valóban megtörtént-e.

2. Közhelyek, sablonok kigyűjtése

Egy megadott cikkben nemcsak ki kell mutatni a benne található közhelyeket, sablonokat, hanem ezeket helyettesíteni kell megfelelő szövegekkel.

3. Cikk-tervezés

Megadott témájú cikk megtervezése tézisek formájában. Ez a gyakorlat megfordítottja az elsőnek.

4. Cikk kritika

Megadott cikk elemzése a benne előforduló

különböző jellegű hibák felfedése érdekében. A hibák tipizálása és elkerülésének lehetőségei.

5. Cikk előkészítésével kapcsolatos problémák
Különböző nehézségek adódhatnak egy-egy téma megírásával kapcsolatban. Ezeknek a nehézségeknek megbeszélése és kiküszöbölésük lehetőségeinek megvitatása a gyakorlat célja.
- 6-7. Film megnézése alapján cikk írása
A film bemutatásával valamennyi hallgató számára azonos tapasztalati anyagot lehet exponálni. Mivel mindenki azonos tapasztalati anyagot dolgoz fel, a benyomásokról készített cikkel összehasonlíthatókká válnak.
8. Interju-kérdések megtervezése
Megadott témával kapcsolatban interju-kérdések megtervezésével lehetővé válik a hallgatók kérdés-tervezeteinek egybevetése és összehasonlítása egy a valóságban is megvalósított interju kérdéseivel.
9. Kreatív gondolkodást elősegítő feladatok
Az utóbbi években előtérbe kerültek olyan eljárások, amelyek lehetővé teszik a gondolkodás kreatív jellegének fejlesztését. A gyakorlatok célja ilyen feladatok ismertetése, kipróbálása és megvitatása.
10. Írásbeli beszámoló - zárthelyi dolgozat

Ajánlott irodalom:

Lénárd Ferenc és Máté György: Logikai és pszichológiai alapfogalmak. MUOSZ, Bp. 1977.

Lénárd Ferenc: A problémamegoldó gondolkodás. Akadémiai kiadó, 1978. negyedik, átdolgozott kiadás.

Pólya György: A gondolkodás iskolája. Gondolat, 1969.

II/7. A rádiós közlés sajátosságai

A tantárgy oktatásának célja: Azoknak az ismereteknek az elsajátítása, melyek valamennyi ujságíró számára szükségesek, hogy lapjában a rádióról szakszerűen szóljon, továbbá a rádiószerű kifejezés készségének alapfokon való elsajátítása.

Óraszám: 18 óra.

Beszámolási kötelezettség: szóbeli vizsga.

1. Az írott szöveg és az élő beszéd.
2. A rádiós műfajok sajátosságai. A rádiószerűség.
3. A rádióinterjú.
4. A rádióriport. A riporter magatartás.
5. Kerekasztalbeszélgetés. A vitaműsor. A vitavezető.
6. A magazinműsor. A dokumentum-műsor.
7. A híradás. A Krónika-műsorok.
8. A műsorvezető szerepe.
9. A rádió rovatai, műhelyei. A körzeti stúdiók munkájáról.

Kötelező irodalom:

Kulcsár-Vajda: Rádiós ujságírás, MUOSZ, Bp.
1978.

Javasolt irodalom:

Deme László: Közéletiség, beszéd mód, nyelvi műveltség (Kossuth).

Buda Béla: A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei (T.K. szakkönyvtár).

II/8. A televíziós közlés sajátosságai

A tantárgy oktatásának célja: A televíziós közlés sajátosságainak megismertetése során segítséget nyújt a televíziós munka megismeréséhez, szakszerűbb értékeléséhez, esetleges későbbi gyakorlásához.

Óraszám: 18 óra.

Beszámolási kötelezettség: gyakorlati jegy.

1. A televízió hatása mindennapi életünkre.
A Magyar Televízió
A hazai televíziózás fejlődésének története.
A MTV szervezete, működése. A tévés és a nyomtatott sajtó különbözősége. A film, illetve video és a szöveg kapcsolata.
2. A televíziós ujságírás műfajai
Az ujságírói munkamegosztás a televízióban.
A televíziós műfajok sajátosságai, a különbségek kimutatása és elemzése. Publicisztika iratása filmvetítés után.
3. A televíziós személyiség
Kialakulása, történeti előzmények, külföldi példák. Tipológiai vonatkozások. (Vetítéssel)
A különböző szerkesztőségek munkája, a munka sajátosságai.
4. Műsorszerkesztés
A különböző szerkesztőségek munkája, a munka sajátosságai.

5. Műsorvezetés, műsorvezetői feladatok
Anyaggyűjtés, feldolgozás, visszánézés, vágás, vita stb. (gyakorlatok).
6. A televíziós munka a néző szemszögéből
Lélektani tudnivalók, szakmai eszközök, politikai és szakmai etikai kérdések.
7. Szakmai "trükkök" (konzultáció)
8. Látogatás a TV-ben
Esti műsorkészítés (Híradó news-room, amper-rögzítő (KR), a III. stúdió = Híradó 1. kiadása). A diszpécsterszolgálat, bemondó, vágószobák. A műsor lebonyolítása.
9. Konzultáció.

Irodalom:

- Vértessy Sándor, Vitray Tamás: Riporter a televízióban. Gyakorlati újságírás II. MUOSZ, 1975. 117-146. o.
- A televíziós jelenség (válogatta és bevezette: Szecskő Tamás) Gondolat, Bp. 1976. 482 o.
- Halász László: A képernyő tekintete. Gondolat, Budapest, 1976. 225 o.

II/9. Kép és kommunikáció
(Bevezetés a vizualitás esztétikájába)

A tantárgy oktatásának célja: A szemiotika és a klasszikus művészetelméleti megközelítések együttes alkalmazásával bemutatni a mass media-képtípusok értelmezési és értékelési rendszerét.

Óraszám: 18 óra.

Beszámolási kötelezettség: szóbeli vizsga.

1. A művészet klasszikus megközelítései: a művészettörténet és az esztétika.
2. A modern művészettudományi megközelítések: művészetpszichológia és művészetszociológia.
3. A művészetszemiotika.
4. A fotó nyelve és műfajai.
5. A művészi fotó: fotótechnika és fotóstílus.
6. A dokumentumfotó: a fotó logikája és grammatikája.
7. A reklámfotó: a fotó retorikája.
8. A fotó és kontextusai: a sajtófotó tipológiája.
9. A képalkotó ember: a modern képkultúra szociológiája.

(A beszámolási kötelezettség alapja a készülő tankönyv lesz.)

Irodalom:

Almásy Pál: Képirás-Sajtófotó. MUOSZ Oktatási
Igazgatóság, 1979.

II/10. Technikai ismeretek

A tantárgy oktatásának célja: Az ujságírói munkavégzéshez különböző közlési rendszerekben szükséges technikai alapismeretek elsajátítása, gyakorlása.

Óraszám: 45 óra.

Beszámolási kötelezettség: írásbeli záróvizsga

a) Lapújságírók részére

1. Betűtipusok és jellegzetességeik
2. Betűarányok, aránymetszés
3. A nyomdai pontrendszer
4. Az "n" számítás
5. A tipométer és alkalmazása
6. A kézirat szerkesztése
7. Fotóismeretek, képméretezés
8. Laptípusok tervezése, szerkesztése
9. Magasnyomás, mélynyomás, offsetnyomás

Kötelező irodalom:

Radics Vilmos-Ritter Aladár: Laptervezés, tipográfia (Bp. MUOSZ, 1976.)

b) Rádiós ujságírók részére

1. A rádiózás technikai eszközrendszere
  2. A felvétel és közvetítés műszaki feladatai, eszközei
  3. Gyakorlat
  4. Stúdiók elektroakusztikai rendszere
-

5. A mikrofonok tulajdonságai, alkalmazásuk lehetőségei
6. Gyakorlat
7. Mágneses hangrögzítés
8. Stúdió és riportmagnók
9. Vágás, montírozás

Kötelező irodalom:

Ujházy László: Rádiótechnika (jegyzet) (Bp. MUOSZ, 1977).

Mesterházi Márton-Ujházy László: A térhatású rádiózás (Bp. A Tömegkommunikációs Kutató Központ kiadása. 1975.).

c) Televíziós újságírók részére

1. A televíziózást megvalósító technikai berendezések rendszere
2. Gyakorlat
3. Álló és mozgóképek továbbításának technikai lehetőségei
4. Gyakorlat
5. Televízió stúdió, helyszíni közvetítő és filmközvetítési berendezések
6. Gyakorlat
7. Optikai és mágneses képrögzítés
8. Gyakorlat
9. A televíziós technikai lehetőségek és a műsorszerkesztés

Kötelező irodalom:

Forgó Mihály: Televízió-technika (tankönyv) (Bp. MUOSZ, 1977.)

d) Hirügynökségi ujságírók részére

1. Belföldi hírforgalom. Nemzetközi hírforgalom
2. Hírközpont hirelosztás. Az információ gyors továbbításának technikai lehetőségei:
telefon
távírógép
képtávíró
3. A tudósítók munkáját segítő technikai berendezések
4. Nemzetközi és belföldi telexforgalom. Telefon forgalom (táv hívási lehetőségek)
5. Távírógép általános ismertetése. Távírógép működésének ismertetése. Különböző típusu távírógépek
6. A távírógép használatának szabályai. A távírógép-kiegészítő berendezései. A távírógép mint telex állomás.
7. Display ismertetése
8. Magnetofonok, diktafonok ismertetése. URH rádiótelefonok.
9. Kép továbbítása rádióon vagy vonalon.

Kötelező irodalom:

Bochkor Jenő: Hirügynökségi ujságírás (Bp. 1978. MUOSZ).

II/11. Sajtójogi ismeretek

A tantárgy oktatásának célja: A sajtójoggal kapcsolatos néhány elméleti s a gyakorlatban is szabályozott és kialakult alapelv, rendelkezés, ismeretetés megvitatása.

Óraszám: 12 óra.

Beszámolási kötelezettség: a képesítő vizsga része!

1. Általános jogi ismeretek - sajtóigazgatás: állam és jog

Államszervezetünk felépítése. Szocialista jogrendszer. A sajtójog helye és szerepe. Alapvető jogi fogalmak. Sajtóigazgatás, alapfogalmak. Engedélyezés. Nyomdai szabályok. Szabálysértések.

2. Sajtóhelyreigazítás

A helyreigazítás alanyai. Önkéntes helyreigazítás. Eljárási szabályok.

3. Sajtóbüncselekmények. Személyiségi jogok védelme

Büntetőjogi alapfogalmak. Sajtó útján elkövetett büncselekmények. Sajtórágalmazás, becsületsértés. Sajtóvétségek. Személyiségi jogi kérdések. Személyiségi jogi kérdések. Személyiségi jogok. E jogok megsértése. Eljárási szabályok.

4. Szerzői jogi kérdések

A szerző joga. Felhasználási jogok. Díjazás kérdései. (Konzultáció.)

Kötelező irodalom:

Dr. Szegő Tamás: Sajtójogi ismeretek. (Bp. MUOSZ, 1977.)

Dr. Dér Ferenc: Sajtójogi ismeretek (Bp. Tankönyvkiadó, 1967.)

Dr. Szegő Tamás: A sajtóhelyreigazítási perek 1973-75. (Magyar Sajtó, 1976. 5. sz.)

Ajánlott irodalom:

Polgári Perrendtartás XXI. fejezet a sajtóhelyreigazítási eljárásról.

34/1975. (XII.10.) MT sz. rendelet az időszaki lapok engedélyezéséről és terjesztéséről.

A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyve (1978. évi IV. törvény) 148., 177., 189., 180., 182., 255., 269. és 270. §-ai.

A Magyar Népköztársaság Polgári Törvénykönyve (VII. fejezete a személyhez fűződő jogokról és a sajtóhelyreigazításról).

Az 1969. évi III. törvény a szerzői jogról és az ennek végrehajtására kiadott 9/1969. (XII. 29. Korm. sz. rendelet).

19/1979. (V.11.) MT sz. rendelet 29. §-a a sajtóhelyreigazítási kötelezettség megszegéséről.

II/12. Újságírói magatartás - sajtóetika

A tantárgy oktatásának célja: A sajtóetikával kapcsolatos alapvető elméleti és gyakorlati kérdések ismertetése, megvitatása.

Óraszám: 6 óra.

1. Etika és elkötelezettség

A sajtóetika és a szocialista erkölcs alapvető normái. Sajtómorál a polgári sajtóban. Az újságíró magánélete, közéletisége. Az etikai normák és az érdekviszonyok - kapcsolatok.

2. A sajtó hitelességének követelményei

Az újságíró felelőssége, magatartása, közéletisége. Helyes magatartás az információ szerzésnél, feldolgozásnál. Az újságíró hite, megbecsültsége, esetleges védelme.

3. Etikai vétiségek

Gondatlanság, felelőtlenség, hitelrontás. A plágium különböző formái. A korrupció nyíltabb és burkoltabb formákban. A visszaélések, privatizálás, visszaélés az információval. Informáltság, jólétesültség és fecsegés. Reklámpropaganda és burkolt formái. Az újságíró hite, példaadó, elvszerű magatartás. A hallgatók által felvetett etikai problémák vitatása mindhárom témakörben.

Kötelező irodalom:

Eck Gyula: Újságíró etika a gyakorlatban (Bp. MUOSZ, 1977.)

Etikai kódex (MUOSZ különnyomat.)

Fodor Gábor: Újságírás és etika (Bp. Tankönyvkiadó, 1971.)

Dr. Garam József: Reklám, Sajtó, Társadalom, Magyar Sajtó: 1978/4-5. sz.

79.458 - INTERPRESS, Budapest

MUOSZ OKTATÁSI IGAZGATÓSÁG
BUDAPEST VI., Bajza u. 31.
Levélcím: Budapest, Pf. 615.
1373

AZ
ÚJSÁGÍRÓ ISKOLA
belpolitikai szak

tematikája
programja
irodalomjegyzéke

III.
1979/80.

Budapest
1979.

Készült: 300 példányban
A kiadásért felelős:
A MUOSZ Oktatási Igazgatóság vezetője

BELPOLITIKAI SZAK

1. Információ írásban és szóban I.

- Az MTI szervezete, kiadványai. (Ezekkel minden ujságíró kapcsolatba kerül).
- Az MTI belpolitikai "kiadások" feldolgozásának módja a napilapoknál, a hetilapoknál és az üzemi lapoknál.
- A hivatalos kommunikék, közlemények kezelése a leadástól az összeolvasásig.

Információ írásban és szóban II (III/1.)

2. A belpolitikai hirszerkesztés forrásai

- A belpolitikai hirszerkesztő anyagforrásai; külső és belső munkatársaktól. Lehetőségei.
- A lap profiljának szerepe a belpolitikai hirszerkesztésben. (Más a napi- és más a hetilapoknál is, más az országos és más a megyei napilapokban).
- A kishirek, kis és nagyobb információk feldolgozásának kulisszatitkai. (Mire kell vigyázni?)
- A display-szerkesztés, mint a jövő útja.
- A protokollal kapcsolatos szabályok, keretek, tanácsok.
- A belpolitikai hirszerkesztők kapcsolatai a többi rovatokkal.

- A hírszerkesztők napi kapcsolatai a mentőkkel, tűzoltósággal, meteorológiával, árvízvédelmi ügyelettel, a rendőrség központi ügyeletével.

A kormányzat szervezete (III/1.)

A kormányzati munka a sajtóban (III/1.)

Az állami szervek pártirányítása (III/1.)

3. Tanácsok (2 előadás)

- A tanácsok alkotmányos értelmezése ma; népképviselői, önkormányzati, igazgatási jellegük.
- A tanács törvény elvei.
- Az MT Tanács Hivatala szervezete, funkciói.
- A megyei (fővárosi) tanácsok jogai, kötelességei, vb-k jogai, kötelességei, szakigazgatási szervezet felépítése, hatásköre, kapcsolatuk más államigazgatási szervekkel.
- A járási hivatal sajátos szervezete és feladatköre.
- A helyi tanácsok:
  - a) a tanács (községi, városi, város-kerületi);
  - b) a végrehajtó bizottság;
  - c) a szakigazgatási szervezet, ezen belül részletesebben elemezni a szabálysértési hatóságot, a gyámügyet, az oktatás- és művelődésügyet és az építésrendszert.

4. - A tanácsai tudósító lehetőségei, forrásai, kapcsolatai.

5. A fegyveres erők és a sajtó

- a)
- A belügy szervezete; rendőrség, bűnügy, ezen belül a vizsgálati osztályok szerepe, a központi technikai intézet és laboratórium funkciója, közlekedésrendészet, légirendészet, igazgatásrendészet, tűzoltóság, határőrség.
  - A rendőrségi tudósító kapcsolatai a központi és helyi rendőri szervekkel. Anyagszerzési lehetőségei, kötelelességei.
  - Vám- és pénzügyőrség. (Szervezete, irányítása, miért a Pénzügyminisztérium alá tartozik, sajtó szempontjából főleg a vám- és devizasabályok jönnek számításba).
- b)
- A néphadsereg szervezete.
  - Honvédelem a "civil" lapokban.
  - A honvédelmi tudósító jogai, szerepe, forrásai.
  - MHSZ szervezete, jellege, területe.
  - A Munkásőrség lapjainkban.
  - Az irások ellenőrzésének speciális szempontjai.

6. A bírósági tudósítás

- Az igazságszolgáltatás szervezete.
- Első és másodfoku büntető, polgári, munkaügyi bíróságok. Legfelsőbb Bíróság és Igazságügyminisztérium kétféle funkciója. A kettő belső szervezete.

- Büntetésvégrehajtás, börtönrendszer, pártfogó felügyelet.
- Végrehajtó iroda. Utógondozás.
- Országos Ügyvédi Tanács, megyei kamarák.
- Társadalmi bíraskodás.
- Az ügyészi szervezet.
- Az ügyészségek funkciói (vádképviselő, általános felügyelet).
- Vizsgálati anyagaik felhasználhatósága.
- Kriminálisztikai és Kriminológiai Intézet, mint a bűncselekmények okkutatásának tudományos intézménye.
- A napi bírósági tudósítás.
- A bíró, az ügyész és az ügyvéd; különbség funkciójukban.
- A tárgyalóterem anyagainak felhasználása a sajtóban.
- Ártatlanság vételeme és a személyiség joga.
- Az írások ellenőrzésének speciális szabályai.

7. Közlekedés és posta

- A kiterjedt ágazat szervezeti felépítése és részletezése:
  - a) a vasút és a sajtó,
  - b) az autóközlekedés és a sajtó,
  - c) a gépkocsijavító ipar és a sajtó,
  - d) az utügy és a sajtó,
  - e) a posta (benne a hírlapterjesztés és pénzforgalom) és a sajtó,
  - f) a hajózás és a sajtó,
  - g) a légi közlekedés és a sajtó.

- Hogyan kapcsolódik az országos ágazat a helyi közlekedési feladatokhoz, a tanács alá tartozó közlekedési ágazathoz?
- A terület tematikai hasznosítása, különös tekintettel a személy- és áruszállításra.
- A közlekedési, a vasutas, a postás szakszervezet érdekvédelmi szerepe.

8. Belkereskedelem

- A kereskedelmi törvény.
- A kereskedelem, mint a vevő és ipar közötti láncszem, a vásárló érdekeinek képviselője.
- A kiskereskedelem magatartása, mint közhangulatot befolyásoló tényező.
- A kiskereskedelmi hálózat, az áruellátás és a tanácsok.
- A vendéglátás hálózata (külön megtárgyalandó: etikai veszélyek e területeken az ujságíróra).
- Az idegenforgalom szervezete (intéző bizottságok: balatoni, dunakanyari, velencei stb.) utazási irodák.
- Az állami Kereskedelmi Felügyelet és a Kereskedelmi Minőségellenőrző Intézet szerepe az ár- és minőségvédelemben.
- Magyar Kereskedelmi Kamara.
- A SZÖVOSZ mint a falusi áruellátás sajátos szervezete.

9. Városfejlesztés, urbanisztika

- A városfejlesztés szerepe ma.

- Építési igazgatás, építésrendészet, kormányzati és helyi szinten.
- Miből áll az urbanisztika ma és holnap?
- Az Építési- és Városfejlesztési Minisztérium szerepe a városfejlesztési koncepciók kidolgozásában.

10. Az oktatásügy, közművelődés

- Az alsó, a középfoku, a felsőfoku (főiskola, egyetem) oktatás szervezete; a helyi tanácsok szerepe az alsó- és középfoku oktatás irányításában.
- A felsőfoku oktatás.
- Szakmunkásképzés rendszere.
- Az oktatási és nevelési kérdések lapjainkban.
- Pályaalkalmasság és az ujságírók segítsége a fiatalok orientálásában.
- A pedagógusok munkájának segítése tudományos és gyakorlati módon; az oktatási-közművelődési szaksajtó és a belpolitikai ujságírás kívánatos kapcsolatai.
- Állami gyermekvédelmi intézményrendszer.
- A művelődési hálózat országosan, megyékben.
- Tudományos ismeretterjesztés és szervezete országosan, megyeinkben.
- Műemlékvédelem és szervezete.

11. -

12. Egészségügy, szociálpolitika (2 előadás)

- Az egészségügyi rendszer és szervezete hazánkban.

- Kettős irányítási és felelősségi formák (Egészségügyi Minisztérium ágazati sikon; helyi és megyei tanácsok általános és gazdasági kérdésekben).
- Mi az egészségügyi integráció?
- Az egészségügyi etika. Az ujság szerepe ennek erősítésében.
- Az ujságírói önkontroll szerepe az egészségügyi írásoknál (Új, reménykeltő gyógyszerek, veszélyes műtétek, orvosi titkok, orvosi műhibák, írásos feldolgozásánál milyen szempontok szerint kell eljárni).
- A Vöröskereszt (vérellátás, véradó mozgalom, alkoholelleses küzdelem).
- Napi kapcsolat a mentőkkel.
- Miben segíthet a sajtónak az Egészségügyi Felvilágosító Központ?
- A magyar szociálpolitika szervezete. Ezt a munkaügyi minisztérium irányítja központilag; helyileg a tanácsok).
- Szociális otthonok rendszere.
- Gyermekvédelem, gyámügy.
- SZTK (Társadalombiztosítás).
- Nyugdíjrendszerünk.
- Gyermekgondozási segély és annak társadalmi összefüggései. (A kormány népesséspolitikai határozata, mint folyamatos ujságírói vezérfonal.)
- Családvédelem.

13. Tömegszervezetek, mozgalmak

- A Hazafias Népfront, szervezete, jellege, megjelenési formái a lapokban.

- A békemozgalom. (Országos Béketanács rendezvényei és a sajtó.)
- A szakszervezetek. (A SZOT osztályai közül e belpolitikai rovatok szempontjából kiemelendő a munkavédelem és az üdültetés.)
- Mivel foglalkoznak az ágazati szakszervezetek a belpolitikai rovat szempontjából? Ebben a vonatkozásban beszélni a helyi-ipari és városgazdálkodási dolgozók szakszervezetéről, amely az IKV dolgozóktól a kommunális szolgáltatásban dolgozókig bezárólag tömöríti soraiba a tagokat; kereskedelmi, pénzügyi és vendéglátóipari dolgozók szakszervezetéről, közalkalmazottak szakszervezetéről, közlekedési és szállítási dolgozók szakszervezetéről, az orvos-egészségügyi dolgozók szakszervezetéről, a pedagógus szakszervezetről, a postások szakszervezetéről és a vasutasok szakszervezetéről.
- A kisiparosság és kiskereskedők szervezete és jelenlétük a lapok hasábjain. (KIOSZ, KISOSZ)
- A Nőtanács és a nőmozgalom társadalompolitikai kérdései.
- Az ifjúság szervezeti élete és a belpolitikai rovatok. (Itt főleg abban a vonatkozásban, ami a KISZ-nek a diákok, egyetemisták közötti munkáját s ebben is főképp az események tudósítását, riportokban való felolgozását illeti. Nyári táborok, szervezeti élet rendezvényei stb.)

- Az ifjúsági törvény.
- A nemzetiségi szövetségek szerepe, helyzete, az ezzel kapcsolatos témák a sajtóban (dél-szlávok, németek, szlovákok).

14. Az állami és társadalmi ellenőrzés sajtónkban

- Az ellenőrzés fogalma, funkciója a szocialista állam szervezetében. (Külső és belső ellenőrzésről, a vezetői ellenőrzés fontosságáról, a kormányzati méretű és a helyi ellenőrzésről).
- A népi ellenőrzés. Szervezete, feladatai, lehetőségei.
- A bizottságok kinek felelősek?
- Hogyan dolgozik a KNEB?
- Hogyan dolgoznak a járási, városi népi ellenőrzési bizottságok?
- A tanácsok társadalmi ellenőrző tevékenysége (aktivistákkal).
- A népi ellenőrzés és az ujságok (kitérve a sajátos rovattematikákra; melyik téma, melyik rovat profiljába illik, miért kell "átengedni" a belpolitikai rovatból egy gazdaságpolitikai témát a szakrovatnak)?

15. Egyház és a sajtó

- Államunk egyházpolitikája.
- Az Egyházügyi Hivatal szervezete, funkciói.
- Az egyházak és a napi-heti lapok, folyóiratok.

16. Országos főhatóságaink

- a) - Mit értünk alkotmányos szempontból országos főhatóság alatt?
  - A vízügy szervezete.
  - A vízügyi apparátus feladatai, különös tekintettel a vízvédelemre és árvízvédelemre.
- b) - A Környezet- és Természetvédelmi Hivatal (a megyei felügyelőségek, környezetvédelmi titkárok szerepe).
  - A Központi Statisztikai Hivatal, területi feladatai, lehetőségek a sajtó számára.
- c) - A Találmányi Hivatal (ujítások, találmányok, védjegyek). Az ujitómozgalom és feltalálói mozgalom jelentősége és a sajtó szerepe. (Sikamlós terület, kritikai írásokat alaposan "megtámasztani" bizonyítékokkal.)
  - A Szabványügyi Hivatal (A szabványok fontossága, jelentősége).

17. A munkaügy, munkaerőgazdálkodás

- A Munkaügyi Minisztérium szervezete.
- Munkaerőgazdálkodás elvei és ágazati szervezete.
- A tanácsok szerepe a munkaerőgazdálkodásban.
- A sajtó és lehetőségei.

18. A minisztériumi, főhatósági sajtóosztályok, sajtóreferensek munkája
- A minisztériumi sajtóosztályok szervezete, feladatai.
  - Kapcsolat a lapokkal,
  - Sajtóreferensek a tanácsoknál, vállalatoknál, intézményeknél.

Kötelező "a" és ajánlott "b" irodalom
(témák sorrendjének megfelelően)

1. a) - MTI-kiadványok mintapéldányai.
- A rendkívüli események nyilvánosságra hozatalával kapcsolatos párthatározat.
  - Az államtitok szolgálati titok védelméről szóló MT Tájékoztatási Hivatal elnökének utasítása.
  - A Táj. Hiv. elnökének utasítása az ujságírók számára, külföldiekkel tartott kapcsolataik módjáról.
2. a) - Párthatározat a protokollról.
- A kormányzat témához. Alkotmány fejezetei az Országgyűlésről, Elnöki Tanácsról, Minisztertanácsról.
  - A Minisztertanács tagjainak és az államtitkároknak a jogállásáról és felelősségéről (1973. évi III. tv.).
  - Az országgyűlés ügyrendje (6/1971-75. hat. megjelent Magyar Közlöny, 1972. okt. 20.).

- MT Táj. Hiv. és Országgyűlés Irodája közös állásfoglalása.
- Népszabadság, Magyar Hirlap, Magyar Nemzet és Népszava 1-1 országgyűlési ülés-szokról adott tudósítása.
- b) - A Magyar Szocialista Munkáspárt határozatai és dokumentumai. 1956-1962. Bp. Kossuth k. 1973.
- A Magyar Szocialista Munkáspárt határozatai és dokumentumai. 1963-1966. Bp. Kossuth k. 1968.
- A Magyar Szocialista Munkáspárt határozatai és dokumentumai. 1967-1970. Bp. Kossuth k. 1974.
- A Magyar Szocialista Munkáspárt határozatai és dokumentumai. 1971-1975. Bp. Kossuth k. 1979. (MSZMP KB Párttörténeti Intézet)
- A Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusának jegyzőkönyve. 1975. márc. 17-22. Bp. Kossuth k. 1975.
- Biszku Béla: Az állami munka fejlesztésének és pártirányításának néhány kérdése. Bp. Kossuth k. 1972. (MSZMP KB Politikai Akadémiája).
- A társadalmi szervezetek és a gazdasági vezetők kapcsolatai. (Összeáll. Dr. Ludányi Lajos.) Bp. Kossuth k. 1974. (MSZMP Budapesti Bizottsága. Oktatási Igazgatóság. Pártépítési Tanszék.)
- A pártirányítás és a pártélet kérdései. (Szerk. Láng László.) Bp. Kossuth k. 1975-76. (MSZMP tanfolyam)

- Takács Györgyné: A pártellenőrzés mint a szocialista ellenőrzés legmagasabb formája. Bp. Kossuth k. 1975. (MSZMP Budapesti Bizottsága. Oktatási Igazgatóság. Pártépítési Tanszék)

3-4.

- a) - Tanács törvény (1971. I. Tv.)
  - Szabálysértési kódex (17/1968. korm. rend.)
  - Alkotmány tanácsokról szóló fejezete.
- b) - Általános államigazgatási ismeretek. 3. kiad. Bp. Közgazd. Jogi k. 1966.
  - Dr. Kilényi Géza: Az államigazgatási eljárás alapelvei. Az eredményesség, a gyorsaság, az egyszerűség elve. Bp. Közgazd. Jogi k. 1973.
  - Sóvári Gizella: A tanácsok gazdálkodása. (A magyar tanácsrendszer kialakulása. Mi a tanács? Gazdálkodó tanácsok. A fejlődés fő irányai 1976-1980-ban.) Bp. Kossuth k.
  - A Tanács törvény magyarázata. Bp. Közgazd. Jogi k. 1976.
  - Apró Antal: A tanácsok szerepe népi demokratikus rendszerünkben. Bp. Kossuth k. 1969. (MSZMP KB Politikai Akadémiája.)
  - Dr. Fonyó Gyula: Községi igazgatás. Bp. Közgazd. Jogi k. 1970.

- 5. a) - Rendelet a rendőrségről (39/1975. MT rend.)
  - Honvédelmi törvény (1976. évi I. Tv.)

- b) - Ujvári Imre László: A mi hadseregünk. Bp. Zrinyi Katonai k. 1977. (Radar sorozat)
  - Dr. Zágonyi-Domogyi-Farkas: Az MSZMP katonapolitikája és a Magyar Néphadsereg. Bp. Zrinyi Katonai k. 1968.
  - A szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmus időszerű kérdései. A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága mellett működő Kulturpolitikai Munkaközösség állásfoglalása. Bp. Kossuth k. 1975.
6. a) - Birói törvény (1972. IV. tv.)
- Ügyészi törvény (1972. V. tv.)
  - A társadalmi bíróságokról (24/1975. tv.)
7. b) - A vasutakról szóló törvény. (Összeáll. dr. Fogarasi János, dr. Ondok Béla stb.) Bp. Közgazd. Jogi k. 1970.
- Bajusz Rezső: Személyközlekedésünk ma és holnap. Bp. Kossuth k. 1976. (Közgazdasági ismeretek)
  - Magyarország megyéi és városai (Szerk. Dr. Kulcsár Viktor, Dr. Lackó László) Bp. Kossuth k. 1975. (A közlekedés, a szállítás és a hírközlés helyzete és fejlődése)
8. a) - Belkereskedelmi törvény (1978. II. tv.)
9. b) - Erdei Ferenc: Településpolitika, közigazgatás, urbanizáció. Összegyűjtött írások és beszédek. Bp. Akadémiai k. 1977.

- Granasztói Pál: Városaink sorsa. Az urbanisztika jelene és jövője. Bp. Magvető k. 1976.
- Hegedüs Miklós: Gazdasági fejlődés és urbanizáció. Bp. Akadémiai k. 1973.
- Ibos Iván: Kommunális szolgáltatások. Bp. Kossuth k. 1977. (Közgazdasági ismeretek sor.)
- dr. Kóródi József- Dr. Kőszegfalvi György: Városfejlesztés Magyarországon. Bp. Kossuth k. 1971.
- Magyarország megyéi és városai. (Szerk. Dr. Kulcsár Viktor, Dr. Lackó László) Bp. Kossuth k. 1975. (Az urbanizációs folyamatok és városaink fejlődése.)

10.a)- Közművelődési törvény (1976. V. tv.)

b)- Államosítás közoktatásunkban. (Szerk. Dr. Arató Ferenc) Bp. Tankönyvkiadó. 1976.

- Az állami oktatás helyzete és fejlesztésének feladatai. Az MSZMP KB 1972. június 14-15-i ülése. Bp. Kossuth k. 1972.
- A felsőoktatásra vonatkozó jogszabályok. (Összeáll. dr. Klement Tamás) Bp. Közgazd. Jogi k. 1972.
- Horváth Márton: Közoktatás-politika és általános iskola. Bp. Akadémiai K. 1978.
- Aczél György: Eszménk erejével. Bp. Kossuth k. 1970.
- Közművelődési kézikönyv. (Szerk. Füleki József) Bp. Kossuth k. 1977.

- A közművelődés helyzete és fejlesztésének feladatai. A Magyar Szocialista Munkáspárt KB 1974. március 19-20-i ülésének közművelődéssel foglalkozó napirendi pontja. Bp. Kossuth k. 1974.
- Szociális közművelődés. A Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetem Tankönyve. (Írták: Biró Vera, Cravero Róbert stb.) Kossuth k. 1978.

11-

12.a)- Egészségügyi tv. (1972. II. tv.) Társadalombiztosítási törvény. (1975. II. tv.)

- A kormány népesedéspolitikai határozata (1040/1973. MT hat.)
- b)- Bezerédyné dr. Hertelendy Magdolna - dr. Hencz Aurél - Dr. Zalányi Sámuel: Évszázados küzdelem hazánk egészségügyéért. Bp. Közgazd. Jogi k. 1967.
- A magyar egészségügy 25 éve. (Összeáll. Dr. Hahn Géza.) Bp. Egészségügyi Minisztérium k. 1970.
- Cserba László: Mit kell tudni az egészségügyi ellátásról és fejlesztéséről? Bp. Kossuth k. 1978. (Mit kell tudni ... sor.)
- Szociálpolitikánk két évtizede. Bp. Kossuth-Táncsics k. 1969.
- A társadalombiztosítás törvénykönyve. Bp. Táncsics k. 1975.
- Fontosabb közgazdasági és szociálpolitikai határozatok és irányelvek gyűjteménye. Szakszervezeti és gazdasági vezetők részére. (Szerk. Dr. Jandek Géza, Dr. Dankovits László.) Bp. Táncsics k. 1976.

- 13.a)- Ifjúsági törvény. (1971. IV. tv.)
- b)- Szakszervezeti tevékenység a Munka Törvénykönyve alapján. (Összeáll. Dr. Ábel Kornél, Dr. Kurucz Béla stb.) Bp. Tánács k. 1966.
- Moldován Gyula: Pártpolitika és szakszervezeti munka. Bp. Kossuth k. 1977.
  - Pintér István - Szabó Bálint: A Népfrontmozgalom Magyarországon. Történeti áttekintés. (1935-1976-ig). Bp. Kossuth - Hazafias Népfront k. 1978.
  - Kállai Gyula: A párt szövetségi politikája és a nemzeti egység fejlődése. (Beszéd. Elhangzott 1976. június 23-án.) Bp. Kossuth k. 1976. (MSZMP KB Politikai Akadémiája.)
  - Nemzetiségi kérdés - nemzetiségi politika. 2. kiad. Bp. Kossuth k. 1968. (MSZMP KB Társadalomtudományi Intézete.)
  - Herczeg Ferenc: Az MSZMP nemzetiségi politikája. Bp. Kossuth k. 1976. (Napjaink kérdései.)
- 14.a)- Népi ellenőrző törvény (1968. V. tv. + kiegészítések).
- Panaszok és közérdekű bejelentések (1977. I. tv.)
- b)- Török Lajos: Az állami ellenőrzés szocialista rendszere. Bp. Közgazd. Jogi k. 1971.
- Varró Tibor: Szocialista ellenőrzés. A központi ellenőrzési intézmény. Bp. Kossuth k. 1964.

- Baranya Sándor: Az ellenőrzés és a vezető ellenőrző munkája. Bp. Kossuth k. 1973. (MSZMP Budapesti Bizottsága. Oktatási Igazgatóság. Pártépítési Tanszék.)
- 15.b)- Orbán Sándor: Egyház és állam. A katolikus egyház és az állam viszonyának rendezése. 1945-1950. Bp. Kossuth k. 1962. (A Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete.)
- Földi Pál: Egyházpolitika és valláskritika. Bp. Kossuth k. 1975. (Napjaink kérdései sor.)
  - Gergely Jenő: A politikai katolicizmus Magyarországon. 1890-1950. Bp. Kossuth k. 1977.
- 17.b)- Dr. Rózsa József: Az iparvállalatok munkaerőgazdálkodása és bérpolitikája. Bp. Kossuth k. 1970. (Gazdasági életünk kis-könyvtára.)
- Lázár György: A munka- és üzemszervezés kérdései. (előadás - Elhangzott 1974. június 26-án) Bp. Kossuth k. 1974. (MSZMP KB Politikai Akadémiája).
  - Gelléri Péter: A vándorló munkások. Bp. Akadémiai k. 1977. (Pszichológia a gyakorlatban).
  - Marton János: Hatékony munkaerő-gazdálkodás. Bp. Kossuth k. 1977. (Közgazdasági ismeretek).

- Dr. Nagy László: A kollektív szerződés rendszere és gyakorlata. 3 bőv. kiad. Bp. Táncsics k. 1976.

TANKÖNYVEK:

- Szabó László: A belpolitikai rovat munkája. Bp. 1977. MUOSZ
- Soltész István: Belpolitikai sajtó. Bp. 1977. MUOSZ

79.458 - INTERPRESS, Budapest

MUOSZ OKTATÁSI IGAZGATÓSÁG
BUDAPEST. VI., Bajza u. 31.
Levélcím: Budapest, Pf. 615.
1373

A Z
ÚJSÁGÍRÓ ISKOLA
külpolitikai szak

tematikája
programja
irodalomjegyzéke

III.
1979/80.

Budapest
1979.

Készült: 100 példányban
A kiadásért felelős:
A MUOSZ Oktatási Igazgatóság vezetője

III/2. Szakpolitikai ismeretek

KÜLPOLITIKAI SZAK

1. A két világrendszer

Kapcsolataink időszerű kérdése. A békés egymás mellett élés, mint a nemzetközi osztályharc sajátos formája. Szovjet-amerikai kapcsolatok, SALT, európai biztonság, közép-európai haderőcsökkentés.

2. A nemzeti felszabadító mozgalom

Helye és szerepe a nemzetközi osztályharcban. A társadalmi változás, a forradalmi átalakulás problémái az új, független országokban. Az el nem kötelezettek mozgalmának történelmi helye és szerepe a világfejlődésben.

3. A Szovjetunió történelmi szerepe a világfejlődésben

Külpolitikájának alapelvei, fő feladatai és gyakorlata. A nemzetközi osztályharc, a békés egymás mellett élés és az enyhülés dialektikája a szovjet külpolitika elveiben és gyakorlatában. Az SZKP XXV. kongresszusának külpolitikai programja, megvalósításának gyakorlata a soron levő feladatok.

4. Az Egyesült Államok
Társadalmi struktúra, gazdaság, s az így meghatározott bel- és külpolitikai jellemzők. Állandóság és változás az amerikai külpolitikában a II. világháborútól napjainkig. Az amerikai külpolitika fő irányai a hetvenes években.
5. A NATO és a Varsói Szerződés
Történelmi helyük és szerepük, mint a két társadalmi rendszer küzdelmének katonapolitikai vetülete.
6. A kínai külpolitika és a "három világ" elmélete
Alap és felépítmény viszonya - a torzulások tükröződése a kínai külpolitika maóista koncepcióiban. A "három világ" elméletének osztályszempontu elemzése és bírálata.
7. Japán és az ASEAN
A japán imperializmus helye és szerepe, fejlődésének sajátosságai. A japán-amerikai kapcsolatok jellege és ellentmondásai. A japán-kínai kapcsolatok. A japán-szovjet kapcsolatok alakulása és perspektívái. Japán és Délkelet-Ázsia. Az ASEAN.
8. Az indiai szubkontinens
Helye és szerepe, fejlődésének sajátosságai, a szubkontinens országainak egymáshoz való viszonya. India és a külvilág: indiai-szovjet,

indiai-kinai, indiai-amerikai kapcsolatok, India szerepe az el nem kötelezett mozgalomban.

9. Afrika

Nemzeti függetlenség és gazdasági függőség. A kapitalista és a nem kapitalista ut lehetőségei. A gyarmatosítás utolsó maradványai és a neokolonializmus. Forradalmi folyamat a szocialista orientációju afrikai országokban.

10. Latin-Amerika

Társadalmi struktúra, gazdaság. Forradalmi mozgalmak. Latin-Amerika és az Egyesült Államok.

11. Az arab világ és a közel-keleti helyzet

Az arab világon belüli ellentétek, különböző áramlatok. Az arab-izraeli konfliktus gyökerei, világstratégiai jelentősége. Az igazságos rendezés feltételei. A palesztin ellenállási mozgalom helyzete és kilátásai.

12. A forrongó Közép-Kelet: Irán, Afganisztán, Pakisztán, Törökország

Társadalmi struktúra és gazdaság. Az iszlám történelmi szerepe és helye a térség politikai-társadalmi mozgalmaiban. A forradalmi folyamatok osztálytartalma és nemzetközi kihatásai.

13. Világpolitika és világgazdaság

Korunk világgazdaságának dialektikus törvényszerűsége, az ellentétek egysége és harca, a két világgazdasági rendszerhez tartozó államok egymás mellett élése, versenye és harca, ugyanakkor együttműködése. A két rendszer gazdasági versenyének szakaszos fejlődése. Lenin prognózisa: a történelem menetét egyre inkább az egyidejűleg fennálló "két termelési mód, két alakulat, két gazdaság - a kommunista és a tőkés gazdaság háborús versengése" határozza meg.

14. Nemzetközi kommunista és munkásmozgalom

A kommunista és munkáspártok nemzeti és nemzetközi felelőssége. Az európai kommunista és munkáspártok berlini értekezletének nemzetközi háttere, jelentősége. A létező szocializmus és a tőkés országokban működő kommunista és munkáspártok. A proletár-internacionalizmus helye és szerepe a világforradalmi folyamatban.

15. Szociáldemokrácia

Ideológiája és politikája a nyugat- és dél-európai országokban. A mozgalom gazdasági, társadalmi és politikai bázisa. Befolyása Európában és más földrészekén. Közös és eltérő vonások a szocialista és a szociáldemokrata pártok között. Külpolitikai koncepcióik. A Szocialista Internacionálé szerepe.

16. Fegyverkezés - leszerelés

A két rendszer történelmi küzdelmének katonai és katonapolitikai dimenziói, fő irányzatai és kilátásai.

17. Ideológiai harc és lélektani hadviselés

A mai antikommunizmus politikai és ideológiai arculata. A lélektani hadviselés célja, eszköztára és módszerei. Szerepe és helye az imperializmus fegyvertárában.

18. Nemzetközi osztályharc és békés egymás mellett élés

A nemzetközi osztályharc és a békés egymás mellett élés objektív törvényszerűsége, dialektikájának érvényesülése a nemzetközi kapcsolatok rendszerében. Az enyhülés, mint a békés egymás mellett élés elveinek gyakorlati alkalmazása során létrejövő új nemzetközi viszonyrendszer.

Újságíró Iskola
külpolitikai szak
1979-80.

Irodalomjegyzék az általános külpolitikai elő-
adásokhoz:

ad I.

A Nagy Október 60 éve - az SZKP határozata
(Nemzetközi Szemle, 1977. 4. sz.)

A mai monopolkapitalizmus politikai gazdaság-
tana. I. fejezet: "A kapitalizmus általános
válsága" (Kossuth, 1974.)

Nyilas József: "A nemzetközi erőviszonyok és a
világgazdasági kapcsolatok a hetvenes évek-
ben" (Külpolitika. 1978/3.)

Palánkai Tibor: "A gazdasági erőviszonyok értel-
mezése és szerepe a nemzetközi erőviszonyok
rendszerében" (Külpolitika. 1978/3.)

Perlo, Victor: "A mai amerikai finánctóke" (Bé-
ke és Szocializmus, 78/4.)

ad II.

A mai antikommunizmus - politika és ideológia -
7. fejezet Kossuth. 1975.)

Inozemcev, N.: "A szocializmus és a nemzetkö-
zi kapcsolatok (Külpolitika. 1974/1.)

A gazdaság és a politika dialektikája - elméleti
konferencia (Béke és Szocializmus. 1978/3.
I. rész, 1978/5. II. rész.)

Kozsarov, A.: "Az ideológiai és a politikai plu-
ralizmus koncepciójáról" (Béke és Szocializ-
mus. 1977/1.)

Wirth A.: "A nemzetközi tényező a lenini forradalomelméletben" (Béke és Szocializmus. 1977/3.)

ad III.

A Nagy Október és a mai világ - elméleti konferencia (Béke és Szocializmus. 1977/9.)

Koszolopov, R.: "A szocialista eszmény: elmélet és valóság" (Béke és Szocializmus. 1978/9.)

A szocializmus és a kommunizmus építése és a világfejlődés (Béke és Szocializmus. 1979/2. és 1979/3.) (Elméleti konferencia)

A nemzetközi kapcsolatok átalakítása és a népek antiimperialista frontja - nemzetközi kutatócsoport anyaga (Béke és Szocializmus. 1979/5.)

Olszewski, K.: "A szocialista gazdasági integráció és a nemzetközi kapcsolatok" (Béke és Szocializmus. 1977/5.)

Rácz Pál: "A Nagy Októberi Szocialista Forradalom és a nemzetközi kapcsolatok" (Külpolitika. 1977/3.)

Rajcsányi Péter: "A Nagy Októberi Szocialista Forradalom és a nemzetközi kapcsolatok mai rendszere" (Külpolitika. 1977/4.)

ad IV.

Kádár János: "A szocializmus építésének néhány magyarországi tapasztalata" (Béke és Szocializmus. 1977/1.)

Puja Frigyes: "Külpolitikánk harminc éve" (Külpolitika. 1975/1.)

- Puja Frigyes: "Nemzeti és nemzetközi érdek a magyar külpolitikában" (Külpolitika. 1977/1.)
- Dr. Berecz János: "Pártunk nemzetközi feladatai a XI. kongresszus után" (Nemzetközi Tájékoztató. TIT 1975/2.)
- Bognár Gyula: "Internacionalizmus és szocialista külpolitika" (Külpolitika. 1977/2.)

Irodalomjegyzék a szakpolitikai előadásokhoz:

ad 1.

- A mai monopolkapitalizmus politikai gazdaságtana (Kossuth. 1974.)
- Kiss J. László: "A nemzetközi konfliktusok sajátosságai és típusai korunk világpolitikai folyamataiban" (Külpolitika. 1978/1.)
- Szabó I. János: "A külpolitikai prognosztika elvi kérdései" (Külpolitika. 1977/1.)
- Valki László: "A 'hatalmi egyensúly' elméletéről" (Külpolitika. 1977/1.)
- Békés Rezső: "Az Egyesült Államok külpolitikájának elvi alapjairól" (Külpolitika. 1977/2.)

ad 2.

- Kende István: "Az el nem kötelezettek mozgalmának kialakulása és helye napjainkban" (Külpolitika. 1976/3.)
- Brutyenc, K.: "Korunk nemzeti felszabadító forradalmi" (Kossuth. 1975.)
- Volszkij, V.: "Viszonylagos érettség, teljes függőség - A kapitalizmus latin-amerikai modelljének jellemzéséhez" (Béke és Szocializmus. 1979/6.)

Az agrárkérdés és a parasztság szerepe a fejlődő országokban - Nemzetközi konferencia
(Béke és Szocializmus. 1978/12. - 1979/1.)
Forradalmi folyamat a szocialista orientációjú afrikai országokban (Béke és Szocializmus. 1978/1.)

ad 3.

A KB beszámolója az SZKP XXV. kongresszusán
(Az SZKP XXV. kongresszusa. Kossuth. 1976.)
Az SZKP XXV. kongresszusa a nemzetközi helyzetről (Külpolitika. 1976/2.)
Prandler Árpád: "A szovjet külpolitika alapelvei az új alkotmányban" (Külpolitika. 1978/1.)

ad 4.

Simai Mihály: "Az Egyesült Államok 200. évfordulója előtt" (Kossuth. 1974.)
Köves Tibor: "Az amerikai uralkodóosztály ideológiai öröksége és az enyhülési irányzat" (Társadalmi Szemle. 1979/4.)
Balázs József: "Az emberi jogok helye és szerepe az Egyesült Államok külpolitikájában" (Külpolitika. 1977/4.)
Pittman, J.: "A 'tricentrizmus' - az amerikai imperializmus stratégiájának új változata" (Béke és Szocializmus. 1978/5.)

ad 5.

Pirityi Sándor: "A leszerelés" - VI. fejezet
(Zrinyi Kiadó. 1976.)

Pjadisev: "Az Egyesült Államok katonai és ipari komplexuma - III. és IV. fejezet (Zrinyi. 1976.)

Az európai kommunista és munkáspártok berlini értekezletének dokumentuma (Népszabadság. 1976. június 30., július 1.)

Nagy János: "Számvetés Helsinkiről - felkészülés Belgrádra" (Társadalmi Szemle. 1977/4.)

Nagy János: "Belgrád után: tovább a helsinki uton" (Társadalmi Szemle. 1978/4.)

ad 6.

Namiotkiewicz, W.: A "három világ elméletének" sovíniszta háttere (Béke és Szocializmus. 1978/11.)

Hidas Gábor: A jelenkori kínai vezetés gazdaságfejlesztési és gazdaságpolitikai dilemmái (Külpolitika. 1978/2.)

Várnai Ferenc: A kínai külpolitika irányvétele (Külpolitika 1978/3.)

Szerb István: Kína és Nyugat-Európa kapcsolatai 1970-1975 között (Külpolitika. 1977/3.)

Csernai Gábor: A kínai külpolitikáról (Társadalmi Szemle. 1978/8-9.)

Zalai István: Vietnam és a kínai nagyhatalmi törekvések (Társadalmi Szemle. 1978/12.)

ad 7.

Biró Klára: Japán közgazdasági és nemzetközi politikai tevékenységének fő vonásai (Külpolitika. 1975/3.)

Hernádi András: Új fejlődési szakasz a japán gazdaságban (Külpolitika. 1978/3.)

Japán és a Kínai Népköztársaság (Nemzetközi Szemle. 1979/2.)

Gordon, B.K.: Japán, az Egyesült Államok és Délkelet-Ázsia (Nemzetközi Szemle. 1978/10.)

ad 8.

India Kommunista Pártjának XI. kongresszusa (Nemzetközi Szemle. 1978/7-8.)

Serény Péter: India a kormányváltás után (Társadalmi Szemle. 1977/6.)

Halász György: India és Banglades: változó viszony (Külpolitika. 1977/3.)

ad 9.

Forradalmi folyamat a szocialista orientációjú afrikai országokban (Béke és Szocializmus. 1978/1.)

Puja Frigyes: Afrikai tapasztalatok (Külpolitika. 1978/2.)

Gál G. Tamás: A Dél-Afrikai Köztársaság külpolitikája (Külpolitika. 1977/2.)

Kerékgyártó László: Az Egyesült Államok fekete-afrikai politikája és annak "felülvizsgálata" (Külpolitika. 1976/4.)

Az MPLA- Munkapárt I. kongresszusa (Nemzetközi Szemle. 1978/2.)

ad 10.

Volszkij, V.: Viszonylagos érettség, teljes függőség - A kapitalizmus latin-amerikai modelljének jellemzéséhez (Béke és Szocializmus. 1979/6.)

A latin-amerikai harc néhány problémája. (Béke és Szocializmus. 1978/1.)

Corvalan, Luis: A forradalom nem fegyveres utja
hogyan alakult országunkban (Béke és Szocializmus. 1978/4.)

Vértés Imre: Egy győztes forradalom példája és
tanulságai (Társadalmi Szemle. 1976/2.)

Király János: Az Egyesült Államok latin-amerikai politikájának új vonásai (Külpolitika. 1977/3.)

A latin-amerikai fasizmus genézise és sajátosságai (Béke és Szocializmus. 1978/4.)

ad 11.

Réti Ervin: Háború és béke a Közel-Keleten
(Zrinyi. 1975.)

Makai György: Olaj és fegyver (Kossuth. 1975.)

Perényi Zoltán: A különalku és a közel-keleti
rendezés (Társadalmi Szemle. 1979/5.)

Közel-Kelet - cikkek, nyilatkozatok (Nemzetközi
Szemle. 1979/6.)

Közel-Kelet - cikkek (Nemzetközi Szemle.
1979/1.)

Az arab országok kommunista és munkáspártjainak
nyilatkozata (Nemzetközi Szemle. 1978/6.)

Vilner, M.: Izrael számára az egyetlen kiút: békepolitika (Béke és Szocializmus. 1977/4.)

ad 12.

Irán és térsége - cikkek, nyilatkozatok (Nemzetközi Szemle. 1979/3-4-6.)

Iszlám: régi és új (Nemzetközi Szemle. 1979/5.)

Réti Ervin: Forradalmi fordulat Iránban (Társadalmi Szemle. 1979/4.)

Böcz Sándor: Afganisztán forradalma (Társadalmi Szemle. 1979/2.)

ad 13.

A mai monopolkapitalizmus politikai gazdaságtana (Kossuth. 1974.)

Kudrov, V.: A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója és a két szembenálló társadalmi rendszer gazdasági versenye (Külpolitika. 1977/4.)

Náthon István: Az "új nemzetközi gazdasági rend" előtörténetéhez (Külpolitika. 1977/3.)

Kádár Béla: A külgazdasági kapcsolatok felértékelődése és a nemzetközi erőviszonyok változása (Külpolitika. 1978/4.)

ad 14.

Krüger, J.: A proletárinternacionalizmus és az általános demokratikus elvek (Külpolitika. 1977/2.)

Szanakojev, S.: A proletárinternacionalizmus ereje (Külpolitika. 1977/1.)

Zaglagyin, Z.: A forradalmi erők egységének eszmei-politikai alapja (Külpolitika. 1977/2.)

Az európai kommunista és munkáspártok berlini értekezletének dokumentuma (Népszabadság. 1976. június 30., július 1.)

O'Riordon, M.: A tőke kozmopolitizmusa és a munkásosztály internacionalizmusa (Béke és Szocializmus, 1978/9.)

Berecz János: A marxizmus-leninizmus és a szocializmus (Társadalmi Szemle. 1979/1.)

Az FKP XXIII. kongresszusa (Nemzetközi Szemle. 1979/4.)

Az OKP XV. kongresszusa (Nemzetközi Szemle. 1979/6.)

ad 15.

Békés Rezső: Mit akar a mai szociáldemokrácia? (Kossuth. 1971.)

Dimitrov, D.: A Szocialista Internacionálé elméletének és politikájának evolúciója (Béke és Szocializmus. 1975/9.)

Szibiljov, N.G.: A Szocialista Internacionálé és a harmadik világ szocialista pártjai (Nemzetközi Szemle. 1978/1.)

Bolaffi, A.: Az SPD hamburgi kongresszusa (Nemzetközi Szemle. 1978/2.)

Határozat a politikai helyzetről - Elfogadta a Szocialista Internacionálé XIII. kongresszusa (Nemzetközi Szemle. 1977/2.)

Felemás eredmények - a Szocialista Internacionálé XIII. kongresszusáról (Pravda-cikk) (Nemzetközi Szemle. 1977/2.)

ad 16.

Pirityi Sándor: A leszerelés (Zrinyi. 1975.)

Gajda Ferenc: Az ENSZ Közgyűlésének rendkívüli leszerelési ülásszaka (Külpolitika. 1978/4.)

Pirityi Sándor: A katonai titok, a fegyverkezés és a biztonság összefüggései (Külpolitika. 1978/1.)

Rajcsányi Péter: A haditechnikai forradalom jelenlegi szakasza és a nemzetközi erőviszonyok (Külpolitika. 1978/4.)

Tolnay László: A katonai enyhülés problémái
Európában (Külpolitika. 1978/2.)

ad 17.

Pálos Tamás: Az ideológiai harc korunk objektív
jelensége (Társadalmi Szemle. 1977/2.)

G. Márkus György: Az amerikai "elhivatottság"
és a pesszimizmus ideológiája (Társadalmi
Szemle. 1976/7.)

Almási Miklós: Az amerikai neokonzervativizmus
(Társadalmi Szemle. 1976/10.)

Hermann István: Egy propagandahullámról (Tár-
sadalmi Szemle. 1978/1.)

Dr. Kun László: Egy propagandakampány anatómiá-
jához (Társadalmi Szemle. 1978/2.)

Köves Tibor: Beavatkozási doktrína és gyakorlat
(Társadalmi Szemle. 1978/3.)

ad 18.

Berecz János: Korunk fő folyamatai (Társadalmi
Szemle. 1976/6.)

Gyenes András: A békéért, az együttműködésért
és a társadalmi haladásért (Társadalmi Szem-
le. 1977/7-8.)

Berecz János: Az enyhülés üteme (Társadalmi
Szemle. 1977/12.)

Nagy János: Az európai enyhülés a mai világ-
helyzetben (Társadalmi Szemle. 1979. 3.)

Kiss J. László: Az enyhülés nyugati felfogásai-
ról (Külpolitika. 1978/4.)

Sütő Ottó: Enyhülés Európában: Helsinki-Belgrád-Madrid (Külpolitika. 1978/3.)

Balázs József: Az enyhülés tartalmáról (Külpolitika. 1979/1.)

79.458 - INTERPRESS, Budapest

MUOSZ OKTATÁSI IGAZGATÓSÁG
BUDAPEST VI., Bajza u. 31.
Levélcim: Budapest, Pf. 615.
1374

A Z
ÚJSÁGÍRÓ ISKOLA
gazdaságpolitikai szak

tematikája
programja
irodalomjegyzéke

III.
1979/80.

Budapest
1979.

Készült: 300 példányban
A kiadásért felelős:
A MUOSZ Oktatási Igazgatóság vezetője

GAZDASÁGPOLITIKAI SZAK

1. A gazdaságpolitika fogalma és helye a párt stratégiájában

A politika és gazdaság összefüggése. A politika primátusa és ennek értelmezése. A gazdaságpolitika tárgya. A politika és gazdaság összhangja az MSZMP stratégiájában. A gazdaságpolitika és a társadalompolitika összefüggése. A gazdaságpolitika cél- és eszközszerrendszere. A gazdaságpolitika stabil és változó elemei. A döntő láncszemek szerepe. A gazdaságpolitikai koncepció kialakítása. A gazdaságpolitika információs és döntési rendszere.

2-3. A tervgazdálkodás rendszere és intézményei

A tervgazdálkodás mint a szocialista társadalom és gazdálkodás lét- és mozgásformája. A gazdaságpolitika és a népgazdasági tervezés. A tervezés és a döntés. A tervgazdálkodási módszerek fejlődése. A tervszerű központi irányítás közvetlen és közvetett módszere. A tervezés mint a gazdasági stratégia kialakításának és a gazdaságpolitika megvalósításának eszköze. A tervek egységes rendszere: a távlati, a középtávú és az éves tervezés. A prognosztika szerepe a tervezésben. A terv kidolgozásának rendszerre és intézményei. A fő gazdasági folyamatok tervezése. A terv realitása. A tervek végrehajtásának biztosítása és ellenőrzése. A gazdálkodó szervezetek tervező tevékenysége.

4. Az új termelői és fogyasztói árrendszer

A stabilizáció óta alkalmazott árrendszerek és az 1980. évi árrendezés indítékai. Az árrendezés irány-

elvei: a belföldi és a külkereskedelmi árak szerves összekapcsolása, az értékarányos fogyasztói árrendszerre való berendezkedés, az árrendszer kétszintűségének visszaállítása, az ármechanizmus rugalmasságának fokozása. Az import- és az exportárak növekvő szerepe az árképzésben. Belföldi árak, árszint és árfolyampolitika. Árformák aránya az új árrendszerben. Az új árrendszer várható hatásai.

5. A pénzügyek szerepe a tervgazdálkodásban, bankrendszer, hitelpolitika

A gazdaságirányítás 1968-ban bevezetett rendszerében a hitel- és a pénzforgalmi rendszer is igazodott a vállalati gazdálkodás körében, a vállalati önállóság mértékében bekövetkezett változásokhoz, a gazdaságirányítás aktív eszköze lett. Vállalati jövedelemszabályozás, önfinanszírozás. A beruházási hitelek szerepe a központilag kijelölt tervcélok - pl. exportfejlesztés, struktúramódosítás - megvalósításában. A forgóeszköz-hitelezés hatása a vállalati gazdálkodásra. Hitel- és betétkamat. A bankrendszer struktúrája.

6-7. Iparpolitika, iparfejlesztés a 70-es, 80-as években

Az ipar fejlődése és fejlettségi színvonala a nemzetközi összehasonlítás tükrében. Az ipar ágazati szerkezetének fejlődése. Korszakváltás az iparfejlesztés stratégiájában. A hatékonyság és a versenyképesség javítása, valamint a termelési szerkezet átalakításának kapcsolata. A szelektív iparfejlesztés kritériumrendszere. Követő és uttörő jellegű fejlesztési politika. Központi fejlesztési program. A nyersanyag- és fűtőanyagtermelés helyzete és fejlesztési kilátásai. A műszaki fejlesztés fő irányai a magyar iparban.

8. A vállalati stratégia mint a fejlesztési politika eszköze

A szocialista állami vállalat jellemző vonásai. A vállalati önállóság értelmezése és tartalma a tervgazdálkodásban. Vállalkozás és kockázatviselés. Vállalkozási formák: tröszt, tröszti vállalat, társulási formák. A vállalati stratégia megalapozása. A vállalatok tervkészítése. A vállalati tervezés módszertani segítése. A műszaki-gazdasági kritérium-rendszer vállalati alkalmazása. Termékéletciklus vizsgálatok, és ezek szerepe a termelési szerkezet korszerűsítésében.

9. A gazdaságirányítás és a közgazdasági szabályozó rendszer szerepe a gazdaságirányításban

A gazdaságirányítás mint a gazdaságpolitika célrendszere megvalósításának eszközrendszere. A gazdaságirányítás intézményrendszere. A közgazdasági szabályozás helye és szerepe a gazdaságirányítás eszköztárában. A gazdasági szabályozás jellege és természete. A normativitás értelmezése. A preferenciák és a kivételes korlátozások szerepe és köre. A gazdasági szabályozás fontosabb elemei s ezek változásának jellege és mértéke a 80-as években. A szabályozás stabilitásának és rugalmasságának értelmezése. A gazdasági szabályozás tervezése és ennek problematikája. A gazdaságirányítás adminisztratív eszközei. A gazdaságirányítás és a vállalati magatartás.

10. Bér- és keresetszabályozás

A bér- és keresetszabályozás szerepe, funkciója a gazdaságirányításban, a gazdasági szabályozásban. Követelmények: ösztönözzön a gazdasági hatékonyság javítására, racionális munkaerőgazdálkodásra, szabályozza a vásárlóerő-kiáramlást. A bér- és keresetszabályozás kapcsolata a vállalati teljesítménnyel, eredménnyel, ösztönző szerepe az egyéni és a vál-

latalati teljesítménnyel, eredménnyel, ösztönző szerepe az egyéni és a vállalati teljesítményre. Bázis-szemlélet, színvonal-érdekeltség. Bérszabályozás, bérrendszer, vállalaton belüli érdekeltiségi rendszer. Munkaerőpolitika.

11. Életszínvonal- és szociálpolitika

Az életszínvonal összetevői és az életkörülmények meghatározói. Középtávú és hosszútávú életszínvonalpolitikánk céljai. Az életszínvonal és az új fogyasztói árrendszer, a fogyasztási szerkezet, a lakosság és a különböző rétegek életszínvonala.

A végzett munka szerinti differenciálás és a szociális szempontok szerinti kiegyenlítés kapcsolata. Korrúpció-e a mai szociálpolitika?

12. Az európai szocialista országok, a Szovjetunió gazdasági fejlődésének problémái a hetvenes évtized második felében

A fejlettségi szint fokozatos kiegyenlítődése következtében a szocialista országokban csaknem egyidőben vált szükségessé az intenzív gazdasági fejlesztésre való áttérés, a gazdaság működési hatékonyságának növelése. Azonos feladatok és gondok. Törékvések a gazdaságirányítás korszerűsítésére. Gazdaságnövekedési ütem. A szovjet gazdaság helyzete, fejlődése, gondjai a jelenlegi ötéves terv négy évének tükrében.

13-14. Az agrárpolitika és az élelmiszer-termelés időszek-rű kérdései

Az agrárpolitika mint a gazdaságpolitika szerves része. Az agrárpolitika stabil és változó elemei. A mezőgazdaság fejlődése, fejlettségi színvonala a nemzetközi összehasonlítás tükrében. A mezőgazdasági ágazati és termelési szerkezete. Vállalati és vállalkozási formák a mezőgazdaságban. A háztáji- és kisegítő gazdaságok szerepe. A mezőgazdaság

állami irányításának eszközei és módszerei. A mezőgazdasági termelés hatékonyságának és nemzetközi versenyképességének javítása.

A mezőgazdaság, az élelmiszeripar és a kereskedelem kapcsolata. Az élelmiszeripar korszerűsítése.

15. A világgazdaság az évtizedfordulón

A világgazdaság jellemzői korunkban. Új jelenségek: stagfláció, energiaválság, árárány-változás, a fejlett országokban az ipar strukturális problémái, a fejlődő országok követelése új világgazdasági rend kialakítására, a nemzetközi monetáris rendszer válsága, a nemzetközi kereskedelemben erősödő protekcionizmus. A világgazdasági korszakváltás hatása a szocialista gazdasági közösségre.

16. A szövetkezetek társadalmi, gazdasági szerepe

A szocialista szövetkezeti tulajdon. A párt szövetkezetpolitikája. Az egységes szövetkezeti törvény. A szövetkezés társadalmi és gazdasági szerepe. Szövetkezeti formák. Ipari-, mezőgazdasági-, fogyasztási-, lakás- és takarékszövetkezetek rendeltetése.

17. A magyar népgazdaság külgazdasági kapcsolatai

A külkereskedelem szerepe a magyar gazdaságban, a bővített ujratermelés import-szükséglete, a külső piaci értékesítés aránya a végső felhasználásban.

A külgazdasági kapcsolatok, a nemzetközi árucseré és a gazdasági növekedés kapcsolata. A külgazdasági kapcsolatok országstruktúra szerinti megoszlása, importunk és exportunk áruszerkezete. A külgazdasági kapcsolatok, a nemzetközi árucseré fejlesztésének rövid és hosszútávú céljai az MSZMP KB 1977. határozata tükrében.

18. Nemzetközi munkamegosztás, szocialista gazdasági integráció

A nemzetközi munkamegosztás fejlődése az elmúlt

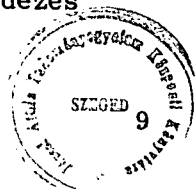

évtizedekben, ennek mozgató erői. Gazdasági tömörülések a különböző kontinenseken. Az Európai Gazdasági Közösség. A KGST megalakításának alapvető céljai, az együttműködés módszereinek, intézményeinek fejlődése, a szocialista gazdasági közösség gazdasági erejének, fejlettségének növekedése az elmúlt 30 esztendőben. Komplex program, célprogramok, az együttműködés fejlesztésének közgazdasági problémái.

Kötelező "a" és ajánlott "b" irodalom
(témák sorrendjének megfelelően)

- 1a) - Lenin: A szocialista gazdálkodásról (Bp. Kossuth, 1966.)
Az MSZMP XI. kongresszusának anyagából: a KB beszámolója, a határozat és a párt programnyilatkozata
- Németh Károly: V. ötéves tervünk - népgazdaságunk töretlen fejlődésének programja (Társadalmi Szemle, 1976. 1. sz.)
  - Nyers Rezső: Gazdaság és politika kapcsolata a szocialista építésben (Közgazdasági Szemle, 1978. 1. sz.)
- b) - Héthy Lajos: A gazdasági munka pártirányítása és az értékegyeztetés (Társadalmi Szemle, 1979. 2. sz.)
- Nyers Rezső - Tardos Márton: Milyen gazdaságfejlesztési stratégiát válasszunk? (Gazdaság, 1979. 1. sz.)
  - Méhes Lajos: Gondolatok a párt gazdaságszervező munkájáról (Társadalmi Szemle, 1979. 3. sz.)
  - Gazdasági feladataink és az ideológiai munka (Társadalmi Szemle, 1979. 5. sz.)
  - Borbély Sándor: Politikai munka és gazdaság. A párt gazdaságszervező és ellenőrző munkájáról (Népszabadság, 1979. március 11.)

- 2-3a) - A XI. kongresszus anyaga
- A magyar népgazdaság V. ötéves terve
  - Németh Károly: Változó feltételek, változó követelmények népgazdaságunk fejlődésében (Gazdaság, 1976. 3.sz.)
  - Közlemény az MSZMP KB 1978. október 12-i üléséről (az építő-és építőanyagipar fejlesztéséről, a lakásépítés irányelveiről)
  - Közlemény az MSZMP KB 1978. december 6-i üléséről (Az 1979-es tervről)
  - Közlemény az MSZMP KB 1979. június 29-i üléséről (Az 1979-es évi terv végrehajtásának I-V. havi tapasztalatai)
  - Hoós János: Gazdasági növekedés és egyensúly (Gazdaság, 1978. 4.sz.)
  - Huszár István: Gondolatok az 1979-es népgazdasági tervről (Közgazdasági Szemle, 1979. 3.sz.)
  - Csáth Magdolna: A vállalati középtávú tervezés az V. ötéves vállalati tervkészítés tükrében (Közgazdasági Szemle, 1978. 6.sz.)
  - Földes István: Interjú Huszár Istvánnal a népgazdasági tervezésről. Népszabadság 1978. december 24.
- b) - Berend T. Iván: A szocialista gazdálkodás története Magyarországon (1945-1968) (Kossuth, 1976.)
- Ballai László: Gazdaságpolitikai céljaink, tennivalóink (Pártélet, 1979. 1.sz.)
  - Balassa Ákos: A magyar népgazdaság tervezésének alapjai (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 1979.)
- 4a) - Nyúl Emil: Gazdasági fejlődésünk és az árrendszer (Társadalmi Szemle, 1978. 5.sz.)
- Csikós-Nagy Béla: Az árpolitika új horizontjai (Gazdaság, 1978. 2.sz.)
  - Csikós-Nagy Béla: Az 1980. évi árrendezés (Gazdaság, 1979. 2.sz.)

- Sinkovics Alfréd: Ármechanizmusunk továbbfejlesztéséről (Közgazdasági Szemle, 1979. 7-8. sz.)
- b) - Laczó Ferenc: Korszerű-e mezőgazdasági árrendszerünk? (Közgazdasági Szemle, 1977. 3.sz.)
- Burgerné, Gimes Anna: Az árrendszeréről. (Valóság, 1979. 8.sz.)
- Bánfi Tamás - Surányi György: Árszinvonalemelkedés vagy (és) infláció (Valóság, 1979. 8. sz.)
- 5a) - Faluvégi Lajos: Állami pénzügyek és gazdaságirányítás (Közgazdasági és Jogi KK., 1973.)
- Forró Dezső: A hitelezési munka fő feladatai 1979-ben (Bankszemle, 1979. 3.sz.)
- Stark Antal: A vállalati tervezés rendszere (Kossuth, 1978.)
- Pulai Miklós: Vállalati gazdálkodás és bankhitel (Népszabadság, 1979. január 10.)
- Az Országgyűlés nyári ülésszaka. Timár Mátyás felszólalása (Népszabadság, 1979. június 16.)
- b) - Tallós György: Hogyan korszerűsíthető a készpénzforgalom? (Népszabadság, 1979. február 28.)
- Bácskai Tamás: Árfolyam és gazdasági szerkezet (Magyar Nemzet, 1979. február 18.)
- A fizetési fegyelem erősítéséért (Népszabadság, 1979. február 7.)
- Falubíró Vilmos: Bankhitel nélkül (Figyelő, 1979. április 25.)
- Közgazdaság és pénzügyek - Vállalva az érdekösszeütközéseket (Figyelő, 1978. november 15. Interjú a Pénzügyminisztériumban)
- 6-7a) - Az MSZMP KB 1977. októberi és decemberi ülésének dokumentumai
- Közlemény az MSZMP KB 1978. október 12-i üléséről (az építő- és építőanyagipar fejlesztéséről, a lakásépítés irányelveiről)

- Közlemény az MSZMP KB 1978. december 6-i üléséről (Az 1979-es tervről)
- Közlemény az MSZMP KB 1979. június 29-i üléséről (Az 1979-es évi terv végrehajtásának I-V. havi tapasztalatai)
- Horváth László: Központi irányítás, vállalati önállóság (Társadalmi Szemle, 1978. 5. sz.)
- Csernok Attila: Az exportnövelő hitelekéről (Társadalmi Szemle, 1978. 5. sz.)
- Ábrahám Kálmán: Az építésügy fejlődése és a társadalmi követelmények (Társadalmi Szemle, 1979. 6. sz.)
- Területi fejlesztés az V. ötéves tervidőszakban (Állam és igazgatás, 1976. májusi sz.)
- Pál Lénárt: A termelési struktúra és a kutatás kapcsolatáról (Társadalmi Szemle, 1978. 3. sz.)
- Hoós János: A gazdasági fejlődés főbb jellemzői (Pártélet, 1978. 7. sz.)
- b) - Balassa Ákos: Az ipar fejlesztésének fő kérdései (Gazdaság, 1976. 1. sz.)
- Pályamódosítás (Figyelő, 1978. december 13. Balassa Ákos cikke)
- Az ipar ágazati irányításának szerkezete az európai KGST-országokban (Közgazdasági Szemle, 1979. 1. sz. Bauer Tamás és Szamuely László tanulmánya)
- Román Zoltán: Iparpolitikánk ma és holnap (Előadás a Magyar Közgazdasági Társaság és az MTA Ipargazdaságtani Kutatócsoportja 1978. szeptember 5-9. között Székesfehérvárott megrendezett konferenciáján. Közgazdasági Szemle, 1979. 1. sz. 104 oldal.)
- A termelési szerkezet fejlesztésének műszaki-gazdasági kritériumai (Kossuth Könyvkiadó, 1978.)

- 8a) - A kritériumrendszer és a vállalat (Sorozat a Figyelőben, 1979. április-május)
- Veress József: A vállalati, vállalkozási önállóság és önfinanszírozás értelmezéséhez (Közgazdasági Szemle, 1978. 12.sz.)
- Horváth Csongor: A vállalati nagyságról (Közgazdasági Szemle, 1979. 4. sz.)
- Varga György: Vállalati méretstruktúra a magyar iparban (Gazdaság, 1979. 1.sz.)
- Iparvállalati vélemények 1979-ről (Figyelő, 1979. május 16.) (Inzelt Annamária cikke)
- Előtérben a háttérpar (Figyelő, 1979. június 20. Bossányi Katalin cikke)
- b) - Mit fejlesszünk és mit ne (Népszabadság, 1979. március 28)
- Az "eltűnt" vállalatok nyomában (Figyelő, 1979. január 24.)
- A vállalati jövedelemszabályozás új vonásai - összeállítás a szabályozó rendszer módosításáról - (Figyelő, 1978. november 22.)
- A termelési szerkezet fejlesztésének műszaki-gazdasági kritériumai (Kossuth Könyvkiadó, 1978.)
- 9a) - Havasi Ferenc: Gazdasági építőmunkánk soron lévő feladatai (Társadalmi Szemle, 1979. 1. sz.)
- Hoós János: Soron lévő gazdaságpolitikai feladatainkról (Társadalmi Szemle, 1979. április)
- Huszár István: Gondolatok az 1979-es népgazdasági tervről (Közgazdasági Szemle, 1979. 3. sz.)
- Szikszay Béla: A szabályozók 1979. évi módosítása (Társadalmi Szemle, 1979. 2. sz.)
- Timár Mátyás: Gondolatok gazdaságirányítási rendszerünkről (Közgazdasági Szemle, 1978. 9. sz.)
- A XVIII. Közgazdász Vándorgyűlés anyaga (Figyelő, 1979. 25. és 26. szám)

- b) - Árvai János: Nemzeti jövedelem - nemzeti vagy-
yon (Kossuth, 1979.)
- Héthy Lajos: Az érdekviszonyok és az irányítás
szemlélete (Közgazdasági Szemle, 1979.
2. sz.)
- Az Országgyűlés 1979. nyári ülésszakának anya-
ga (1979. június 14-15.)
- 10a) - Gadó Ottó: Az életszínvonal alakulása az 1976-
1980-as tervidőszakban (Gazdaság, 1976.
1. sz.)
- Huszár Istvánné: A kereseti viszonyok változá-
sáról (Munkaügyi Szemle, 1976. 7. sz.)
- Falusné Szikra Katalin: A munka szerinti elosz-
tás és az árviszonyok kapcsolatáról (Köz-
gazdasági Szemle, 1978. 7-8. sz.)
- Révész Gábor: Keresetszabályozásunkról (Közgaz-
dasági Szemle, 1978. 7-8. sz.)
- Sinkovics Alfréd: Adalékok a bér- és keresetsza-
bályozás tökéletesítését szolgáló vitához
(Közgazdasági Szemle, 1978. 7-8. sz.)
- Héthy Lajos: Az érdekviszonyok és az irányítás
szemlélete (Közgazdasági Szemle, 1979.
2. sz.)
- b) - A bér- és keresetszabályozás fejlesztése (Figye-
lő, 1979. június 13.) (Pongrácz László cikke)
- Az új bér-gazdálkodásról (Népszabadság, 1978.
december 6.)
- 11a) - A XI. kongresszus határozata (III. fejezet)
- Az életszínvonal alakulása Magyarországon 1950-
1975 között (Kossuth, 1978.)
- Tábori András: Életszínvonalról, hatékonyságról
(Társadalmi Szemle, 1979. 2. sz.)
- Gadó Ottó: Az életszínvonal alakulása 1976-80-as
tervidőszakban (Gazdaság, 1976. 1. sz.)
- Jávorka Edit: Gondolatok az életszínvonalról (Gaz-
daság, 1976. 4. sz.)
- Párdi Imre: A foglalkoztatás és a munkaerőgaz-
dálkodás fejlesztésének feladatai (Társadal-
mi Szemle, 1977. 10. sz.)

- b) - Kuti Éva - Szarvas Péter: A magyar fogyasztás színvonala és szerkezete (Közgazdasági Szemle, 1979. 2.sz.)
- Meitner Tamás: Társadalmi juttatás és ösztönzés (Figyelő, 1979.13.sz.)
- Pongrácz László: Elgondolások a bérszabályozás továbbfejlesztésére (Munkaügyi Szemle, 1979. 2.sz.)
- Az új bérszabályozásról (Népszabadság, 1978. december 6.)
- A szociális kiadások tervezése (Figyelő, 1979. 4.sz. Radnai György cikke)
- 12a) - Stark Antal: Az európai KGST-országok gazdasági növekedése (Közgazdasági Szemle, 1979. 5.szám)
- Mosóczy Róbert: A Szovjetunió gazdaságpolitikája a X. ötéves tervben (Közgazdasági Szemle, 1976.10.szám)
- Pócs Ervin: Európai KGST-országok gazdasági fejlődése 1978-ban és ideai terveik (Közgazdasági Szemle, 1979.9.szám)
- b) - Szovjet közgazdászok vitái a gazdaságirányítás szükséges átalakításáról (Közgazdasági Szemle, 1979. 6.szám)
- 1979. első féléve a Szovjetunióban (Figyelő, 1979/33.szám)
- 13-
- 14a) - Az MSZMP XI. kongresszusa III. fejezet
- Az MSZMP KB 1978. március 15-i ülésén elfogadott határozat a mezőgazdaság és élelmiszeripar helyzetéről, továbbfejlesztéséről
- Romány Pál: Mezőgazdaságunk a hetvenes évek végén (Közgazdasági Szemle, 1979. 5.szám)
- Kovács Imre: A termelés és a feldolgozás jobb összhangjáért (Pártélet, 1979. 2. sz.)
- Szaszkó László: A mezőgazdaság állami irányításának korszerűsítése (Társadalmi Szemle, 1979. 2. sz.)

- Hont János: Az élelmiszergazdaság növekedésének és szerkezetének fejlesztése (Közgazdasági Szemle, 1979. 6. sz.)
- Éliás A. - Gajdos G.: A mezőgazdaság és az élelmiszeripar export orientált fejlesztésének néhány kérdéséről (Közgazdasági Szemle, 1979. 7-8. szám)
- b) - Borosznói - Puskás - Szakonyi: A beruházások ingadozása a mezőgazdaságban (Közgazdasági Szemle, 1978. 12. sz.)
- Radnóti Huba: A háztáji gazdálkodás és a "második" gazdaság (Valóság, 1979. 4. sz.)
- Romány Pál: Az agrárfejlődés iránya (Sajtótájékoztató, 1979. április 6-án. Másnapi napilapok tudósítása)
- Állami gazdaságaink ma (Népszabadság, 1979. március 10.)
- 15a) - Bognár József: Világgazdasági korszakváltás és társadalomtudományaink feladatai. (Közgazdasági Szemle, 1977. 7-8. szám)
- Loránt Károly: A világ energiafelhasználásának távlati tendenciái (Közgazdasági Szemle, 1976. 10. szám)
- Bognár József: Az energia- és nyersanyaggazdálkodás új feltételei a világgazdaságban (Közgazdasági Szemle, 1976. 7-8. szám)
- Pócs Ervin: A fejlett tőkésországok gazdasága 1978-ban (Közgazdasági Szemle 1979. 7-8. szám)
- b) - Bognár József: Világgazdasági korszakváltás (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1976.)
- Nyilas József: A világgazdaság és fejlődésének főbb tendenciái (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1975.)
- Kádár Béla: A nemzetközi ipari struktúraátalakulás kérdései (Gazdaság, 1977. 2. szám)
- 16a) - A Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusán elfogadott határozat és programnyilatkozat

- A mezőgazdasági szövetkezetekről szóló, 1967. évi III. törvény és módosítása az 1971. évi 34. sz. törvényerejű rendelettel majd a 7/1977. MT rendelettel
- Az egységes szövetkezeti törvény (1971. évi III.) és módosítása az Elnöki Tanács 1977. évi 6. sz. törvényerejű rendeletével
- Az ipari szövetkezetekről szóló, 1971. évi, 32. tvr. és módosítása az 1967. évi 7. tvr-rel
- A fogyasztási, értékesítő és beszerző szövetkezetekről szóló, 1971. évi 35.sz. tvr. és módosítása az 1977. évi 8. tvr-rel
- A lakásszövetkezetekről szóló, 1977. évi, 12. sz. tvr.
- A takarékszövetkezetekről szóló, 1978. évi, 22. sz. tvr.
- b) - Zsarnóczai Sándor: Szövetkezeti fejlődés a változó világban (A Szövetkezeti Kutató Intézet közleményeinek 139. száma, megjelent 1979. nyarán)
- A Politikai Főiskola szövetkezetpolitikai jegyzete (1978.)
- Dr. Nagy László és társai: Szövetkezeti enciklopédia (Közgazdasági és Jogi Kiadó 1978.)
- Dr. Nagy László: A termelőszövetkezeti jog alapelvei (Közgazdasági és Jogi Kiadó, 1978.)
- Dr. Molnár Imre: A szövetkezeti kettős vezetés (Közgazdasági és Jogi Kiadó, 1978.)
- 17a) - A gazdasági építőmunka közvetlen és távlati feladatai. Az MSZMP KB 1977. október 20-i és december 1-i ülésének dokumentumai (Németh Károly: Feladataink a hosszú távu külgazdasági politika és a termelési szerkezet fejlesztése irányelveinek megvalósítása.) Külön broszúra (Kossuth, 1977.)
- dr. Nyitrai Ferencné: Gazdaságunk a nemzetközi mezőnyben (Népszabadság, 1979. január 3.)

- Hoós János: Gazdasági növekedés és egyensúly (Gazdaság, 1978. 4.sz.)
- Vékony Lajos: A külkereskedelem szerepe népgazdaságunkban (Kossuth, 1975.)
- b) - dr. Biró József: Középpontban az egyensúly javítása (Figyelő, 1979. 10.sz.)
- Termelési szerkezet és gazdasági hatékonyság (Közgazdasági Szemle, 1979. 3. sz.)
- Fülöp Gábor: Gazdaságunk és a KGST (Kossuth, 1974.)
- Szalai Béla: A külkereskedelem feladatai (Népszabadság, 1979. február 11.)
- Kádár Béla: A fejlett tőkésországokba irányuló magyar kivitel fő szakosodási irányzatai (Gazdaság, 2. szám)
- Földes Károly: Szocialista külgazdasági környezetünk: A KGST (Gazdaság, 1979. 2. sz.)
- Simai Mihály: Külgazdasági stratégiánk néhány nemzetközi összefüggéséről (Közgazdasági Szemle, 1977. 5. sz.)
- 18a) - A szocialista gazdasági integráció Komplex Programja
- Faggyejev, N. V.: KGST (Kossuth, 1975.)
- Marjai József: 30 éves a KGST (Közgazdasági Szemle, 1979. 7-8.szám)
- Nagy Ferenc: A szocialista gazdasági integráció fejlesztésének fontos állomása (A KGST 32. ülésszaka) (Társadalmi Szemle, 1978. 8-9. szám)
- Nyilatkozat a KGST 30. évfordulójáról (és a jubileumi Közgyűlés anyaga) (Népszabadság, 1979. június 27-30.)
- b) - A Statisztikai Szemle 1979. 1. jubileumi száma, amely csaknem kizárólag a KGST három évtizedes fejlődésével foglalkozik
- dr. Vékony Lajos: A termelési integráció jelene és jövője (Kossuth, 1977.)

- 30 éves a KGST (KSH, 1979. különkiadás, könyv-
alakban)
- Kissné, Pavelcsák Ágnes: A termelőerők és a
termelési viszonyok összhangjának egyes
kérdései a KGST-integrációban (Közgazda-
sági Szemle, 1979. 4. szám).

MUOSZ OKTATÁSI IGAZGATÓSÁG
BUDAPEST VI., Bajza u. 31.
Levélcim: Budapest, Pf. 615.
1374

A Z
ÚJSÁGÍRÓ ISKOLA
művelődéspolitikai szak

tematikája
programja
irodalomjegyzéke

III.
1979/80.

Budapest
1979.

Készült: 300 példányban
A kiadásért felelős:
A. MUOSZ Oktatási Igazgatóság vezetője

III/1. Általános szakpolitikai ismeretek

MÜVELŐDÉSPOLITIKAI ISMERETEK

1. Művelődéspolitikánk alapelvei, a szocialista műveltségmodell szerkezete, munka, életmód, művelődés

- A kultúra és a művelődéspolitika fogalma.
- A munka, a szabadidő és a művelődés kapcsolatrendszere.
- A szocialista műveltség szerkezete.
- Az MSZMP művelődéspolitikai irányelvei.
- A kulturális élet párt- és állami irányítása.

2. Tudománypolitikánk időszerű kérdései

- Az MSZMP tudománypolitikai irányelvei.
- A tudományos-technikai forradalom tartalma, a termelőerők fejlődésére kifejtett hatása és társadalmi hatásai, valamint a belőle adódó műveltségi követelmények.
- A tudományos kutatóbázis fejlesztése, a szelektív fejlesztés.
- A társadalomtudományi kutatások valóságfeltáró és ideológiai funkciója.
- Tudomány és politika.
- A kutatás szabadsága.

3. Oktatáspolitikai kérdések

- A közoktatás jelentősége társadalmunk fejlődésében.
- Az állami oktatás fejlesztésének fő feladatai, az oktatásügy korszerűsítése az MSZMP Központi Bizottságának határozata alapján.
- Az egyes iskolatípusok sajátos feladatai, az általános iskola és a szakmunkásképzés kiemelt fejlesztése.

- Az oktatás és a nevelés egysége.

4. A közművelődés kérdései

- A közművelődés fogalma.
- A közművelődés helye és szerepe a társadalomban.
- A közművelődés fejlesztésének fő feladatai az MSZMP Központi Bizottságának határozata alapján.
- A munkásosztály és az ifjuság művelődésének fontossága.
- A kulturális feltételek fejlesztése.
- A közművelődés össztársadalmi feladat.

5. Művészetpolitikánk időszerű kérdései

- A művészetek a szocialista társadalomban.
- Az MSZMP művészetpolitikája a Központi Bizottság 1958. évi művelődéspolitikai irányelvei alapján.
- Az alkotó műhelyek feladatai.
- Tűrés, tiltás, támogatás.
- A művészeti élet és a szövetségi politika.
- A művészi érthetőség követelménye.
- Az irodalom- és művészetkritika feladatai.

Irodalomjegyzék
az általános művelődéspolitikai ismeretekhez

ad. 1.

- Hermann István: Marx kulturafelfogása. Lenin koncepciója a kulturáról. (Szocialista közművelődés, Kossuth Könyvkiadó 1978. 35-46. old.)
- Szabolcsi Miklós: A művelődéspolitikai fogalma. (u.o. 283-2389. old.)
- Fukász György: Munka és művelődés (u.o. 7-24. old.)
- Fukász György: Szabadidő és művelődés (u.o. 57-82. old.)
- Köpeczi Béla: A társadalomtudományi műveltség elemei. (u.o. 171-177. old.)
- Kovács Géza: A tömegek és a politika (u.o. 230-235. old.)
- Fukász György: Általános műveltség és szakműveltség. (u.o. 236-248. old.)
- Poszler György: A társadalmi forradalom és a művészetek. A tudományos technikai forradalom következményei (u.o. 249-256. old.)
- Az MSZMP művelődési politikájának irányelvei (1958.)
Közművelődési kézikönyv. (Kossuth Könyvkiadó 1977. 9-22. old.)
- Herczeg Ferenc: A kulturális élet párt- és államirányítása. (Szocialista közművelődés, Kossuth Könyvkiadó 1978. 496-507. old.)
- Aczél György: Politika, művészet, alkotás. (Társadalmi Szemle, 1978. 8-9.sz./vagy A kor, amelyben élünk c. kötetben. (Kossuth Könyvkiadó 1979. 85-119. old.)

ad. 2.

- Az MSZMP Központi Bizottságának tudománypolitikai irányelvei (1969.) Művelődéspolitikai szöveggyűjtemény (83-117. old.)
- Aczél György: Tudománypolitikánk irányelveiről. Társadalomtudomány és tudománypolitika. Az Eszménk erejével c. kötetben (Kossuth Könyvkiadó 1970. 171-208. old.)

Gidai Erzsébet: A tudományos-technikai forradalom műveltségi követelményei. Kulturális kérdések (Az MSZMP tanfolyama, Kossuth Könyvkiadó 1979-1980. 63-81. old.)

Knopp András: Tudománypolitika. (Szocialista közművelődés, Kossuth Könyvkiadó, 1978. 386-407 old.)

ad. 3.

Az MSZMP Központi Bizottságának határozata az állami oktatás helyzetéről és fejlesztésének feladatairól (1972. Művelődéspolitikai szöveggyűjtemény 160-180. old.)

Koncz János: Oktatási rendszerünk a szocialista nevelés szolgálatában. Kulturális kérdések (Az MSZMP tanfolyama, Kossuth Könyvkiadó 1979-1980. 82-107. old.)

Polinszky Károly: Az általános iskola köznevelési rendszerünk alapja (Társadalmi Szemle, 1975. 1. sz.)

Kardos József - Kornidesz Mihály: Oktatáspolitikai. (Szocialista közművelődés, Kossuth Könyvkiadó 1978. 436-477. old.)

ad. 4.

Az MSZMP Központi Bizottságának határozata a közművelődés helyzetéről és fejlesztésének feladatairól. (1974. Közművelődési kézikönyv, Kossuth Könyvkiadó 1977. 49-61. old.)

Aczél György: Előadói beszéd az országos közművelődési aktiván. (u.o. 65-94. old.)

Hermann István: A közművelődés fogalma. (u.o. 257-264. old.)

Biró Vera: Közművelődéspolitikai. (Szocialista közművelődés, Kossuth Könyvkiadó 1978. 479-495. old.)

Rátki András: A szocialista közművelődés szerepe és feladatai. Kulturális kérdések. (Az MSZMP tanfolyama, Kossuth Könyvkiadó 1979-1980. 109-126. old.)

Óvári Miklós: Kulturális forradalmunk három évtizede. (Társadalmi Szemle, 1975. 2. sz.)

ad. 5.

Az MSZMP művelődési politikájának irányelvei (1958.

Közművelődési kézikönyv, Kossuth Könyvkiadó 1977.
9-22. old.)

Aczél György: Kulturális és ideológiai életünk néhány
időszerű kérdése. Eszménk erejével (Kossuth Könyv-
kiadó 1970. 40-55. old.)

Aczél György: Kulturális politikánk néhány kérdése (u. o.
60-66. old.)

Óvári Miklós: Művészeti életünk feladatai a XI. kongresz-
sus után. (Művelődéspolitikai szöveggyűjtemény 301-
314. old.)

Tóth Dezső: Művészetpolitika. (Szocialista közművelődés,
Kossuth Könyvkiadó, 1978. 408-435. old.)

Füleki József: A művészetek hivatása a szocialista tár-
sadalomban. Kulturális kérdések. (Az MSZMP tan-
folyama, Kossuth Könyvkiadó 1979-1980. 127-147.
old.)

III/2. Szakpolitikai ismeretek

MŰVELŐDÉSPOLITIKAI SZAK

1. A munka és a kultúra összefüggései

A munka és eszközrendszere; a munka kulturája; a munka primátusa a fejlődésben. A munka és a művészet eszközrendszerének azonosságai és a különbségek.

2. A művelődés intézményrendszere, a művelődési házak, a kulturális decentralizálás problémái

A tudomány, oktatás, közművelődés és művészet intézményeinek rendszere hazánkban. A művelődési házak hálózatának működtetése, fejlesztésének gondjai, a komplex programok. A vidéki kulturális központok kialakításának céljai, eredményei, gondjai.

3. Irodalompolitika

Az irodalmi élet mai jellemzői, az egyes műfajok problémái, stílusok, értékrendek, ideológiai kérdések.

4. Színházpolitika

A mai állapot jellemzői; szerkezeti problémák. Korszerűség tematikában, játékmódban, szemléletben; a színészek problémái; a rendezői színház és gyakorlata.

5. A filmművészet aktuális kérdései

Film és közönség a hetvenes években. Dokumentarizmus és egyéb irányzatok. A forgalmazás problémái. A külföldi és hazai elismerés.

6. A szabadidő és a sajtó

Orientálás, propaganda, hobbi, tanulás, művészetek. Mi a szabadidő, mi szabad belőle valóban? Speciális rovatok, ajánlás.

7. A tudomány a sajtóban

Hogyan "ír történelmet" a sajtó? A tudomány és a történelem külön mint témaforrás és szemléletmód a lapokban. Évfordulók. A tudományos kísérletek és a közölhetőség kérdései. Ki írjon a tudományról?

8. Az iskolaügy pedagógiai problémái a sajtóban

Támogatni az új törekvéseket; a kísérletek visszhangjának problémái. A pedagógus védettségének kérdései. A tanév hivatalos eseményei és valódi folyamatai. Szakszerűség.

9. Képzőművészeti kérdések

Szobrászat, grafika, festészet, alkalmazott művészetek helyzete. A közvélemény izlésének problémái. A menedzselés decentralizálásának gondjai.

10. Zeneművészet

A zeneoktatás eredményei, gondjai. A hivatásos zenekarok helyzete Magyarországon. A zenés színház kérdései.

11. A kritika aktuális problémái

Arányok és irányok. A művészetpolitika realizálásának eszköze, önállóság és elkötelezett ideológia, közvetítő szerep művek és közönség között.

12. A tömegszórakoztatás és a sajtó

A szórakoztatás mint igény, műfaji és nem műfaji problémák. A művészetek alkalmazott ágai. A velük való foglalkozás kötelességei és veszélyei.

13. A közművelődési sajtó

Sajátos laptípusok, rovatok. Az ismeretterjesztés, felnőttoktatás problémái a lapokban. Szakproblémák és a nagyközönség. Kampányok és hétköznapiak.

14. Az amatőr művészeti mozgalmak és a sajtó

Mi az amatőr? Célok tisztázása: közösségi élmény, aktiv tudatformálás, nyitott befogadók. Az élmezőny és a tömegek konfliktusa. A sajtóviasszhangok veszélyei.

15. A művelődés intézményrendszerének állami- és pártirányítása

A Kulturális Minisztérium ágazati felelőssége. A központi és a tanári irányítás mechanizmusa. A művészeti szövetségek helye és szerepe az irányításban, az oktatásban és az érdekvédelemben. A pártirányítás céljai, módszerei a kultura területén.

16. A televízió, a rádió és a sajtó

Az elektronikus tömegkommunikáció és művészetközvetítés problémái. A sajátos, utólagos kritikairás követelményei és következményei. Műsorpolitika vagy publicisztika? Az előzetesek és az értékrend.

17. Kulturális külkapcsolatok és a sajtó

Nincs két kulturális politika - külön hazai és külön külföldi. Az értékrendek azonossága. A viszonyosság problémái nyugaton. A sajtóviasszhangok aránytévészésének veszélyei. Kulturánk keleten, nyugaton, s mindezek sajtóbeli tükröztetése.

18. A művészetek és a közművelődés gazdasági kérdései

Tervezhetőség, hatékonyság, haszon a művészeti-közművelődési területen. Értékrendek és fogyasztói ár, dotáció, kulturális alap és elvonás. Giccsadó.

Irodalomjegyzék
a szakpolitikai ismeretekhez

- Marx-Engels: Művészetről, irodalomról c. kötetben:
A művészet keletkezése (35-39. old.) és A társadalmi munkamegosztás (40-54. old.) c. alfejezetek. (Kossuth Könyvkiadó 1966.)
- Lukács György: A társadalmi lét ontológiájáról c. művének II. kötetében A munka c. fejezet (9-133. old.). (Magvető Kiadó 1976.)
- Fukász György: A munka és a művelődés összefüggésének filozófiai problémái. (Művelődéspolitikai szöveggyűjtemény 57-69. old.)
- Lukács György: Az esztétikum sajátossága c. művének II. kötetében Az esztétikai mimézis határkérdései. A zene, Az építőművészet, Az iparművészet, A kert, A film c. fejezet 306-484. old. (Akadémiai Kiadó 1965.)
- Az MSZMP XI. kongresszusának jegyzőkönyve (Kossuth Könyvkiadó, 1975. 49-58., 97-104., 177-182., 193-223. old.)
- Kádár János: A szocializmus építésének néhány magyarországi tapasztalata (Béke és Szocializmus 1977. 1. sz.)
- Benke Valéria: Szocialista eszmeiség, művelődés, közösségi erkölcs (Társadalmi Szemle 1975. 4. sz.)
- Aczél György: Eszménk erejével c. kötetének (Kossuth Könyvkiadó, 1970.) az általános művelődéspolitikai ismeretekhez szóló irodalomjegyzékben nem szereplő cikkei és beszédei
- Irodalom és művészetkritikánk néhány kérdése. Az MSZMP KB mellett működő Kulturpolitikai Munkaközösség állásfoglalása (Művelődéspolitikai Szöveggyűjtemény, 1972. 282-300. old.)
- Aczél György: A szabadság rendjéért. Ideológiai és kulturális életünk időszerű kérdései (Kossuth Könyvkiadó, 1979.)

- Köpeczi Béla: A magyar kultúra harminc éve (1945-1975.)
(Második, átdolgozott, bővített kiadás. Kossuth Könyvkiadó, 1977.)
- Hermann István: A mai kultúra problémái c. kötet Szocialista társadalom és kultúra c. rész. (Kossuth Könyvkiadó, 1974. 275-409. old.)
- A realizmus az irodalomban c. kötetben Szerdahelyi István: Realizmus, pártosság, népiség c. tanulmány (Kossuth Könyvkiadó, 1979. 5-49. old.)
- Vitányi Iván: A "könnyű" műfaj (Kossuth Könyvkiadó, 1965.)
- Aradi Nóra: A katedrálistól az ipari formáig (Kossuth Könyvkiadó, 1967.)
- Nemes Károly: Realizmus és kísérletezés a filmművészetben (Kossuth Könyvkiadó, 1974.)
- Szerdahelyi István: A mindennapi élet esztétikája (Kossuth Könyvkiadó, 1974.)
- Cserés Miklós: Rádióesztétika (Kossuth Könyvkiadó, 1974.)
- Hermann István: Televízió, esztétika, kultúra (Kossuth Könyvkiadó, 1976.)
- Tóth Dezső: Mai irodalmunk - mai életünk (Művészetpolitikánk időszerű kérdései. Kossuth Könyvkiadó, 1977. 290-309. old.)
- Szabolcsi Miklós: Magyar irodalom, kritika, valóság (Társadalmi Szemle, 1978. 8-9. sz.)
- Szabolcsi Bence: A zenei köznyelv problémái (Esztétikai olvasókönyv. Kossuth Könyvkiadó, 1976. 540-554. old.)
- Ujfalussy József: A műfaj-kategória sorsa és jelentősége a zeneesztétikában (Esztétikai olvasókönyv. Kossuth Könyvkiadó, 1976. 594-608. old.)
- Sziládi János: Történelmi drámák - mai vigjátékok (Színház, 1977. 10. sz.)
- Hermann István: Szemléleti és stílusterkvések a mai magyar drámában (Alföld, 1977. 1. sz.)
- Zoltai Dénes: Gondolatok a művészetek rendszeréről (Esztétikai olvasókönyv. Kossuth Könyvkiadó, 1976. 609-631. old.)

- Bíró Vera: A közművelés mint társadalmi mozgalom és mint intézményes tevékenység (Szocialista Közművelődés, Kossuth Könyvkiadó, 1978. 525-561. old.)
- Bíró Livia: A kulturális csere és az "eszmék szabad áramlása" (Művelődéspolitikai szöveggyűjtemény, 141-159. old.)

Az irodalomjegyzékben megjelölteken kívül további hasznos tanulmányok és határozatok találhatók a MUOSZ kiadásában megjelent Művelődéspolitikai szöveggyűjteményben, ugyyszintén a Művészetpolitikánk időszerű kérdései c. kötetben. A Kossuth Könyvkiadó kiadásában még 1979-ben megjelenik A hetvenes évek magyar irodalmáról c. kötet, amely tanulmányokat, cikkeket, interjút tartalmaz.

79.586 — Interpress, Budapest

MUOSZ OKTATÁSI IGAZGATÓSÁG
BUDAPEST, VI., Bajza u. 31.
Levélcim: Budapest, Pf. 615.
1374

A Z
ÚJSÁGÍRÓ ISKOLA
laptördelő- és képszerkesztő szak
tematikája
programja
irodalomjegyzéke

II-III.
1979/80.

Budapest
1979.

Készült: 100 példányban
A kiadásért felelős:
A MUOSZ Oktatási Igazgatóság vezetője

Tartalomjegyzék

Tájékoztató	5
Tantárgy és óraterv.....	7
Órarend	8
II. Általános ujságírói ismeretek	9
1. Sajtóismeret	10
2. Tördeléspolitika	13
3. Közlésselmélet-szociológia	15
4. Sajtónyelv- és lapelemzés	17
5. Társadalomlélektan	21
6. Sajtótörténet	25
7. Sajtójogi ismeretek	27
8. Sajtóetika	29
9. Kép és kommunikáció	30
10. Művészettörténet	32
III. Általános szakmai ismeretek	33
1. Általános szakpolitikai ismeretek (ld. I. füzet, 51. old.)	
2. Laptördelési és képszerkesztői szakmai ismeretek	34

T Á J É K O Z T A T Ó
az Újságíró Iskola 1979/80. tanéve
laptördelő- és képszerkesztő szak
hallgatói számára

Az Újságíró Iskolán az oktatási idő öt hónap: a kilenc hetes féléveket két hét vizsgaidőszak követi. A szerkesztőségi minősítést a két félév közötti szerkesztőségi gyakorlat folyamán kell megszerezni. 1980. június végén csak azok tehetnek képesítő vizsgát, akik legalább megfelelő szerkesztőségi minősítést kaptak és tanulmányi kötelezettségeiknek eleget tettek.

Az 1979/80-as tanévben az alábbi szakokon indul képzés:

belpolitikai szak
külpolitikai szak
gazdaságpolitikai szak
művelődéspolitikai szak
laptördelő- és képszerkesztői szak
fotóriporter szak

A laptördelő- és képszerkesztői szak az alábbi időbeosztás szerint tanul:

B csoport (gazdaság- és művelődéspolitikai szak,
fotóriporter szak, laptördelő- és képszerkesztői szak)

I. félév: 1979. november 12-től
1980. január 25-ig
vizsgaidőszak:

1980. január 28-től
1980. február 9-ig

II. félév: 1980. március 31-től
1980. június 6-ig
vizsgaidőszak:

1980. június 9-től jun. 21-ig.

A tanulócsoporthok a második oktatási hét végén bizalmit választanak, a tanév folyamán a hallgatókat a bizalmi képviseli.

Az oktatás 8 órakor kezdődik, az előadásokon és osztályfoglalkozásokon a részvétel kötelező. A részvétel ellenőrzése a bizalmi feladata, a hiányzást minden esetben igazolni kell.

A képzésen való részvétellel kapcsolatos költségeket a munkaadók a munkaügyi miniszter 23/1974. /IX. 4. / valamint az ezt módosító 9/1978. /VIII. 15. /MüM számú rendelet figyelembevételével térítik meg.

Ideiglenes MUOSZ tagságért a MUOSZ nyilvántartási csoportjához kell fordulni. Akik még nem ideiglenes MUOSZ-tagok, a képzés idejére a MUOSZ székházába ideiglenes klubbelépőt kapnak.

A hallgatók használhatják az Oktatási Igazgatóság könyvtárát.

A Magyar Sajtó Háza a képzés idejére kedvezményes előfizetéses étkezést biztosít.

A MUOSZ Oktatási Igazgatóság igazgatója:

Dr. Ibos Ferenc (223-075)

Az Újságíró Iskola igazgatója:

Gerelyes Endréné (221-268)

A Tanulmányi Csoport vezetője:

Samarjai Tiborné (424-122)

A Tanulmányi Csoport munkatársai:

Csik Istvánné (424-122)

Delbl Rezsőné (424-122)

Budapest, 1979. szeptember

Tantárgy és óraterv:
az 1979/80-as tanévre

I. <u>Általános politikai ismeretek</u>		90 óra	
	I. félév	II. félév	
1. Általános politikai ismeretek	9x3	9x3	54 óra
2. Tájékoztatáspolitiká		9x2	18 óra
3. Aktuális politikai tájékoztató	9x1	9x1	18 óra
II. <u>Általános újságírói ismeretek</u>			
1. Sajtóismeret		9x2	18 óra
2. Tördeléspolitiká	9x3	9x3	54 óra
3. Közlésemélet-szociológia	9x2		18 óra
4. Sajtónyelv- és lapelemzés		9x2	18 óra
5. Társadalomlélektan	9x2		18 óra
6. Sajtótörténet		9x2	18 óra
7. Sajtójogi ismeretek		6x2	12 óra
8. Újságírói magatartás - sajtóetika		3x2	6 óra
9. Kép és kommunikáció		9x2	18 óra
10. Művészettörténet	9x2		18 óra
III. <u>Szakujságírói ismeretek</u>		342 óra	
1. Általános szakpolitikai ismeretek	9x2	9x2	36 óra
2. Laptördelő- és képszerkesztői szakmai ismeretek	9x18	9x16	306 óra

ÓRAREND
1979/80. tanév
I-II. félév

HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK
Általános politikai ismeretek (3 óra)	Aktuális politikai tájékoztató (1 óra)	I. félév: Sajtójog, sajtóetika II. félév: Sajtónyelv- és lap- elemzés (2 óra)	I. félév: Laptördelési ismeretek II. félév: Tájékoztatáspolitiká (2 óra)	Laptördelési ismeretek (5 óra)
	Általános szakpolitikai ismeretek (2 óra)			
I. félév: Társadalomlélektan II. félév: Sajtótörténet (2 óra)	Laptördelési ismeretek (2 óra)	Tördeléspolitiká (3 óra)	Laptördelési ismeretek (3 óra)	
Laptördelési ismeretek (2 óra)	Laptördelési ismeretek (2 óra)	I. félév: Közlélelmélet-szociológia II. félév: Sajtóismeret (2 óra)	I. félév: Művészettörténet II. félév: Kép- és kommunikáció (2 óra)	Laptördelési ismeretek (2 óra)

II.
Általános
újságírói
ismeretek

II/1. Sajtóismeret

A tantárgy oktatásának célja: Az újságírói munka, a szerkesztőségi tevékenység, a sajtóműfajok elvi, elemző és gyakorlati megismertetése. Az újságíró feladatainak, módszereinek megvitatása.

Óraszám: 18 óra.

Beszámolási kötelezettség: zárthelyi dolgozat.

A tantárgy anyaga a képesítő vizsga része!

1. Az újságírás sajátos jellege

A sajtó funkciójának kifejlődése. Viszonya a politikához, irodalomhoz, tudományhoz, közvéleményhez, a sajtó egyéb (járulékos) tevékenységéhez. Ellenséges és téves nézetek a sajtó szerepéről.

2. A műfajok, mint az újságírás legfontosabb formai kategóriái

Kialakulásuk és fejlődésük útja és indítékai. Viszonyuk a tartalomhoz, a külső formai elemekhez, a technikához stb. Ismeretük elsajátítható volta. A sajtóműfajok természetes rendszere.

3. Az információs műfajok

Az információ, mint az újságírás elsődleges anyaga. Az információ mennyiségének befolyása a hír- és információs műfajok formai elkülönülésére. Hiroidal, hirrovat, információ, hírcsokor, közlemény. A hírszolgálati irodák szerepe, anyaguk feldolgozása.

4. A tudósítás és a riport

A tudósító jelenlétének befolyása a műfajokra. Eseménytudósítás és fajtái. Tematikus tudósítás. A lead forma. A riport és az újságírói személyiség. Érzékeltes, én-hangnem, riporteri logika.

5. Az interju-műfajok
Kialakulásuk. A nyilatkozat követelményei. A közép-műfajú interju, a beszélgetés és a portré; az újság-író és az interjualany viszonya ezekben a műfajokban. A kritikai és a kollektív interju sajátosságai.
6. A publicisztika
A tény-információra épülő közvetlen agitációs szándék. A gondolati információ és a háttér információ. A véleménymondástól a mozgósításig. A hangnem demokratizmusa. A publicista-logika, az érvelés, a példák, az utalás szerepe. A meggyőződés és hatni akarás irodalmi kifejezése.
7. A cikk-műfajok
A klasszikus vezércikk, mint a lap zászlaja. A belső vezércikk, elemző-megvilágító-meggyőző funkciója. A belső cikkek, az elméleti cikkek, a cikkriport. Nyílt levél. Viták a lapban. A publicisztika érzékenysége a pszichikai, logikai és formai hibákra.
8. A kommentáló és a kritikai műfajok
A háttérinformáció kiemelkedő szerepe. A hirmagyarázat, jegyzet, kommentárcikk. A glossza. A művészeti kritikák: a recenzió, a műkritika, az áttekintő - művészetpolitikai-kritika.
9. A sajtóban használatos járulékos és összefoglaló műfajok
Irodalmi műfajok a sajtóban, kölcsönös viszonyuk. A folytatólagos regény, novella, szatíra, karcolat. Az irodalmi lapok. A tudományos és ismeretterjesztő anyagok a sajtóban - az ismertető és tanácsadó műfajok. - A közlés helyének szerepe a műfaji megjelenésre. A tárca, a hírfej, az entre-fillet.

Irodalom:

Gombó Pál: Bevezetés a sajtóismeretbe Bp. MUOSZ
1977.

Gyakorlati ujságírás I. Bp. MUOSZ 1972.

Gyakorlati ujságírás II. Bp. MUOSZ 1975.

II/2. Tördeléspolitika

A tantárgy oktatásának célja: A laptördeléshez szükséges korszerű politikai szemlélet naprakész igényének kialakítása, szükségességének tudatosítása a hallgatókban. A tartalom és forma összefüggéseinek felismertetése és alkalmazása.

Óraszám: 54 óra

Beszámolási kötelezettség: A képesítő vizsga része!

1. A napilap - mint koncepció -. Az ujság formája, tördelési cimdási technikája, rovatainak elhelyezése, közlési arányai, következetes vagy változó tördelése egyuttal a lap képviselte szemlélet közvetítése. Hazai és külföldi példák által dokumentált elemzés.
2. Hetilap és folyóirat modellvizsgálata az előbbiek szerint.
3. Gyakorlat.
4. A kép- és tördelőszerkesztő szerepe e típusok kialakításában.
5. A tördelő- és képszerkesztő esztétikai - politikai befolyása a lapszerkesztésben, a bármilyen típusu lap arculatának kialakításában. Alkalmazkodás és önállóság. (Gyakorlati, ismert példák vizsgálata szerint.)
6. Gyakorlat.
7. Milyen formákban jelentkeznek - vagy jelentkezhet - a tördelő- és képszerkesztő személyes felelőssége, tevékenységét meghatározó ideológiai, esztétikai felkészültsége.

8. A tördelő, képszerkesztő funkciója, helye (rangja, szerepe) a szerkesztőségi közös munkában. (Jogok, lehetőségek és köteleességek.)
9. Kell-e "olvasnia" a tördelőnek?
10. Az első félév vitáinak, addig esetleg nem tisztázott kérdéseinek megbeszélése.
11. Modell-tanulmány. (Napi-, hetilapok és folyóiratok eddig elkészült kísérleti példányainak nem formai, de politikai megvitatása.)
12. Gyakorlat.
13. A hazai és külföldi sajtó irányított voltának formai következményei.
14. Miként befolyásolja a tördelést, képszerkesztést a mai tömegkommunikációs gyakorlat - az alkalmazott formákban, az érvényes esztétikai ismeretek, s a politikai látásmód birtokában. (Az arányok politikai jelentőségének, a tipográfiai és képszerkesztési lehetőségek ismerete szerint.)
15. Gyakorlat.
16. Gyakorlat.
17. Gyakorlat.
18. Összefoglalás - hangsúlyában a kép- és tördelőszerkesztő "partnerszerepe", érett formájában: önállósága. (Laptípusok szerint változó jelentőséggel.)

II/3. Közlésselmélet-szociológia

A tantárgy oktatásának célja: A hallgatók tömegkommunikációs ismereteinek megalapozása, illetve a meglévő ismeretek szociológiai és szociálpszichológiai szempontu rendszerezése. A közlésselmélet és a tájékoztatáspolitikai kapcsolata.

Óraszám: 18 óra

Beszámolási kötelezettség: Záróvizsga dolgozat.

1. A tömegkommunikáció helye a társadalom kommunikációs rendszerében
A kommunikáció történeti fejlődése, a tömegkommunikáció fogalma, a lenini propagandaelmélet, a szocialista és tőkés társadalmak tömegkommunikációs rendszerei közötti különbség.
2. Tömegkommunikáció és a társadalmi rétegződés
A társadalmi rétegződés és a tömegkommunikációs eszközhasználat kapcsolata, információ-szükséglet és tömegkultúra.
3. A tömegkommunikáció és a felnőtté válás folyamata
4. Gyakorlat
5. Gyakorlat (a vizsgatémák megbeszélése).
6. A tömegkommunikáció a vélemények világában
A közvélemény fogalma, építőelemei és rétegződése, a tömegkommunikáció és a közvélemény kapcsolata, az információ-terjedés modelljei.
7. Tömegkommunikáció és közművelődés
A tömegkommunikáció helye a kultúra-közvetítés

rendszerében. Izlésformáló hatás, életmód-modellek. Mindennapi értékek világa a tömegkommunikációban. Az életmód kommunikációs befolyásolhatóságának kérdései. A tömegkommunikáció és a hagyományos kulturaközvetítők versenye, illetve együttműködése.

8. Gyakorlat.

9. Gyakorlat.

Kötelező irodalom:

Szöveggyűjtemény a tömegpolitikai munkát irányítók módszertani tanfolyamához (Bp. Kossuth, 1976.)

Az információtól a közéletig (Bp. Kossuth, 1973.)

Tömegkommunikációs és közművelődési eszközök használata (Bp. 1979. Tömegkommunikációs Kutatóközpont)

Közlésselméleti előadások (Bp. Tankönyvkiadó, 1978.)

A szociológia ágazatai (Bp. Kossuth, 1975.)

Település. Városiadás. Az emberi kommunikáció. (Minerva Nagy Képes Enciklopédia, Bp. 1975. Minerva)

K. Nordenstreng: Közlésselmélet (MUOSZ, Tömegkommunikációs Kutatóközpont, Bp. 1979.)

II/4. Sajtónyelv és lapelemzés

A tantárgy oktatásának célja: Nyelvhelyesség és nyelvi tisztaság, a fogalmazási és írókészség fejlesztése. A sajtóban leggyakrabban előforduló hibák és elkerülésük.

Óraszám: 27 óra.

Beszámolási kötelezettség: gyakorlati jegy.

- 1a) Nyelvünk mai állapota. - A nyelvművelés fogalma és normája; nyelvművelésünk alapelvei. - A stílus megjelenése; a stílusmeghatározó tényezők; a stílusrétegek. - Helyesírásunk alapelvei, fontosabb részrendszerei.
- b) Sajtónk nyelvének mai állapota a nyelvhelyesség, stílus és helyesírás szempontjából.
- 2a) A magyar szókincs nagysága és rétegei. Az irodalmi nyelven kívüli rétegek hatása az irodalmi nyelvre, jelentkezésük a sajtó nyelvében. - A bürokratikus zsargon hibái, szavak agyonhasználása és értéktelenedése. Bonyolult szerkezetek; a hangsúly és hanglejtés hibái.
- b) Az idegen szavak. A szókölcsönzés mint állandó folyamat; jövevényszó és idegen szó; a puristák és az idegen szók használatának védelmezői; mai állásunk az idegen szavak használatában.
- 3a) A szavak jelentésének néhány kérdése. Az azonos alaku, a hasonló hangzású, a több értelmű és a rokon értelmű szavak. - A szóképek és a képzavarok.
- b) A frazeológiai kapcsolatok három típusa: nyelvtani kötöttség (állandó határozók), fogalomköri kötöttség és szorosabb értelemben vett frazeológiai kötöttség.

- 4a) A szófajok nyelvhelyessége és stilisztikája. - Az ige és ragozása (az ikes ragozás; az alanyi és a tárgyas ragozás; szenvedő ragozás - szenvedő szerkezet; a visszahatás kifejezései; stb.). - Az igenevek helyes használata.
- b) A névelő szerepe a mondat szerkesztésben: a határozott és a határozatlan névelő használatának szabályai; ingadozások a névelő használatában. - A személyes és a vonatkozó névmás használatának tipikus hibái; a névmások használata a stílus szempontjából.
- 5a) A szóalkotás módjai és hibái (képzett szók, összetett szók, mozaikszók). Az összetett szavak írásának főbb elvei.
- b) A mondatok: egyszerű és összetett, mellérendelt és alárendelt mondatok. A mondat értékű közlések. A mondatfajták (kijelentő, kérdő, felszólító mondatok) szerepe a stílusban. Alak és tartalom ellentmondása a mondatfajták használatában.
- 6a) Az állítmány és az alany egyeztetése. Az egyeztetés főbb típusai: egy alany, több alany (egyes és többes számú alanyok), különböző személyű alanyok esetén; a számbeli egyeztetés főbb kivételei.
- b) A határozók. A belviszonnyal kapcsolatos esetek: színházi előadás, a foglalkozás, a tartózkodás helyének megjelölése; az állandó határozók; a határozóragok és a névutók helyes használata; a hátravetett jelzői határozó.
- 7a) A jelzős szerkezetek. A tulajdonságjelző és stílus-élénkítő szerepe. - A számjelző. - A birtokos jelző ragjának használatában előforduló gyakoribb mondat szerkesztési problémák.

- b) Kötőszók és rámutató szók az összetett mondatokban; Az alárendelő kötőszók használatának tipikus hibái. Vonatkozó mondatok használata mellérendelt összetett mondatok helyett.
- 8a) Mondatszerkesztés, szórend. Bővitményekkel és ige-
neves szerkezetekkel zsufolt mondatok fellazítása;
terjengős fogalmazású mondatok tömörítése; az igei
és a névszói stílus; a közbevetések megszerkesz-
tettsége; stb. A magyar szórend főbb szabályai.
- b) Szövegszerkesztés. A mondat mint a szöveg alap-
egysége; kapcsolatteremtés a szövegegységek között.
A szöveg tagolása; a bekezdésnyi szöveg szerkesz-
tése.
- 9a) A publicisztikai műfajok sajátos stílusigényei; az
egy-
es műfajokban a legnagyobb hatásfokkal alkal-
mazható és alkalmazandó nyelvi eszközök.
- b) Hogyan döntsünk nyelvhelyességi és stílisztikai kér-
désekből? Nyelv, újságírás és újságírók.

Módszertani útmutató:

Valamennyi foglalkozásnak újságcikkek elemzése áll a középpontjában. A cikkek elemzése komplex módon történik: műfajuk, szerkezetük, mondat szerkesztésük, valamint a bennük előforduló alaktani, szókincsbeli, jelen-
téstani és helyesírási problémák szerint. A komplex elemzésekhez minden alkalommal egy-egy téma rövid megbeszélése társul.

Kötelező irodalom:

Bencédy József: A sajtó nyelve. (MUOSZ 1977.)

Bencédy-Fábián-Rácz-Vencsovné: A mai magyar nyelv.
(Tankönyvkiadó, 1974.)

Fábián-Szathmári-Terestyéni: A magyar stilisztika váz-
lata. (Tankönyvkiadó, 1958.)

Bencédy József: Nyelvhelyesség és stílus (gyakorlatok).
Tankönyvkiadó, Bp. 1978.

II/5. Társadalomlélektan

A tantárgy oktatásának célja: Bemutatja mindazokat a pszichológiai és szociálpszichológiai törvényszerűségeket, amelyek az ujságírói tevékenységet hatékonyabbá tehetik és feltárja az emberi kapcsolatok pszichológiai sajátosságait.

Óraszám: 18 óra

Beszámolási kötelezettség: zárthelyi dolgozat.

1. Pszichológiai és szociálpszichológiai alapfogalmak
Személyiség, képesség, tevékenység. A képességek különböző megnyilvánulásai különös tekintettel a kommunikációs képességekre és a gondolkodásra. Megismerés és cselekvés. Befogadás, megtartás és gondolkodás. A kreatív gondolkodás értelmezése. Viselkedés és magatartás. Tevékenység és teljesítmény.
2. A tevékenység végrehajtásának pszichológiai törvényszerűségei
Lewin mező-elmélete. A tevékenységek megkezdésének pszichológiai feltételei. Az akadályok hatása a tevékenységek lefolyására. A frusztráció. Felsőlitó jelleg. Igényszinvonal. Siker és sikertelenség, kudarc. Telítődés. Monotónia hatása.
3. Az emberi tényező értelmezése. A csoportdinamika alaptörvényei
Az emberi tényező szubjektivitása és objektivitása. Az emberi tényező figyelembevétel nélkül minden esetben előnyös mind az egyénre, mind a társadalomra. A csoporton belüli egyénre, az egyéni viselkedésre és teljesítményre vonatkozó kísérletek.

Megfigyelés és kísérlet útján feltárt törvényszerűségek. Az emberi együttesben működő vonzások és taszítások egzakt mérésére irányuló kísérletek. A csoport légkörének kísérleti vizsgálata. Az interakciók szerkezete.

4. Attitűd. Beállítódás. Irányulás. Motiváció. Szerep fogalma a szociálpszichológiában

Az attitűdök, beállítódások és irányulások fogalmainak tisztázása. Az attitűdök és a személyek közti kapcsolatok. Az attitűdök szerepe a felfogásban. Motivációs modellek. Az attitűdök és a motivációk szerepe a tevékenységek végrehajtásában. Az attitűdök és a magatartás predikciója. Attitűd-megváltozások feltételei. A személyiség és értékorientáció. A szerep fogalmának meghatározása. Szerepviselkedés. Szerepelvárások. Szerepkonfliktus. Szereptanulás.

5. Személyekről alkotott benyomások pszichológiája

Az interperszonális percepció, vagyis az emberek felfogása egymásról, függ a szociális interakciótól. A szociális interakciók típusai. A személy tulajdonságainak megállapítása és az összkép összefüggése. A sztereotípiák szerepe a személy egészének megítélésében. A tulajdonságok kölcsönhatása. Centrális és perifériális tulajdonságok szerepe. Magatartás ellentmondások esetén.

6. Az előítélet. Projekció. Vélemények születése, befogadása és változása

Az előítéletek fajtái. A sztereotíp gondolkodásmód. Diszkrimináció. Etnikai előítéletek. Az etnocentrizmus. Az előítéletek társadalomfejlesztést akadályozó szerepe. Az előítéletek és az érzelmek. Véleményváltozás feltételei.

7. A kommunikáció pszichológiai tényezői

A kommunikációs képességek hatékonyságának növe-

lése korszerű eszközökkel. A közlő, a befogadó, a közlemény és a közlés eszköze. A tömegkommunikáció pozitív és negatív hatása a befogadó személyiségére. Tömegkommunikáció és társadalmi normák. A tömegkommunikációs hatások növelésének lehetőségei. A kommunikáció nem-verbális formái.

8. Meggyőzés és meggyőződés kialakítása élőlőszóval
Szociális befolyásolás élőlőszóval. Az élőlőszóval való közlés pszichológiai sajátosságai. Felfogásbeli problémák. Az önsebesség hátrányai. Véleményváltozás élőlőszó hatására. Közlés, meggyőzés és meggyőződés. A közléssel szemben megnyilvánuló ellenállás. A meggyőződés kialakításának személyi feltételei. A meggyőzés egyéni és csoportos formái.
9. A meggyőzés és meggyőződés kialakítása nyomtatott szöveg segítségével
A hallás útján és az olvasás útján történő felfogás, megtartás és gondolkodás segítségével történő feldolgozás egybevetése. Az ujságolvasás, mint a politikai és kulturális nevelés egyik eszköze. Az ujsághírek hatáskiváltásának feltételei. Direkt és indirekt eljárások. Hatásvizsgálatokról.

Irodalom:

- Grusin B. A.: A vélemények világa. A közvélemény-kutatás metodológiai problémái. Gondolat Kiadó, 1971.
- Halász László, Hunyadi György és Marton L. Magda (szerk.): Az attitűd pszichológiai kutatásának kérdései. Akadémiai Kiadó, 1979.
- Hernádi Miklós: Közhelyszótár. Gondolat Kiadó, 1976.
- Hunyadi György (szerk.): Szociálpszichológia. Gondolat Kiadó, 1973.

- Lénárd Ferenc: A problémamegoldó gondolkodás. 4. átdolg. kiadás. Akadémiai Kiadó, 1978.
- Máté György: Közhely, frázis, sablon. Magyar Sajtó, 1977. 7. sz.
- Pataki Ferenc (szerk): Csoportlélektan. Gondolat Kiadó, 1969.
- Szulczezewski, Michal: A politikai propaganda. Kossuth Kiadó, 1974.
- Az agitáció időszerű kérdései, Kossuth Kiadó, 1977.
- Az agitáció elméleti-politikai-módszertani kérdései.
A Politikai Vitakör Kiskönyvtára, 4. 1978. Kossuth Kiadó.

II/6. Sajtótörténet

A tantárgy oktatásának célja: Áttekintést nyújt a magyar sajtó társadalmi-politikai fejlődéséről.

Óraszám: 36 óra.

Beszámolási kötelezettség: szóbeli vizsga.

I. félév

1. Bevezető előadás a sajtótörténet tárgyáról, világnézeti alapjairól, módszertanáról. Az egyetemes sajtótörténet vázlata. Az iskolai sajtótörténeti oktatás problémáiról: gyakorlati jegy, szövegelemzési szemináriumok, vizsgafeltételek.
2. A magyar sajtó kezdetei; reformkor és sajtó, a szabadságharc sajtója; az önkényuralom és a polgári sajtó 1867-ig.
3. A polgári sajtó a századfordulóig; a 48-as és 67-es gondolat sajtója; a munkásmozgalmi sajtó kezdetei.
4. A magyar sajtó a századfordulótól 1918 őszéig; a bulvársajtó kialakulása; a párt sajtó megjelenése; világháború és sajtó.
5. A forradalmak korszakának sajtója.
6. Az ellenforradalmi rendszer kormányainak sajtóirányítása.
7. A magyarországi és emigrációs sajtó 1919-1939.
8. A második világháború korszakának sajtója.

9. A felszabadulás utáni magyar sajtó 1945-1948.

Irodalom:

Marx-Engels-Lenin: A sajtóról. Bp. 1974.

József Farkas: A magyar sajtótörténet irodalmának válogatott bibliográfiája. Bp. 1972. MUOSZ

Csurdi-Fenyő-Márkus-Mucsi: A magyar sajtó története. Tankönyvkiadó, Bp. 1977.

Bálint György: A toronyőr visszapillant. I-II. Bp. 1966.

Dersi Tamás: Századvégi üzenet. Bp. 1973.

Márkus-Vásárhelyi: Az ellenforradalmi rendszer baloldali sajtójáról. I-II. Bp. 1975.

Márkus-Szinai-Vásárhelyi: Nem engedélyezem. Bp. 1975.

Máté György: Új március hírnöke Bp. 1975.

Máté György: A magyar sajtó a felszabadulás után. Bp. 1977.

Timár Ede: Igaz eszmék erejével. Bp. 1976.

A magyar sajtó története I. 1705-1848. (Akadémiai Kiadó, MUOSZ, Bp. 1979.)

II/7. Sajtójogi ismeretek

A tantárgy oktatásának célja: A sajtójoggal kapcsolatos néhány elméleti és a gyakorlatban is szabályozott és kialakult alapelv, rendelkezés, ismertetés megvitatása.

Óraszám: 12 óra.

Beszámolási kötelezettség: a képesítő vizsga része!

1. Általános jogi ismeretek - sajtóigazgatás: állam és jog
Államszervezetünk felépítése. Szocialista jogrendszer. A sajtójog helye és szerepe. Alapvető jogi fogalmak. Sajtóigazgatás, alapfogalmak. Engedélyezés. Nyomdai szabályok. Szabálysértések.
2. Sajtóhelyreigazítás
A helyreigazítás alanyai. Önkéntes helyreigazítás. Eljárási szabályok.
3. Sajtóbűncselekmények. Személyiségi jogok védelme
Büntetőjogi alapfogalmak. Sajtó útján elkövetett bűncselekmények. Sajtórágalmazás, becsületsértés. Sajtótévtségek. Személyiségi jogi kérdések. Személyiségi jogi kérdések. Személyiségi jogok. E jogok megsértése. Eljárási szabályok.
4. Szerzői jogi kérdések
A szerző joga. Felhasználási jogok. Díjazás kérdései. (Konzultáció.)

Kötelező irodalom:

Dr. Szegő Tamás: Sajtójogi ismeretek. (Bp. MUOSZ, 1977.)

Dr. Dér Ferenc: Sajtójogi ismeretek. (Bp. Tankönyvkiadó, 1967.)

Dr. Szegő Tamás: A sajtóhelyreigazítási perek 1973-75. (Magyar Sajtó, 1976. 4. sz.)

Ajánlott irodalom:

Polgári Perrendtartás XXI. fejezet a sajtóhelyreigazítási eljárásról.

34/1975. (XII.10.) MT sz. rendelet az időszaki lapok engedélyezéséről és terjesztéséről.

A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyve (1978. évi IV. törvény) 148., 177., 189., 180., 182., 255., 269. és 270. §-ai.

A Magyar Népköztársaság Polgári Törvénykönyve (VII. fejezete a személyhez fűződő jogokról és a sajtóhelyreigazításról).

Az 1969. évi III. törvény a szerzői jogról és az ennek végrehajtására kiadott 9/1969. (XII. 29. Korm. sz. rendelet).

19/1979. (V.11.) MT sz. rendelet 29. §-a a sajtóhelyreigazítási kötelezettség megszegéséről.

II/8. Újságírói magatartás - sajtóetika

A tantárgy oktatásának célja: A sajtóetikával kapcsolatos alapvető elméleti és gyakorlati kérdésének ismertetése, megvitatása.

Óraszám: 6 óra.

1. Etika és elkötelezettség

A sajtóetika és a szocialista erkölcs alapvető normái. Sajtómorál a polgári sajtóban. Az újságíró magánélete, közéletisége. Az etikai normák és az érdekviszonyok - kapcsolatok.

2. A sajtó hitelességének követelményei

Az újságíró felelőssége, magatartása, közéletisége. Helyes magatartás az információ szerzésnél, feldolgozásnál. Az újságíró hitele, megbecsültsége, esetleges védelme.

3. Etikai vétiségek

Gondatlanság, felelőtlenség, hitelrontás. A plágium különböző formái. A korrupció nyitabb és burkoltabb formákban. A visszaélések, privatizálás, visszaélés az információval. Informáltság, jólértesültség és fecsegés. Reklámpropaganda és burkolt formái. Az újságíró hitele, példaadó, elvszerű magatartás. A hallgatók által felvetett etikai problémák vitatása mindhárom témakörben.

Kötelező irodalom:

Eck Gyula: Újságíró etika a gyakorlatban (Bp. MUOSZ, 1977.)

Etikai kódex (MUOSZ különnyomat.)

Fodor Gábor: Újságírás és etika (Bp. Tankönyvkiadó, 1971.)

Dr. Garam József: Reklám, Sajtó, Társadalom, Magyar Sajtó: 1978/4-5. sz.

II/9. Kép és kommunikáció
(Bevezetés a vizualitás esztétikájába)

A tantárgy oktatásának célja: A szemiotika és a klasszikus művészetelméleti megközelítések együttes alkalmazásával bemutatni a mass media-képtípusok értelmezési és értékelési rendszerét.

Óraszám: 18 óra.

Beszámolási kötelezettség: szóbeli vizsga.

1. A művészet klasszikus megközelítései: a művészet-történet és az esztétika.
2. A modern művészettudományi megközelítések: művészetpszichológia és művészetszociológia.
3. A művészetszemiotika.
4. A fotó nyelve és műfajai.
5. A művészi fotó: fotótechnika és fotóstílus.
6. A dokumentumfotó: a fotó logikája és grammatikája.
7. A reklámfotó: a fotó retorikája.
8. A fotó és kontextusai: a sajtófotó tipológiája.
9. A képalkotó ember: a modern képkultúra szociológiája.

(A beszámolási kötelezettség alapja a készülő tankönyv lesz.)

Irodalom:

Almásy Pál: Képirás-Sajtófotó. MUOSZ Oktatási Igazgatóság, 1979.

II/10. Művészettörténet

A tantárgy oktatásának célja: Az egyetemes emberi kultúra jellegzetes alkotásainak bemutatásával és a funkcionális, a téralkotástól a környezet esztétikai formálásáig terjedő rendszerezésben felvázolt fejlődéssel értelmezni a művészeteket.

Óraszám: 18 óra

Beszámolási kötelezettség: szóbeli vizsga

1. A tájalakítás és az urbanisztika
2. Az építészeti alkotás
3. A plasztikai alkotások
4. Tárgyformálás - iparművészet
5. A képalkotó művészetek I. (grafikai képalkotás)
6. A képalkotó művészetek II. (festői képalkotás)
7. A képalkotó művészetek III. (fotó-képalkotás)
8. A modern művészet szintézistörekvései
9. A "mass media" és a design

III.
Szakújságírói
ismeretek

III/2. Laptördelési és képszerkesztő szakmai ismeretek

A tantárgy oktatásának célja: A laptervezés és képszerkesztés munkájának megismerése. A munkához szükséges nyomdatechnikai ismeretek megszerzése. A tervezést megelőző számítások, szakmai fogások és módszerek elsajátítása. A tervezés esztétikai és rajztechnikai ismereteinek tanulása és gyakorlása.

Óraszám: 306 óra

Beszámolási kötelezettség: írásbeli és szóbeli vizsga az első és második félév végén.

A második félévi írásbeli dolgozat a képesítő vizsga írásbeli dolgozatának felel meg.

1. Betűismeret: családok, típusok, változatok. Felismerés. Az alkalmazás lehetőségei. A betű a sajtóban. Szövegbetű és cimbetű.

A tipográfiai pontrendszer. Betűnagyságok. Elnevezések. A tipométer használata. Kéziratszámítás. A szövegterjedelem kiszámítása. Tipográfiai számítások. A nyomdai "n".

2. Laptükör. Méretek. Papírnagyságok. A tükör megszerkesztése. Jelölések rendszere a tükörlapon. A jelölések gyakorlása.

A nyomdászat története. Nyomdai ólomanyagok. Térzők, négyzetek, ürpótlók. Méretek. Az anyagok felhasználása.

3. A magasnyomás elmélete. Nyomógépek. Ujságyomás magasnyomó gépeken. Klisékészítés. Vonalas, tónusos klisék. A rácsfelbontás elmélete.

Magasnyomóüzemi gépek. Eszközök. Berendezések. Linotype szedőgép. Gyorsszedőgépek. Szalagvezérlésű szedőgépek.

4. A képeslap-tervezés alapjai. Egyszerű elrendelések. Szöveg-kép viszony. Egyszerű címek tipográfiája.

A napilap-tervezés alapjai. Rovatok. Arányok. Az oldalak rendszere. Az oldal felosztása. Helyérték.

5. Mélynyomás. Ofszetnyomás. Bevezetés a két nyomási eljárás alapjaiba. Nyomdai fényképezés. Scannerek. Montirozás. Egyezések és különbségek.

Szerkesztőségi munka. MTI. Telex. Telefoto. Hangrögzítés. Elektronikus berendezések. Display. Új szerkesztőségi eljárások. Képernyős szerkesztés.

6. Ofszetnyomás. Ofszetnyomású napilap. Nyomdai berendezések. Fényképezés. Montirozás. Az ofszetnyomású technika visszahatása a szerkesztőségi munkára.

Napilap oldalpárok. Az oldalpárok összefüggései. Képelrendezések. Címelhelyezések. Összhang. Hibák a tervezésben.

7. Arányosság. Ellentétesség. Esztétikai kategóriák a tervezésben. Egyforma, arányos, ellentétes. Gyakorlás.

Napilaptípusok. Központi, Megyei, Bulvárlap, Képes napilap. Jellegzetességek. Különbözőségek.

8. Fotóismeret. A fotóinformáció kategóriái. Az informatív, az egzotikus, a retorikus, a művészfotók stb. A fotók nyomási alkalmassága.

Címszerkesztés a napilapban. Az irodalmi és a technikai címszerkesztés. Címek és címrendszerek.

9. A képszerkesztő munkája. Kép-terv. Egy cikk képanyagának megtervezése. Képszolgálati irodák. Archivum. Szerkesztőségi fotóanyag. Megbízás, szervezés.

A napilap elemrendszere. Szövegszámítások elemrendszerben. Címbeosztások, betűméretek elemrendszerben.

10. A ritmus és az egyensúly. Ritmushatások, képelrendezés és szövegrendezés területén. Az egyensúly kialakítása.

Szöveges hetilap. Tördelési jellegzetességek. Tartalmi és formai kérdések. Méret, oldalszám. Magas vagy ofszet nyomás.

11. Látogatás egy képeslap szerkesztőségében. A szerkesztőség munkamódszere. A laptervezés és a szövegszerkesztés együttes munkája.

Bulvár lap. Szerkesztési és tördelési szokások. A bulvár-jelleg kialakítása.

12. A színes mélynyomás. Szinbontás. Eredeti film. Hagyományos és Scanner bontás.

Látogatás egy napilap szerkesztőségében. A szerkesztés munkája. A tördelés előkészületei. A napilap tördelése és ellenőrzése.

13. Színes ofszet lap tervezése és készítése. A tervezés a lap technikai kivitelezésének ismeretében. Rajzok, képek alkalmassága. Az eljárás végigkísérése.

A tördelőszerkesztő részvétele a szerkesztésben.
Tervkészítés. Előkészítő értekezlet. Lapindító értekezlet. Javaslatok. Kiviteli megoldások.

14. A szocialista és más képeslapok, magazinok elemzése. Merre tart a laptipográfia? Az új berendezések okozta stílusváltozások. A hirdetések hatása az újságtipográfiára.

Színes képes hetilap. Címlap és belső oldal tervezése. A hetilap-jelleg kialakítása.

15. Címfényszedő rendszerek. Munka a címfényszedő gépeken. Méret és nagyítási rendszerek. Szélesítés, keskenyítés. Tónusok. Tangirol.

A napilap a szöveg-fényszedő gépeken. Különböző rendszerek. Gazdaságosság. Korrektura lehetőségek szedés közben és a kész filmen vagy papíron.

16. Képeslap-makett készítése. A hibamentes anyag összegyűjtése. A képanyag bromkópiája. Negatív, vagy pozitív kópiák. A rajzolt tükör és a makett. Makett fényszedésről.

A szerkesztőségi elektronikus berendezések. Különböző, hazánkban is megvalósítható rendszerek. Display rendszerek. Kiírások, fotók. Display-korrektúra. Teljesen elkészített cikkek továbbítása.

17. Nyomdaüzemi elektronikus berendezések. Elektronikus kapcsolat a szerkesztőséggel. Új tördelési módok. A lapkészítés teljes reformja.

Szerkesztőségi és nyomda-hibák. Ellenőrizni. Ész-
revenni. Kijavítani. A hibák csökkentése, megszün-
tetése.

18. A vizsgamunka elkészítése.

Kötelező irodalom:

Radics-Ritter: Laptervezés - Tipográfia (Bp. MUOSZ
1976.)

Nyomdaipari Encyklopédia

MŰOSZ OKTATÁSI IGAZGATÓSÁG
BUDAPEST VI., Bajza u. 31.
Levélcim: Budapest Pf. 615.
1374

AZ
ÚJSÁGÍRÓ ISKOLA
fotóriporter szakának
tematikája
programja
irodalomjegyzéke

II-III.
1979/80.

Budapest
1979.

Készült: 100 példányban
A kiadásért felelős:
A MUOSZ Oktatási Igazgatóság vezetője

Tartalomjegyzék

Tájékoztató	5
Tantárgy és óraterv	7
Órarend	8
II. Általános ujságírói ismeretek	9
1. Sajtóismeret	10
2. Sajtótörténet	13
3. Közlésemélet	15
4. Sajtónyelv- és lapelemzés	17
5. Társadalomlélektan	21
6. Sajtójog - sajtóetika - Protokoll	25
7. Művészettörténet	28
8. Tördelési ismeretek	29
9. Kép és kommunikáció	31
III. Szakmai ismeretek	33
1. Általános szakpolitikai ismeretek (ld. I. füzet 51. o.)	
2. Fotóműfajismeret	34
3. Fotótörténet	36
4. Általános fotóriporteri ismeretek	38
5. Fotótechnika-elmélet	39
6. Műtermi fotózás	41
7. Studiófoglalkozás	

T Á J É K O Z T A T Ó
az Újságíró Iskola 1979/80. tanéve fotóriporteri
szak hallgatói számára

Az Újságíró Iskolán az oktatási idő öt hónap; a kilenc hetes féléveket két hét vizsgaidőszak követi. A szerkesztőségi minősítést a két félév közötti szerkesztőségi gyakorlat folyamán kell megszerezni. 1980. június végén csak azok tehetnek képesítő vizsgát, akik legalább megfelelő szerkesztőségi minősítést kaptak és tanulmányi kötelezettségeiknek eleget tettek.

Az 1979/80-as tanévben az alábbi szakokon indul képzés:

belpolitikai szak
külpolitikai szak
gazdaságpolitikai szak
művelődéspolitikai szak
laptördelő- és képszerkesztői szak
fotóriporteri szak

A fotóriporteri szak az alábbi időbeosztás szerint tanul:

B csoport (gazdaság- és művelődéspolitikai szak, fotóriporteri szak, laptördelő- és képszerkesztői szak)

I. félév: 1979. november 12-től
1980. január 25-ig
vizsgaidőszak:
1980. január 28-tól
1980. február 9-ig

II. félév: 1980. március 31-től
1980. június 6-ig
vizsgaidőszak:
1980. június 9-től június 21-ig

A képesítő vizsgák június második felében, a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatal által megjelölt időpontban lesznek.

A tanulócsoporthoz a második oktatási hét végén bizalmi választanak, a tanév folyamán a hallgatókat a bizalmi képviseli.

Az oktatás 8 órakor kezdődik, az előadásokon és osztályfoglalkozásokon a részvétel kötelező. A részvétel ellenőrzése a bizalmi feladata, a hiányzást minden esetben igazolni kell.

A képzésen való részvétellel kapcsolatos költségeket a munkaadók a munkaügyi miniszter 23/1974. /IX. 4./ valamint az ezt módosító 9/1978. /VIII. 15./ MÜM számú rendelet gyűjteményével térítik meg.

Ideiglenes MÜOSZ tagságért a MÜOSZ nyilvántartási csoportjához kell fordulni. Akik még nem ideiglenes MÜOSZ-tagok, a képzés idejére a MÜOSZ székházába ideiglenes klubbelépőt kapnak.

A hallgatók használhatják az Oktatási Igazgatóság könyvtárát.

A Magyar Sajtó Háza a képzés idejére kedvezményes előfizetéses étkezést biztosít.

A MUOSZ Oktatási Igazgatóság igazgatója:

Dr. Ibos Ferenc (223-075)

Az Újságíró Iskola igazgatója:

Gerelyes Endréné (221-268)

A Tanulmányi Csoport vezetője:

Samarjai Tiborné (424-122)

A Tanulmányi Csoport munkatársai:

Csik Istvánné (424-122)

Delbl Rezsóné (424-122)

Budapest, 1979. szeptember

Tantárgy és óraterv:
az 1979/80-as tanévre

I.	<u>Általános politikai ismeretek</u> (ld. I. sz. füzet)			108 óra
		I. félév	II. félév	
	1. Általános politikai ismeretek	9x3	9x3	54 óra
	2. Tájékoztatáspolitiká	9x2	3x2	24 óra
	3. Aktuális politikai tájékoztató	9x1	9x1	18 óra
	4. Világsajtó		6x2	12 óra
II.	<u>Általános újságírói ismeretek</u>			
	1. Sajtóismeret		9x2	18 óra
	2. Sajtótörténet		9x2	18 óra
	3. Közlésemélet-szociológia	9x2		18 óra
	4. Sajtónyelv- és lapelemzés		9x2	18 óra
	5. Társadalomlélektan	9x2		18 óra
	6. Sajtójog-sajtóetika-protokoll	9x2		18 óra
	7. Művészettörténet	9x2		18 óra
	8. Tördelési ismeretek		9x3	27 óra
	9. Kép és kommunikáció		9x2	18 óra
III.	<u>Szakmai ismeretek</u>			
	1. Általános szakpolitikai ismeretek	9x2	9x2	36 óra
	2. Fotóműfajismeret	9x2	9x2	36 óra
	3. Fotótörténet	9x2		18 óra
	4. Általános fotóriportéri ismeretek	9x3	9x3	54 óra
	5. Fotótechnika-elmélet	9x3		27 óra
	6. Műtermi fotózás	9x3		27 óra
	7. Studiófoglalkozás	9x4	9x4	72 óra

ÓRAREND
1979/80. tanév
I-II. félév

HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK
Általános politikai ismeretek (3 óra)	Aktuális politikai tájékoztató (1 óra)	I. félév: Sajtójog, sajtóetika II. félév: Sajtónyelv- és lap-elemzés (2 óra)	Tájékoztatás-politika (2 óra)	I. félév: Közléselmélet-szociológia II. félév: Sajtóismeret (2 óra)
	Általános szakpolitikai ismeretek (2 óra)	Általános fotóripor- teri ismeretek (3 óra)	I. félév: Fotótechnika-elmélet II. félév: Tördelési ismeretek (3 óra)	I. félév: Műtermi fotózás II. félév: Gyakorlat (3 óra)
I. félév: Társadalomlélektan II. félév: Sajtótörténet (2 óra)	Stúdiófoglalkozás (2 óra)			
Fotóműfajismeret (2 óra)	Stúdiófoglalkozás (2 óra)	I. félév: Fotótörténet II. félév: Gyakorlat (2 óra)	I. félév: Művészettörténet II. félév: Kép- és kommunikáció (2 óra)	

II.
Általános
újságírói
ismeretek.

II/1. Sajtóismeret

A tantárgy oktatásának célja: Az újságírói munka, a szerkesztőségi tevékenység, a sajtóműfajok elvi, elemző és gyakorlati megismertetése.

Óraszám: 18 óra.

1. Az újságírás sajátos jellege
A sajtó funkciójának kifejlődése. Viszonya a politikához, irodalomhoz, tudományhoz, közvéleményhez, a sajtó egyéb (járulékos) tevékenységéhez. Ellenséges és téves nézetek a sajtó szerepéről.
2. A műfajok, mint az újságírás legfontosabb formai kategóriái
Kialakulásuk és fejlődésük útja és indítékai. Viszonyuk a tartalomhoz, a külső formai elemekhez, a technikához stb. Ismeretük elsajátítható volta. A sajtóműfajok természetes rendszere.
3. Az információs műfajok
Az információ, mint az újságírás elsődleges anyaga. Az információ mennyiségének befolyása a hír- és információs műfajok formai elkülönülésére. Hiroidal, hirrovat, információ, hircsokor, közlemény. A hírszolgálati irodák szerepe, anyaguk feldolgozása.
4. A tudósítás és a riport
A tudósító jelenlétének befolyása a műfajokra. Eseménytudósítás és fajtái. Tematikus tudósítás. A lead formája. A riport és az újságírói személyiség. Érzékeltetés, én-hangnem, riporteri logika.

5. Az interju-műfajok

Kialakulásuk. A nyilatkozat követelményei. A közép-műfajú interju, a beszélgetés és a portré; az újságíró és az interjualany viszonya ezekben a műfajokban. A kritikai és a kollektív interju sajátosságai.

6. Publicisztika

A tény-információra épülő közvetlen agitációs szándék. A gondolati információ és a háttér információ. A véleménymondástól a mozgósításig. A hangnem demokratizmusa. A publicista-logika, az érvelés, a példák, az utalásszerepe. A meggyőződés és hatni akarás irodalmi kifejezése.

7. A cikk-műfajok

A klasszikus vezércikk, mint a lap zászlaja. A belső vezércikk, elemző-megvilágító-meggyőző funkciója. A belső cikkek, az elméleti cikkek, a cikkriport. Nyílt levél. Viták a lapban. A publicisztika érzékenysége a pszichikai, logikai és formai hibákra.

8. A kommentáló és a kritikai műfajok

A háttérinformáció kiemelkedő szerepe. A hirmagyarázat, jegyzet, kommentárcikk. A glossza. A művészeti kritikák: a recenzió, a műkritika, az áttekintő - művészetpolitikai-kritika.

9. A sajtóban használatos járulékos és összefoglaló műfajok

Irodalmi műfajok a sajtóban, kölcsönös viszonyuk. A folytatólagos regény, novella, szatíra, karcolat. Az irodalmi lapok. A tudományos és ismeretterjesztő anyagok a sajtóban - az ismertető és tanácsadó műfajok. - A közlés helyének szerepe a műfaji megjelenésre. A tárca, a hírfaj, az entre-fillet.

Irodalom:

Gombó Pál: Bevezetés a sajtóismeretbe
Bp. MÚOSZ 1977.

Gyakorlati ujságírás I. Bp. MÚOSZ 1972.

Gyakorlati ujságírás II. Bp. MÚOSZ 1975.

II/2. Sajtótörténet

A tantárgy oktatásának célja: Áttekintést nyújt a magyar sajtó társadalmi-politikai fejlődéséről.

Óraszám: 18 óra.

Beszámolási kötelezettség: szóbeli vizsga.

I. félév

1. Bevezető előadás a sajtótörténet tárgyról, világnézeti alapjairól, módszertanáról. Az egyetemes sajtótörténet vázlata. Az iskolai sajtótörténeti oktatás problémáiról: gyakorlati jegy, szövegelemzési szemináriumok, vizsgafeltételek.
2. A magyar sajtó kezdetei; reformkor és sajtó, a szabadságharc sajtója; az önkényuralom és a polgári sajtó 1867-ig.
3. A polgári sajtó a századfordulóig; a 48-as és 67-es gondolat sajtója; a munkásmozgalmi sajtó kezdetei.
4. A magyar sajtó a századfordulótól 1918 őszéig; a bulvársajtó kialakulása; a párt sajtó megjelenése; világháború és sajtó.
5. A forradalmak korszakának sajtója.
6. Az ellenforradalmi rendszer kormányainak sajtóirányítása.
7. A magyarországi és emigrációs sajtó 1919-1939.

8. A második világháboru korszakának sajtója.
9. A felszabadulás utáni magyar sajtó 1945-1948.

Irodalom

- Marx-Engels-Lenin: A sajtóról. Bp. 1974.
- József Farkas: A magyar sajtótörténet irodalmának válogatott bibliográfiája. Bp. 1972. MUOSZ
- Csurdi-Fenyő-Márkus-Mucsi: A magyar sajtó története Tankönyvkiadó, 1977.
- Bálint György: A toronyőr visszapillant I-II. Bp. 1966.
- Dersi Tamás: Századvégi üzenet. Bp. 1973.
- Márkus-Vásárhelyi: Az ellenforradalmi rendszer baloldali sajtójáról. I-II. Bp. 1975.
- Márkus-Szinai-Vásárhelyi: Nem engedélyezem. Bp. 1975.
- Máté György: Uj március hirnöke Bp. 1975.
- Máté György: A magyar sajtó a felszabadulás után. Bp. 1977.
- Timár Ede: Igaz eszmék erejével. Bp. 1976.
- A magyar sajtó története I. 1705-1848. (Akadémiai Kiadó, MUOSZ, Bp. 1979.)

II/3. Közlésselmélet-szociológia

A tantárgy oktatásának célja: a hallgatók tömegkommunikációs ismereteinek megalapozása, illetve a meglévő ismeretek szociológiai és szociálpszichológiai szempontú rendszerezése. A közlésselmélet és a tájékoztatáspolitikai kapcsolata.

Óraszám: 18 óra.

Beszámolási kötelezettség: Záróvizsga dolgozat.(fakultatív)

1. A tömegkommunikáció helye a társadalom kommunikációs rendszerében
A kommunikáció történeti fejlődése, a tömegkommunikáció fogalma, a lenini propagandaelmélet, a szocialista és tőkés társadalmak tömegkommunikációs rendszerei közötti különbség.
2. Tömegkommunikáció és a társadalmi rétegződés
A társadalmi rétegződés és a tömegkommunikációs eszközhasználat kapcsolata, információ-szükséglet és tömegkultúra.
3. A tömegkommunikáció és a felnőtté válás folyamata
4. Gyakorlat
5. Gyakorlat (a vizsgatémák megbeszélése).
6. A tömegkommunikáció a vélemények világában
A közvélemény fogalma, építőelemei és rétegződése, a tömegkommunikáció és a közvélemény kapcsolata, az információ-terjedés modelljei.

7. Tömegkommunikáció és közművelődés

A tömegkommunikáció helye a kultúra-közvetítés rendszerében. Izlésformáló hatás, életmód-modellek. Mindennapi értékek világa a tömegkommunikációban. Az életmód kommunikációs befolyásolhatóságának kérdései. A tömegkommunikáció és a hagyományos kulturaközvetítők versenye, illetve együttműködése.

8. Gyakorlat

9. Gyakorlat

Kötelező irodalom:

Szöveggyűjtemény a tömegpolitikai munkát irányítók módszertani tanfolyamához (Bp. Kossuth, 1976.)

Az információtól a közéletig (Bp. Kossuth, 1973.)

Tömegkommunikációs és közművelődési eszközök használata (Bp. 1979. Tömegkommunikációs Kutatóközpont)

Közléstudományi előadások (Bp. Tankönyvkiadó, 1978.)

A szociológia ágazatai (Bp. Kossuth, 1975.)

Település. Városiasodás. Az emberi kommunikáció.
(Minerva Nagy Képes Enciklopédia, Bp. 1975.
Minerva)

K. Nordenstreng: Közléstudomány (MUOSZ, Tömegkommunikációs Kutatóközpont, Bp. 1979.)

II/4. Sajtónyelv és lapelemzés

A tantárgy oktatásának célja: Nyelvhelyesség és nyelvi tisztaság, a fogalmazási és írókészség fejlesztése. A sajtóban leggyakrabban előforduló hibák és elkerülésük.

Óraszám: 18 óra.

- 1a) Nyelvünk mai állapota. - A nyelvművelés fogalma és normája; nyelvművelésünk alapelvei. - A stílus mibenléte; a stílusmeghatározó tényezők; a stílusrétegek. - Helyesírásunk alapelvei, fontosabb részrendszerei.
- b) Sajtónk nyelvének mai állapota a nyelvhelyesség, stílus és helyesírás szempontjából.
- 2a) A magyar szókincs nagysága és rétegei. Az irodalmi nyelven kívüli rétegek hatása az irodalmi nyelvre, jelentkezésük a sajtó nyelvében. - A bürokratikus zsargon hibái, szavak agyonhasználása és elértektelenedése. Bonyolult szerkezetek; a hangsúly és hanglejtés hibái.
- b) Az idegen szavak. A szókölcsonzés mint állandó folyamat; jövevényszó és idegen szó; a puristák és az idegen szók használatának védelmezői; mai álláspontunk az idegen szavak használatában.
- 3a) A szavak jelentésének néhány kérdése. Az azonos alaku, a hasonló hangzásu, a több értelmű és a rokon értelmű szavak. - A szóképek és a képza-
varok.

- b) A frazeológiai kapcsolatok három típusa: nyelvtani kötöttség (állandó határozók), fogalomköri kötöttség és szorosabb értelemben vett frazeológiai kötöttség.
- 4a) A szófajok nyelvhelyessége és stilisztikája. - Az ige és ragozása (az ikes ragozás; az alanyi és a tárgyas ragozás; szenvedő ragozás - szenvedő szerkezet; a visszahatás kifejezései; stb.). - Az ige-
nevek helyes használata.
- b) A névelő szerepe a mondat szerkesztésben: a határozott és a határozatlan névelő használatának szabályai; ingadozások a névelő használatában. - A személyes és a vonatkozó névmás használatának tipikus hibái; a névmások használata a stílus szempontjából.
- 5a) A szóalkotás módjai és hibái (képzett szók, összetett szók, mozaikszók). Az összetett szavak írásának főbb elvei.
- b) A mondatok: egyszerű és összetett, mellérendelt és alárendelt mondatok. A mondat értékű közlések. A mondatfajták (kijelentő, kérdő, felszólító mondatok) szerepe a stílusban. Alak és tartalom ellentmondása a mondatfajták használatában.
- 6a) Az állítmány és az alany egyeztetése. Az egyeztetés főbb típusai: egy alany, több alany (egyes és többes számú alanyok), különböző személyű alanyok esetén; a számbeli egyeztetés főbb kivételei.
- b) A határozók. A belviszonnyal kapcsolatos esetek: színházi előadás, a foglalkozás, a tartózkodás helyének megjelölése; az állandó határozók; a határozóragok és a névutók helyes használata; a hátravetett jelzői határozó.

- 7a) A jelzős szerkezetek. A tulajdonságjelző és stilus-
élénkítő szerepe. - A számjelző. - A birtokos jel-
ző ragjának használatában előforduló gyakoribb mon-
datszerkesztési problémák.
- b) Kötőszók és rámutató szók az összetett mondatok-
ban. Az alárendelő kötőszók használatának tipikus
hibái. Vonatkozó mondatok használata mellérendelt
összetett mondatok helyett.
- 8a) Mondatszerkesztés, szórend. Bővitményekkel és ige-
neves szerkezetekkel zsufolt mondatok fellazítása;
terjengős fogalmazású mondatok tömörítése; az igei
és a névszói stilus; a közbevetések megszerkesz-
tettsége; stb. A magyar szórend főbb szabályai.
- b) Szövegszerkesztés. A mondat mint a szöveg alap-
egysége; kapcsolatteremtés a szövegegységek között.
A szöveg tagolása; a bekezdésnyi szöveg szerkesz-
tése.
- 9a) A publicisztikai műfajok sajátos stilusigényei; az
egyes műfajokban a legnagyobb hatásfokkal alkalmaz-
ható és alkalmazandó nyelvi eszközök.
- b) Hogyan döntsünk nyelvhelyességi és stilisztikai kér-
désekben? Nyelv, újságírás és újságírók.

Módszertani utmutató:

Valamennyi foglalkozásnak újságcikkek elemzése áll a középpontjában. A cikkek elemzése komplex módon tör-
ténik: műfajuk, szerkezetük, mondatszerkesztésük, va-
lamint a bennük előforduló alaktani, szókincsbeli, jelen-
téstani és helyesírási problémák szerint. A komplex
elemzésekhez minden alkalommal egy-egy téma rövid
megbeszélése társul.

Kötelező irodalom:

Bencédy József: A sajtó nyelve. (MUOSZ 1977.)

Bencédy-Fábián-Rác-Velcsovné: A mai magyar nyelv.
(Tankönyvkiadó, 1974.)

Fábián-Szathmári-Terestyéni: A magyar stilisztika váz-
lata. (Tankönyvkiadó, 1958.)

Bencédy József: Nyelvhelyesség és stílus (gyakorlatok).
Tankönyvkiadó, Bp. 1978.

II/5. Társadalomlélektan

A tantárgy oktatásának célja: Bemutatja mindazokat a pszichológiai és szociálpszichológiai törvényszerűségeket, amelyek az újságírói tevékenységet hatékonyabbá tehetik és feltárja az emberi kapcsolatok pszichológiai sajátosságait.

Óraszám: 18 óra.

1. Pszichológiai és szociálpszichológiai alapfogalmak
Személyiség, képesség, tevékenység. A képességek különböző megnyilvánulásai különös tekintettel a kommunikációs képességekre és a gondolkodásra. Megismerés és cselekvés. Befogadás, megtartás és gondolkodás. A kreatív gondolkodás értelmezése. Viselkedés és magatartás. Tevékenység és teljesítmény.
2. A tevékenység végrehajtásának pszichológiai törvényszerűségei
Lewin mező-elmélete. A tevékenységek megkezdésének pszichológiai feltételei. Az akadályok hatása a tevékenységek lefolyására. A frusztráció. Felszólító jelleg. Igényszinvonal. Siker és sikertelenség, kudarc. Telitődés. Monotónia hatása.
3. Az emberi tényező értelmezése. A csoportdinamika alaptörvényei
Az emberi tényező szubjektivitása és objektivitása. Az emberi tényező figyelembevételével kivétel nélkül minden esetben előnyös mind az egyénre, mind a társadalomra. A csoporton belüli egyénre, az egyéni viselkedésre és teljesítményre vonatkozó kísérletek. Megfigyelés és kísérlet útján feltárt törvényszerűségek. Az emberi együttesben működő vonzá-

sok és tasztítások egzakt mérésére irányuló kísérletek. A csoport légkörének kísérleti vizsgálata. Az interakciók szerkezete.

4. Attitűd. Beállítódás. Irányulás. Motiváció. Szerep fogalma a szociálpszichológiában
Az attitűdök, beállítódások és irányulások fogalmainak tisztázása. Az attitűdök és a személyek közti kapcsolatok. Az attitűdök szerepe a felfogásban. Motivációs modellek. Az attitűdök és a motivációk szerepe a tevékenységek végrehajtásában. Az attitűdök és a magatartás predikciója. Attitűd-megváltozások feltételei. A személyiség és értékorientáció. A szerep fogalmának meghatározása. Szerepviselkedés. Szerepelvárások. Szerepkonfliktus. Szereptanulás.
5. Személyekről alkotott benyomások pszichológiája
Az interperszonális percepció, vagyis az emberek felfogása egymásról, függ a szociális interakciótól. A szociális interakciók típusai. A személy tulajdonságainak megállapítása és az összkép összefüggése. A sztereotípiák szerepe a személy egészének megítélésében. A tulajdonságok kölcsönhatása. Centrális és periferiális tulajdonságok szerepe. Magatartás ellentmondások esetén.
6. Az előítélet. Projekció. Vélemények születése, befogadása és változása
Az előítéletek fajtái. A sztereotíp gondolkodásmód. Diszkrimináció. Etnikai előítéletek. Az etnocentrizmus. Az előítéletek társadalomfejlesztést akadályozó szerepe. Az előítéletek és az érzelmelek. Véleményváltozás feltételei.
7. A kommunikáció pszichológiai tényezői
A kommunikációs képességek hatékonyságának növelése korszerű eszközökkel. A közlő, a befogadó, a közlemény és a közlés eszköze. A tömegkommunikáció

pozitív és negatív hatása a befogadó személyiségére. Tömegkommunikáció és társadalmi normák. A tömegkommunikációs hatások növelésének lehetőségei. A kommunikáció nem-verbális formái.

8. Meggyőzés és meggyőződés kialakítása élöszóval
Szociális befolyásolás élöszóval. Az élöszóval való közlés pszichológiai sajátosságai. Felfogásbeli problémák. Az önsebesség hátrányai. Véleményváltozás élöszó hatására. Közlés, meggyőzés és meggyőződés. A közléssel szemben megnyilvánuló ellenállás. A meggyőződés kialakításának személyi feltételei. A meggyőzés egyéni és csoportos formái.
9. A meggyőzés és meggyőződés kialakítása nyomtatott szöveg segítségével
A hallás útján és az olvasás útján történő felfogás, megtartás és gondolkodás segítségével történő feldolgozás egybevetése. Az újságolvasás, mint a politikai és kulturális nevelés egyik eszköze. Az újsághírek hatáskiváltásának feltételei. Direkt és indirekt eljárások. Hatásvizsgálatokról.

Irodalom:

- Grusin B. A.: A vélemények világa. A közvélemény-kutatás metodológiai problémái. Gondolat Kiadó, 1971.
- Halász László, Hunyadi György és Marton L. Magda (szerk.): Az attitűd pszichológiai kutatásának kérdései. Akadémiai Kiadó, 1979.
- Hernádi Miklós: Közhelyszótár. Gondolat Kiad., 1976.
- Hunyadi György (szerk.): Szociálpszichológia. Gondolat Kiadó, 1973.
- Lénárd Ferenc: A problémamegoldó gondolkodás. 4. átdolg. kiadás. Akadémiai Kiadó, 1978.
- Máté György: Közhely, frázis, sablon. Magyar Sajtó, 1977. 7. sz.

- Pataki Ferenc (szerk.): Csoportlélektan. Gondolat Kiadó, 1969.
- Szulczechewski, Michal: A politikai propaganda. Kossuth Kiadó, 1974.
- Az agitáció időszerű kérdései, Kossuth Kiadó, 1977.
- Az agitáció elméleti-politikai-módszertani kérdései. A Politikai Vitakör Kiskönyvtára, 4. 1978. Kossuth Kiadó.

II/6. Sajtójogi ismeretek

A tantárgy oktatásának célja: A sajtójoggal kapcsolatos néhány elméleti s a gyakorlatban is szabályozott és kialakult alapelv, rendelkezés, ismertetés megvitatása.

Óraszám: 12 óra.

Beszámolási kötelezettség: a képesítő vizsga része!

1. Általános jogi ismeretek - sajtóigazgatás: állam és jog
Államszervezetünk felépítése. Szocialista jogrendszer. A sajtójog helye és szerepe. Alapvető jogi fogalmak. Sajtóigazgatás, alapfogalmak. Engedélyezés. Nyomdai szabályok. Szabálysértések.
2. Sajtóhelyreigazítás
A helyreigazítás alanyai. Önkéntes helyreigazítás. Eljárási szabályok.
3. Sajtóbűncselekmények. Személyiségi jogok védelme
Büntetőjogi alapfogalmak. Sajtó útján elkövetett bűncselekmények. Sajtórágalmazás, becsületsértés. Sajtóvétségek. Személyiségi jogi kérdések. Személyiségi jogok. E jogok megsértése. Eljárási szabályok.
4. Szerzői jogi kérdések
A szerző joga. Felhasználási jogok. Díjazás kérdései. (Konzultáció.)

Kötelező irodalom:

Dr. Szegő Tamás: Sajtójogi ismeretek. (Bp. MUOSZ, 1977.)

Dr. Dér Ferenc: Sajtójogi ismeretek (Bp. Tankönyvkiadó, 1967.)

Dr. Szegő Tamás: A sajtóhelyreigazítási perek 1973-75. (Magyar Sajtó, 1976. 5. sz.)

Ajánlott irodalom:

Polgári Perrendtartás XXI. fejezet a sajtóhelyreigazítási eljárásról.

34/1975. (XII.10.) MT sz. rendelet az időszaki lapok engedélyezéséről és terjesztéséről.

A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyve (1978. évi IV. törvény) 148., 177., 189., 180., 182., 255., 269. és 270. §-ai.

A Magyar Népköztársaság Polgári Törvénykönyve (VII. fejezete a személyhez fűződő jogokról és a sajtóhelyreigazításról).

Az 1969. évi III. törvény a szerzői jogról és az ennek végrehajtására kiadott 9/1969. (XII. 29. Korm. sz. rendelet).

19/1979. (V.11.) MT sz. rendelet 29. §-a a sajtóhelyreigazítási kötelezettség megszegéséről.

Újságírói magatartás - sajtóetika

A tantárgy oktatásának célja: A sajtóetikával kapcsolatos alapvető elméleti és gyakorlati kérdésének ismertetése, megvitatása.

Óraszám: 6 óra.

1. Etika és elkötelezettség

A sajtóetika és a szocialista erkölcs alapvető normái. Sajtómorál a polgári sajtóban. Az újságíró magánélete, közéletisége. Az etikai normák és az érdekviszonyok - kapcsolatok.

2. A sajtó hitelességének követelményei

Az újságíró felelőssége, magatartása, közéletisége. Helyes magatartás az információ szerzésnél, feldolgozásnál. Az újságíró hitele, megbecsültsége, esetleges védelme.

3. Etikai vétségek

Gondatlanság, felelőtlenység, hitelrontás. A plágium különböző formái. A korrupció nyíltabb és burkoltabb formákban. A visszaélések, privatizálás, visszaélés az információval. Informáltság, jólértesültség és fecsézés. Reklámpropaganda és burkolt formái. Az újságíró hitele, példaadó, elvszerű magatartás. A hallgatók által felvetett etikai problémák. Vitatása mindhárom témakörben.

Kötelező irodalom:

Eck Gyula: Újságíró etika a gyakorlatban (Bp. MUOSZ, 1977.)

Etikai kódex (MUOSZ különnyomat.)

Fodor Gábor: Újságírás és etika (Bp. Tankönyvkiadó, 1971.)

Dr. Garam József: Reklám, Sajtó, Társadalom, Magyar Sajtó: 1978/4-5. sz.

II/7. Művészettörténet

A tantárgy oktatásának célja: Az egyetemes emberi kultúra jellegzetes alkotásainak bemutatásával és a funkcionális, a téralkotástól a környezet esztétikai formálásáig terjedő rendszerezésben felvázolt fejlődéssel értelmezni a művészeteket.

Óraszám: 18 óra.

Beszámolási kötelezettség: szóbeli vizsga.

1. A tájalakítás és az urbanisztika
2. Az építészeti alkotás
3. A plasztikai alkotások
4. Tárgyformálás - iparművészet
5. A képalkotó művészetek I. (grafikai képalkotás)
6. A képalkotó művészetek II. (festői képalkotás)
7. A képalkotó művészetek III. (fotó-képalkotás)
8. A modern művészet szintézistörekvései
9. A "mass media" és a design

II/8. Tördelési ismeretek

A tantárgy oktatásának célja: megismertetni a fotóriporter hallgatókat a tördelőszerkesztői munka alapjaival, különös tekintettel a fotós, a képszerkesztő és a tördelőszerkesztő mindennapos kapcsolatára.

Óraszám: 27 óra

Beszámolási kötelezettség: írásbeli záróvizsga

1. Nyomdatechnikai alapismeretek: magasnyomás - mélynyomás
2. Nyomdatechnikai alapismeretek: siknyomás (ofszetnyomás) - színes nyomtatás
3. Rövid betűtörténet
4. Tördelési alapismeretek: eszközök - a tördelés szerepe a lapkészítésben
5. Tördelési alapismeretek: laptükör - kézíratszámítás - képméretezés
6. Kompozíciós eljárások I.
7. Kompozíciós eljárások II.
8. Makettkészítés I.
9. Makettkészítés II.

Kötelező irodalom:

Radics-Ritter: Laptervezés-tipográfia (MUOSZ 1976.)
Kepes György: A látás nyelve I-II. fejezet (Gondolat 1979.)
Moholy-Nagy László: Festészet-fényképészet-film: A tipográfia c. fejezet (Corvina 1978.)

Ajánlott irodalom:

Szántó Tibor: Tipográfia (Műszaki kiadó 1964.)
A betű (Akadémiai kiadó 1969.)

Nyomdaipari Enciklopédia (Műszaki kiadó 1977.)
Albert Kapr-W. Schiller: Gestalt und Funktion der
Typografie (VEB Fachbuchverlag-Leipzig 1977.)
Ruari McLean: Magazine design (University Press-
Oxford-1969.)

II/9. Kép és kommunikáció
(Bevezetés a vizualitás esztétikájába)

A tantárgy oktatásának célja: A szemiotika és a klasszikus művészetelméleti megközelítések együttes alkalmazásával bemutatni a mass media-képtípusok értelmezési és értékelési rendszerét.

Óraszám: 18 óra.

Beszámolási kötelezettség: szóbeli vizsga.

1. A művészet klasszikus megközelítései: a művészet-történet és az esztétika.
2. A modern művészettudományi megközelítések: művészetpszichológia és művészetszociológia.
3. A művészetszemiotika.
4. A fotó nyelve és műfajai.
5. A művészi fotó: fotótechnika és fotóstílus.
6. A dokumentumfotó: a fotó logikája és grammatikája.
7. A reklámfotó: a fotó retorikája.
8. A fotó és kontextusai: a sajtófotó tipológiája.
9. A képkeltő ember: a modern képkultúra szociológiája.

(A beszámolási kötelezettség alapja a készülő tankönyv lesz.)

Irodalom:

Almásy Pál: Képirás-Sajtófotó. MÚOSZ Oktatási Igazgatóság, 1979.

III.
Szakmai
ismeretek

III/2. Fotóműfajismeret

A tantárgy oktatásának célja: Azoknak az ismereteknek elméleti és gyakorlati elsajátítása, amelyek a fotóriporterek szerkesztőségi munkájához elengedhetetlenül szükségesek.

Óraszám: 36 óra.

Beszámolási kötelezettség: szóbeli vizsga I-II. félév.

A tantárgy anyaga a képesítő vizsga része!

1. A képszerűség sajátosságai, főbb változatai (napilap, hetilap, folyóirat, szaklap). Lapformálás (layout) és képszerkesztés.
2. Gyakorlat.
3. Képes sajtóműfajok.
4. Gyakorlat.
5. A fényképezés, mint a nyelvi természetű rendszer, vizuális és scriptovizuális rendszerek, képolvasás.
6. Gyakorlat.
7. Sorozat és esszé.
8. Gyakorlat.
9. Képeslap típusok.

II. Félév:

Gyakorlati foglalkozások.

Irodalom:

- Szilágyi Gábor: A képeslapok nyelve (Fotóművészet, 1970. 2. sz.)
- Végvári Lajos: A képzőművészeti képsorok (Fotóművészet, 1977. 1. sz.)
- Whiting: A fényképesszé (Fotóművészet, 1977. 1. sz.)
- Chini: Elbeszélés képekben. Beszélgetések a sorozatról (Fotóművészet, 1977. 1. sz.)
- Beke László: Avantgard szekvenciák (Fotóművészet, 1977. 1. sz.)
- Szerdahelyi István: A fotóműfajok esztétikájának alapvonalai (Fotóművészet, 1977. 2. sz.)
- Végvári Lajos: A művészi versengés és az esztétikai autonómia (Fotóművészet, 1977. 2. sz.)
- Bauer György: Kisérletek egy fotótípológiára (Fotóművészet, 1973. 3-4. sz.)
- Németh Jenő: Néhány gondolat a sajtófotóról (Fotóművészet, 1978. 4. sz.)
- Miklós Pál: A fotóinformáció a sajtóban (Fotóművészet, 1978. 4. sz.)
- Haynal Kornél: Fotó a képeslapban (Fotóművészet, 1978. 4. sz.)
- Márványi György: Képek a képernyőn (Fotóművészet, 1978. 4. sz.)
- Almásy Pál: Képirás-sajtófotó (MUOSZ, 1979.)
- Moholy-Nagy: A festéktől a fényig (Kritérion, 1979.)
- Kepes György: A látás nyelve (Gondolat, 1979.)

III/3. Fotótörténet

A tantárgy oktatásának célja: Áttekintést nyújt a fényképezés, különös tekintettel a sajtófotó, történeti-társadalmi alakulásáról, jelentőségéről.

Óraszám: 18 óra

Beszámolási kötelezettség: szóbeli vizsga.

1. A fényképezés és a társadalom; művészet, alkalmazott tevékenység és tömegkultúra. A fotográfia, mint alkalmazott tevékenység (propaganda, reklám, sajtó, tudományos fényképezés, stb.).
2. A fényképezés kezdetei. A negatív-pozitív rendszer kialakulása, kezdeti stílustörekvések.
3. A tömeges fotótevékenység kialakulása. A sajtófotó kezdetei.
4. A társadalomlátó fotográfia kialakulása.
5. A német képejsajtó a két háború között, s kialakulásának előzményei.
6. A fotorealizmus stílustörténete.
7. A látványformáló fotografálás (a compositától a konceptig).
8. A magyar fotográfia első nagy korszaka, a magyar képejsajtó kezdetei.
9. A magyar fotográfia új utjai.

Irodalom:

- Hevesy Iván: A fotóművészet egyetemes története (Bp. Fotóklub - Magyar Népművelési Int. 1964., jegyzet)
- Hevesy Iván: A magyar fényképészet története (Gondolat, 1958.)
- Benjámín: A fényképezés rövid története (Fotóművészet, 1973. 4. sz.)

III/4. Általános fotóriporteri ismeretek

A tantárgy oktatásának célja: Megismertetni a hallgatókat a sajtófotó szakembereinek gyakorlati módszereivel, a különböző stílusok képviselőivel, ankét, beszélgetés formájában.

Óraszám: 54 óra.

Beszámolási kötelezettség: A képesítő vizsga része!

III/5. Fotótechnika-elmélet

A tantárgy oktatásának célja: Alapjaiban és összefüggéseiben ismertessen meg minden olyan fotókémiai és fotótechnikai ismeretet, melyre a gyakorlati munkában szükség van.

Óraszám: 27 óra.

Beszámolási kötelezettség: Záróvizsga.

1. A fotótechnikai ismeretek szükségessége a gyakorlatban. A fény elmélete, kémiai hatása, különös tekintettel a fényképezésre. Fényérzékeny anyagok felépítése. Színérzékenyítés.
2. Fényérzékeny anyagok a gyakorlatban. Gamma-görbe. Helyes és helytelen megvilágítás. Fénymérés.
3. Az előhívás. Előhívók hatóanyagai, összetételük. Egyéb fotókémiai oldatok.
4. Fénytani (optikai) alapismeretek. Prizmák, lencsék. Objektivekről általában (fényerő, gyújtótávolság, stb.).
5. Objektivek képalkotási hibái. Egyéb objektív-hibák és javításuk. Összetett objektív főbb alaptípusai.
6. Nagylátószögű, normál és teleobjektivek. Korszerű objektívrendszerek (floating, aszférus lencsék, új üvegfajták, stb.). Zoom-objektivek, halszemobjektivek, konverterek. Makro-, mikro-, reprodukciós objektivek.
7. Mélységélesség - gyújtótávolság - rekész. Perspektívák - objektivek.

8. Fényképezőgépek általános felépítése, szerkezeti részeik. Korszerű záruk. Tükörreflexes gépek. Belső fénymérés. Távmérős gépek, műtermi gépek.
9. Világítási eszközök. Riporter és műtermi vakuk. Vaku-fénymérés.

Kötelező irodalom:

- Sevcsik Jenő: Fényképezés (Eszközök és eljárások) (Bp. Műszaki K. 1959.)
- A fényképezés kézikönyve - Szerk. Barabás János, Gróh Gyula (Bp. Műszaki K. 1956.)
- Sárközi Zoltán, Sevcsik Jenő, Kun Miklós: Fotósok könyve (Bp. Műszaki K. 1977.)

Ajánlott irodalom:

- Fotózsebkönyv - Szerk. Morvay György, Szimán Oszkár (Bp. Műszaki K. 1965.)

III/6. Műtermi fotózás

A tantárgy oktatásának célja: Azoknak a szakmai ismereteknek elsajátítása, amelyek a mesterséges környezetben végzett fotóriporteri munkához szükségesek.

Óraszám: 27 óra.

Beszámolási kötelezettség: gyakorlati jegy.

1. Tájékozódás a hallgatók képzettségéről.
2. A műterem felszerelése. A reprodukció.
3. Tárgyfényképezés gyakorlata.
4. Színes diavetítés (tárgyfotók).
5. Modellfényképezés műteremben (portré-alak).
6. Színes diavetítés (modelles képek).
7. Gyakorlati óra.
8. Gyakorlati óra.
9. A gyakorlati órák kiértékelése.

